

Kasvatuskumppanuus ja osallisuus
vantaalaisessa päiväkodissa
vanhempien kokemana:
”Tärkeää, että tieto kulkee molempiin
suuntiin luontevasti = lapsen etu.”

Kallio, Riikka

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Kasvatuskumppanuus ja osallisuus vantaalaisessa päivä-
kodissa vanhempien kokemana:
”Tärkeää, että tieto kulkee molempiin suuntiin luonte-
vasti = lapsen etu.”

Riikka Kallio
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2013

Riikka Kallio

**Kasvatuskumppanuus ja osallisuus vantaalaisessa päiväkodissa vanhempien kokemana:
"Tärkeää, että tieto kulkee molempiin suuntiin luontevasti = lapsen etu."**

Vuosi	2013	Sivumäärä	99
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyötutkimuksen tavoitteena oli selvittää vanhempien odotuksia ja käsityksiä kasvatuskumppanuudesta sekä tutkia vanhempien osallisuutta edesauttavia tekijöitä vanhempien kokemana. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä vantaalaisen päiväkodin kanssa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu varhaiskasvatuksesta sekä sen merkityksestä. Myös vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa sekä vanhempien ja työntekijöiden välinen viestintä ovat osa viitekehystä. Kasvatuskumppanuutta on käsitelty ammatillisena vuorovaikutuksena, vanhempien osallisuutena sekä jaettuna kasvatustehtävänä.

Tutkimus on toteutettu vanhemmille suunnatulla puolistrukturoidulla kyselylomakkeella syksyllä 2013. Vastausprosentti oli 26,7 %, mikä jäi alhaiseksi. Osa aineistosta on analysoitu tilastollisia menetelmiä apuna käyttäen. Avoimien vastausten kohdalla on hyödynnetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä vastauksia luokitellen.

Kasvatuskumppanuudelta odotetaan avoimuutta, päivittäistä keskustelua ja tukea. Erityisen hyvänä asiana kasvatuskumppanuudessa vanhemmat pitävät luottamusta ja kunnioitusta, kommunikointia, työntekijöiden kiinnostusta ja ammattitaitoa sekä lapsen etua. Kasvatuskumppanuudesta ei puhuta sen nimellä, mutta kumppanuuden periaatteiden koetaan toteutuvan vahvasti yhteistyössä.

Kehitettävää ja huomioon otettavaa on vanhempien huomiointi, tilanteiden kulku, riittävä informaatio ja keskustelu sekä lapsen kehitys. Vanhemmat osallistuvat mieluiten heille suunnattuun päiväkodin toimintaan, ja heidän osallisuuttaan edesauttavat priorisointi sekä ajoissa tiedottaminen ja joustavuus ajankohdissa.

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, yhteistyö, vanhempien osallisuus, varhaiskasvatus, vuorovaikutus

Riikka Kallio

The educational partnership and participation in kindergarten in Vantaa experienced by parents: "It's important that information goes both directions naturally = child's benefit."

Year	2013	Pages	99
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to solve out the parental expectations and opinions about educational partnership. Also the purpose was to research contributory factors for parent's participation from parent's point of view. The thesis was made in co-operation with a kindergarten unit in Vantaa.

The theoretical basis includes parts of early childhood education and its meaning to welfare of children and families. It includes as well parent's participation in early childhood education and communication between parents and employees. The educational partnership is handled as professional interaction, parental participation and a mission of shared education.

The research was made using a half-structured questionnaire for all parents in the kindergarten in autumn of 2013. The return percentage was 26,7 % which was low. Part of the material was analyzed using statistical methods. The open reply section was analyzed using the content analysis.

Openness, daily conversations and support is expected from the educational partnership. Parents consider that; trust and respect, communication, employers' interest and professionalism and child's benefit as good things in the educational partnership. The educational partnership is hardly referred as with its name but the principals of partnership are experienced to actualize strongly in co-operation. The interaction between parents and employees is a precondition for the educational partnership.

Parts needing developing and essential is paying attention to parents, passage of situations, sufficient information and communication as well as child's development. Parents prefer to participate to activities which are dedicated at them. Prioritizing and informing in time as well as flexibility contribute their participation.

Keywords: educational partnership, co-operation, parent's participation, early childhood education, interaction

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	8
3	Varhaiskasvatus	9
3.1	Varhaiskasvatuksen yhteiskunnallinen asema	9
3.2	Varhaiskasvatukseen liittyviä käsitteitä	11
3.3	Varhaiskasvatuksen merkitys	11
3.4	Kunnan vastuu varhaiskasvatuspalvelujen tuottajana	12
4	Vanhempien osallisuus	13
4.1	Vanhemmat mukana varhaiskasvatuksessa	13
4.2	Vanhempien osallisuuden merkitys	14
4.3	Vanhempien osallisuus tutkimusten valossa	15
4.4	Vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutus	17
5	Kasvatuskumppanuus	20
5.1	Arjen kumppanuus	20
5.2	Kasvatuskumppanuuden periaatteet	21
5.3	Kumppanuus vanhemman ja työntekijän välillä	23
5.4	Kasvatuskumppanuuden ja osallisuuden haasteita	25
6	Tutkimuksen toteutus	27
6.1	Tutkimusprosessin eteneminen	27
6.2	Tutkimusmenetelmät	28
6.3	Tutkimuskysymykset	29
6.4	Aineistonkeruu - puolistrukturoitu kyselylomake	31
6.5	Aineiston analyysi	33
7	Tulokset	36
7.1	Kohderyhmä	36
7.2	Kasvatuskumppanuus ja siihen liittyvät odotukset	39
7.3	Osallisuus ja siihen vaikuttavat tekijät	50
7.4	Asiakkuuden keston, vanhemman iän sekä koulutustason yhteys yhteistyöhön	57
8	Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset päiväkodille	59
8.1	Kohderyhmän tarkastelu	59
8.2	Kasvatuskumppanuus tällä hetkellä	60
8.3	Osallisuus tällä hetkellä	62
8.4	Millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta?	64
8.5	Kehitettävää ja huomioon otettavaa	65
8.6	Mikä vaikuttaa vanhempien osallisuuteen?	67
8.7	Kehittämis ehdotukset	69
8.8	Yhteenveto johtopäätöksistä	70

9	Tutkimuksen luotettavuus	71
10	Eettisiä kysymyksiä	73
11	Pohdinta	75
11.1	Sanaston haasteet ja vuorovaikutuksen ehdottomuus kumppanuudessa	75
11.2	Perhemuotojen moninaisuus tuo haasteita kumppanuuteen	76
11.3	Luottamuksen merkitys ja kumppanuussuhteen herkkyyys	77
11.4	Vanhempiin ja työntekijöihin kohdistuvat vaatimukset	78
11.5	Kasvatuskumppanuuden yhteiskunnallinen merkitys	79
11.6	Jatkotutkimusaiheet	81
11.7	Opinnäytetyöprosessin onnistuneisuus	82
	Lähteet	84
	Kuvat	88
	Kuviot	89
	Taulukot	90
	Liitteet	91

1 Johdanto

Lasten kasvattamisesta ja kasvattamisen vastuusta on puhuttu viimeisten vuosien aikana hyvin paljon. Milloin kasvattaa koti ja milloin taas päiväkotia. Tällä hetkellä on päästy tilanteeseen, jossa kasvatusvastuu halutaan jakaa kodin ja päiväkodin välillä. Työntekijät sekä vanhemmat sitoutuvat toimimaan yhteistyössä lapsen parhaaksi muodostaen kasvatuskumppanuuden. Kasvatuskumppanuus muokkaa palvelukulttuuria ja asettaa asiantuntijuuden uudenlaisen tarkastelun kohteeksi. Kasvatuskumppanuus on osallisuutta lapsen päiväkodissa elettyyn elämään. Vanhempien osallisuuden tärkeys varhaiskasvatuksessa ja vanhempien rooli oman lapsen elämän parhaana asiantuntijana on korostunut. Millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta ja mitkä tekijät edesauttavat vanhempien osallisuutta?

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kasvatuskumppanuutta ja siihen liittyviä odotuksia vantaalaisessa päiväkodissa. Lisäksi tarkastelun kohteena ovat vanhempien osallisuus ja sitä edesauttavat tekijät. Aiheita tarkastellaan vanhempien kokemana, tuoden esille vanhempien näkemyksiä ja käsityksiä. On tärkeää pyrkiä siihen, että päiväkodin työntekijät ja vanhemmat puhuvat samaa kieltä, minkä vuoksi tulee ottaa huomioon molempien osapuolien rooli vuorovaikutuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena on kiinnittää huomiota vanhempien ja työntekijöiden väliseen yhteistyöhön, joka on merkittävä osa varhaiskasvatuspalvelujen toteutumista. Tämän opinnäytetyötutkimuksen tulosten avulla työntekijät saavat arvokasta tietoa vanhempien kokemuksista, jolloin yhteistyötä voidaan jatkossa kehittää entistä mielekkäämmäksi kyseisessä päiväkodissa.

Vanhempien mielipiteitä on selvitetty puolistrukturoidun paperisen kyselyn keinoin ja aineistoa on analysoitu tilastollisilla menetelmillä sekä aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Määrällisestä aineistosta on tehty taulukoita tai kuvioita, joita on tulkittu lukujen avulla. Laadullista aineistoa eli avoimia kysymyksiä on luokiteltu samankaltaisuuksien perusteella ala-, ylä- ja pääluokkiin sekä laskettu havaintojen määriä. Työn otsikon sitaatti on peräisin erään vanhemman vastauksesta kysymykseen kasvatuskumppanuuden odotuksista. Sitatissa tulee hyvin esille kasvatuskumppanuuden ydin eli vanhempien ja työntekijöiden yhteinen sitoutuminen toteuttaa lapsen etua ja parasta. Lapsen etu toteutuu parhaiten päivittäisen keskustelun ja sen luontevuuden avulla.

Opinnäytetyössä kerron aluksi työn lähtökohdat, jonka jälkeen siirryn teoreettiseen viitekehukseen. Esittelen ensin lyhyesti varhaiskasvatusta ja sen merkitystä yleisesti ja avaan aiheeseen liittyviä käsitteitä. Tämän jälkeen pohdin vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa ja vanhempien sekä työntekijöiden välistä viestintää osallisuuden ja kasvatuskumppanuuden mahdollistajana. Esittelen myös aiheeseen liittyviä tutkimuksia. Kappaleessa viisi käsittelem kasvatuskumppanuutta esitellen sen neljä pääperiaatetta sekä aiheeseen liittyviä tutkimuk-

sia. Kirjoitan kumppanuudesta vanhemman ja työntekijän välillä sekä työntekijän roolista vanhemman kumppanina. Tämän jälkeen siirryn opinnäytetyön tutkimuksen toteutuksen, jossa esittelen käytetyt menetelmät, tutkimuskysymykset sekä aineiston keruun ja analyysimenetelmät. Tutkimuksen toteutuksen jälkeen esittelen tulokset kyselylomakkeen järjestystä noudattaen, jonka jälkeen siirryn johtopäätöksiin sekä kehittämisehdotuksiin päiväkodille. Ennen pohdintaa arvioin tutkimuksen luotettavuutta sekä esiin nousseita eettisiä kysymyksiä. Lopuksi pohdin koko opinnäytetyötyötäni sekä tutkimuksen tuloksia ja esittelen jatkotutkimusaiheita. Viimeisenä työssä on opinnäytetyöprosessin pohdinta.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyöprosessini alkoi keväällä 2013, jolloin aloin pohtimaan mahdollista aihetta työleni. Lähtökohtaisesti minun oli tehtävä opinnäytetyö liittyen 0-8 vuoden ikäisiin lapsiin, jotta täyttäisin lastentarhanopettajan pätevyyteen vaadittavat kriteerit. Tästä johtuen suuntasin päiväkotimaailmaan, mutta lasten sijaan koin vanhemmat tarkoituksenmukaisena kohderyhmänä. Itselläni on jonkinlaista kokemusta erilaisesta vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä oman työni kannalta, jossa ohjaan lapsille jumppaa. Yhteistyö vanhempien kanssa on hyvin mielenkiintoinen mutta myös herkkä aihe, jonka kanssa tulee olla varovainen. Oma kiinnostus aihetta kohtaan helpottaa opinnäytetyön tekemistä, erityisesti silloin, kun työstäminen on osoittautunut haasteelliseksi.

Kun olin varma aiheestani sekä sen soveltuvuudesta opinnäytetyöksi kysyin eräästä vantaalaisesta päiväkodista olisiko heillä kiinnostusta kasvatuskumppanuus-aiheiseen tutkimukseen. Vastaus oli myöntävä ja erittäin kiinnostunut, joten yhteistyö saatiin heti käyntiin. Heti keväällä 2013 kävin päiväkodilla tutustumassa sekä sopimassa alustavasti opinnäytetyöni toteutuksesta. Kesän aikana olimme yhteydessä sähköpostitse ja syksyllä 2013 yhteistyö jatkui taatuihimmin. Olen toiminut yhteistyössä päiväkodin johtajan kanssa sekä tavannut kaikki työntekijät ja osallistunut jokaisen ryhmän vanhempainkahvilaan. Työntekijöillä on myös ollut mahdollisuus muun muassa kommentoida kyselylomaketta ja muutenkin keskustella aiheesta kanssani. Päiväkodin johtaja on toiminut viestinvälittäjänä minun ja työyhteisön välillä ja yhteistyö on näin ollut sujuvaa.

Opinnäytetyön tavoitteena on tarjota päiväkodille mahdollisuus saada arvokasta tietoa vanhemmilta liittyen kasvatuskumppanuuteen, joka on tänä päivänä erittäin ajankohtainen aihe. Lisäksi tarkoitus on antaa vanhemmille mahdollisuus kommentoida asiaa ja näin menetellen tukea heidän osallisuuttaan. Muun muassa tätä kautta he voivat vaikuttaa yhteistyöhön ja omaan osallisuuteensa. Päiväkodin tarpeet on otettu huomioon kyselyä suunniteltaessa, jotta saatava informaatio olisi heille mahdollisimman hyödyllistä. Tavoitteena on myös herättää keskustelua päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien välille.

Henkilökohtainen tavoitteeni on kasvattaa tietämystäni aiheesta mahdollisimman kattavasti, pyrkien monipuoliseen ja kriittiseen tiedon tarkasteluun. Haluan myös rikastuttaa ajatusmaailmaani ja pyrkiä ennakkoluulottomuuteen. Tavoitteenani on toimia ammatillisessa yhteistyössä työelämän edustajan kanssa ja täten lisätä ammatillista osaamistani. Työn ollessa tutkimusluonteinen, tavoitteeni on toteuttaa tutkimusprosessi vaihe vaiheelta.

3 Varhaiskasvatus

Tässä kappaleessa käsitellään varhaiskasvatusta yleisesti sekä pohditaan sen merkitystä lapsen kasvuun ja kehitykselle. Lisäksi on tarkoitus hahmottaa varhaiskasvatuksen yhteiskunnallista vaikutusta lasten ja perheiden hyvinvointia lisäävänä palveluna ja määritellä keskeisiä varhaiskasvatukseen liittyviä käsitteitä. Kappaleen lopussa puhutaan kunnan vastuusta varhaiskasvatuspalveluiden toteuttajana sekä lyhyesti Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksesta.

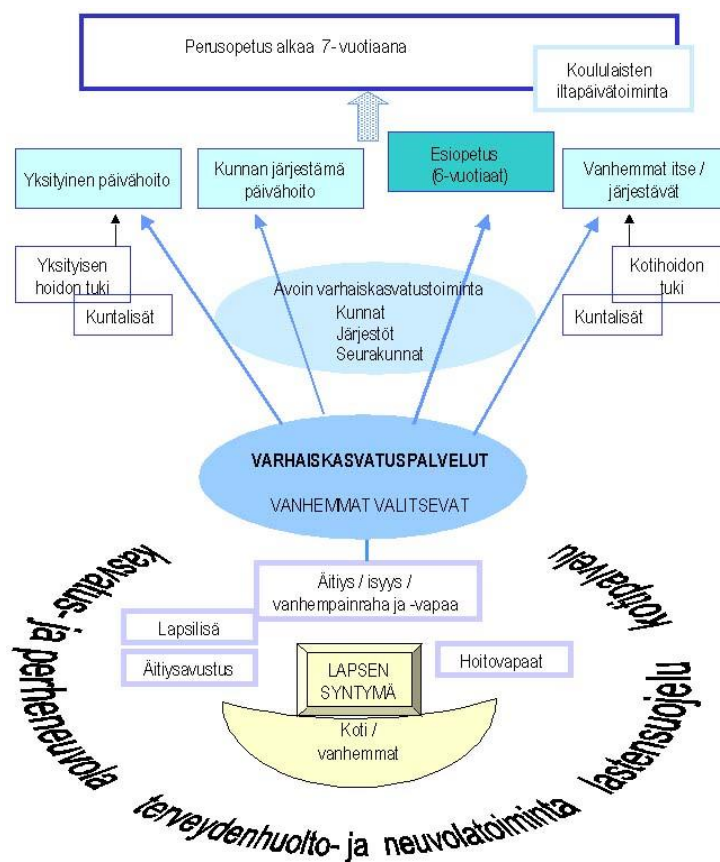
Varhaiskasvatus on kaikkien alle kouluikäisten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka on tavoitteena edistää lasten tasapainoista kehitystä, kasvua sekä oppimista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 11). Käsitteenä varhaiskasvatus on tullut suomen kieleen suoraan käännöksenä englanninkielisestä ilmauksesta *early childhood education* ja tarkoittaa pienten lasten kasvatusta (Kinos & Palonen 2012: 229). Varhaiskasvatus on erityisesti jokaisen lapsen subjektiivinen oikeus, jota ei lastentarhanopettajien mielestä saa rajata. Jokaisella lapsella tulee olla tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen, minkä perusteella myös uutta varhaiskasvatuslakia valmistellaan. (Lastentarhanopettajaliitto.) Varhaiskasvatuspalvelujen hallinnolliset toimet ovat siirtyneet sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön 1.1.2013 (Opetus- ja kulttuuriministeriö).

3.1 Varhaiskasvatuksen yhteiskunnallinen asema

Suomalaisen varhaiskasvatuksen historiassa voidaan havaita viisi erilaista vaihetta liittyen kasvatuspäädagogiikkaan ja toimintaan päiväkodissa. Ensimmäinen oli Fröbeliläinen traditio, 1880-1970 -luku, jossa aihekeskeisyys ja työtavat olivat merkityksellisiä. Tämän jälkeen vallitsi 1970-luvun tuokiokeskeisyys, jolloin kulmakivenä oli kokopäiväinen päiväkotitoiminta ja tuokioiden toteutus. Tuokiokeskeisyyden vaiheesta siirryttiin 1980-luvulle ja pedagogisen hämmennyksen vaiheeseen, jolloin tarjottiin erilaisia perhepalveluja ja valmistui erilaisia suunnitelmia, muun muassa esiopetussuunnitelma. Jälleen 1990-luvulla päiväkotitoiminnassa lapsesta tuli hyvin keskeinen toimija ja kehitettiin uusia toimintamuotoja kuten portfoliot ja projektityöskentely, josta ollaan tultu 2000-luvun varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen vaiheeseen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009: 85.) Kehittämisen vaihe on tuonut lasten mutta myös vanhempien osallisuuden ja näkemykset uudenlaisen tarkastelun kohteeksi.

Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvomaan sekä tukemaan toimintaa, joka koostuu kasvatuksesta, hoidosta ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on suunnitelmallista sekä tavoitteellista toimintaa ja sen pohjana kasvatustieteellisessä, laaja-alaisessa tietoon ja tutkimukseen perustuvassa kokonaisvaltaisessa näkemyksessä lapsen kehitykseen, kasvuun ja oppimiseen liittyen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 11.) Varhaiskasvatuksen taustalla vaikuttaa myös kansainvälinen YK:n lasten oikeuksien sopimus (20.11.1989). Sopimusvaltiot ovat velvoitettuja auttamaan vanhempia kasvatustehtävässä muun muassa takaamalla työssäkäyvien vanhempien lapsille hoitomahdollisuuden. (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista, 14.)

Suomalaiset varhaiskasvatuspalvelut ovat nähtävillä kuvassa 1. Valtio on asettanut erilaiset varhaiskasvatusta määrittävät lait ja asetukset, jotka ohjaavat kunnan linjauksia varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ja painottamisessa. Erillisen päivähoitoyksikön on ensin otettava suuremmat linjaukset huomioon suunnitellessaan omia yksikkökohtaisia tavoitteita tai pedagogista suuntautumista. (Mikkola & Nivalainen 2010: 12.) Perinteisen kasvatustyön lisäksi päiväkodeissa toteutetaan myös vaihtoehtoisia pedagogisia suuntauksia, kuten Montessori-, Steiner- ja Reggio Emilia -pedagogiikka, joista vanhemmat voivat valita (Järvinen ym. 2009: 103). Tässä opinnäytetyössä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan 0-6-vuotiaiden perinteistä kasvatustyötä päiväkodissa ja kotona.

Kuva 1: Varhaiskasvatuspalvelut Suomessa

3.2 Varhaiskasvatukseen liittyviä käsitteitä

Varhaiskasvatus on nimensä mukaisesti kasvatusta, mutta samaan kokonaisuuteen yhdistyy myös hoito ja opetus, jotka painottuvat erilailla eri-ikäisillä lapsilla. Pienimmillä lapsilla suurin osa vuorovaikutuksesta on yhteydessä hoidollisiin tilanteisiin, kuten vaipan vaihtoon ja syöttämiseen, kun taas vanhemmilla lapsilla leikkeihin sekä arjen työtehtäviin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 15-16.) *Kasvatus* on kasvattajan osalta tietoista ja tavoitteellista toimintaa sekä vuorovaikutusta, jotka ohjaavat lapsen kasvua sekä persoonallisuuden kehittymistä. Kasvatuksen päävastuu on vanhemmilla, mutta heidän lisäksi siitä huolehtivat myös yhteiskunnan eri instituutiot, kuten päiväkotit ja koulu. (Järvinen ym. 2009: 18.) Hyvä ja tasapainoinen kasvatus edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, ajattelun kehittymistä sekä ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, joita tarvitaan myöhemmässä elämässä selviytymiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 16).

Kasvattaja on yleensä lapsen vanhempi, mutta myös muut lapsen elämään kuuluvat aikuiset, kuten päiväkodin työntekijät. Olennaista on, että kasvattaja tavoittelee hyvää vuorovaikutussuhdetta lapsen kanssa, johon kuuluu molemminpuolinen kunnioitus ja luottamus. Päiväkodin työntekijät ja vanhemman erottaa *kasvatustietoisuus*, jota ammattilainen on kerryttänyt koulutuksen ja kokemuksen myötä ja jota hyödyntäen perustaa toimintansa ja tekonsa tietoihin valintoihin. *Kasvu* kuvastaa yksilön psyykkistä ja henkistä kokonaisvaltaista kehitystä, johon pyritään vaikuttamaan kasvatuksella. *Kehitys* taas kuvastaa koko elämän jatkuvaa toimintojen, persoonallisuuden ja käyttäytymisen muutosta, johon ympäristötekijät kuten kulttuuri, sosiaalinen ympäristö ja yhteiskunta, vaikuttavat kehitystä suuntaavasti. *Oppiminen* on läpi yksilön elämän jatkuvaa tiedon tallentamista muutoksen mahdollistamiseksi. Se synnyttää uusia toimintaedellytyksiä aiempaan tietoon perustuen, mikä johtaa oppimaan oppimiseen, jota lapsi tarvitsee myös päiväkodissa. (Järvinen ym. 2009: 18-19.)

3.3 Varhaiskasvatuksen merkitys

Lapsen kasvattaminen ja kasvu tapahtuvat vuorovaikutuksessa ja varhaiskasvatuksen ammattilaiset tekevät yhteistyötä monenlaisten lasten ja perheiden kanssa. Joka tapauksessa kaikilla on yhteinen tavoite - hyvinvoiva lapsi (Järvinen ym. 2009: 8). Lapsen voidessa hyvin, hänellä on parhaimmat kasvun, kehittymisen ja oppimisen edellytykset, joita tukevat myös pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet vanhempiin, kasvattajiin sekä muihin lapsiin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 15).

Perheiden elämän sekä lapsuuden muuttuminen, on osittain tulosta yhteiskunnallisesta muutoksesta, eikä vanhemmuus ole enää samanlaista kuin 1960- tai 1980-luvuilla. Tämä luo myös kasvatusalan ammattilaisen työhön sekä yhteistyöhön vanhempien kanssa uusia haastaviakin

elementtejä. (Rimpelä 2013: 17.) Kasvatusajattelu on yhtäläillä muutoksessa, mikä tarkoittaa pedagogisen otteen vahvistumista ja halua nähdä lapsi aktiivisena ja aloitteellisena toimijana. Tässä haasteeksi nousee lasten nykyhetkeen ja aikuisten tulevaisuuteen suuntautuneet intressit ja niiden yhteensovittaminen. (Turja 2011: 43, 45.) Aikuisten ja lasten välistä keskustelua, suunnittelua ja ideointia tarvitaan lisää, mutta aikuisten tulisi myös elää enemmän hetkessä lapsen kanssa. (Turja 2011: 45; Mikkola & Nivalainen 2010: 31.)

Varhaiskasvatuksen tärkeyttä korostaa sen tutkittu vaikuttavuus, sillä on pystytty muun muassa osoittamaan, että lapset ovat hyötynneet sosiaalisesti, kognitiivisesti ja emotionaalisesti laadukkaiden varhaiskasvatusohjelmien avulla. Laajassa (ks. Vandell ym. 2010) seurantatutkimuksessa havaittiin laadukkaalla varhaiskasvatuksella olevan nuoruusikään asti ulottuvia positiivisia vaikutuksia; se ehkäisee muun muassa lasten ja nuorten impulsiivista käytöstä. (Kronqvist 2011: 15.) Myös Iso-Britanniassa vuosina 1999-2004 toteutettu Eppe-projekti on tutkinut varhaiskasvatuksen tehokasta tarjoamista ja sen hyötyjä. Tutkittavia lapsia oli 3000 erilaisista taustoista eri puolilta maata. Päiväkodin todettiin olevan hyödyksi erityisesti heikommassa asemassa oleville. Tutkimuksen mukaan kahden tai kolmen vuoden iässä aloitettu päivähoito sosiaalistaa eniten ja vähentää erityisopetuksen tarvetta kouluiässä. (Karlsson 2012, 30-31.)

3.4 Kunnan vastuu varhaiskasvatuspalvelujen tuottajana

Valtakunnallisesti varhaiskasvatuspalvelujen tarjontaa paransi vuonna 1973 voimaan tullut Laki lasten päivähoidosta (36/1973), jonka mukaan kuntien on järjestettävä riittävästi päivähoitoa. Lain vaikutuksesta myös alle 3-vuotiaiden lasten päivähoito saatiin samalle tasolle muun päivähoidon kanssa. (Kinos & Palonen 2012: 232.) Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja tarpeiden mukainen tarjoaminen on kunnan vastuulla, mutta palveluja voivat tuottaa niin kunnat itse kuin järjestöt, yksityiset palveluntuottajat sekä seurakunnat (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 11). Vuonna 2011 suomalaisista 1-6-vuotiaista lapsista lähes 63 % oli joko kunnallisessa tai yksityisessä päivähoidossa. Luku on vaihdellut kymmenen vuoden aikana 59 ja 63 % välillä, joten lasten määrä on pysynyt melko samana. (THL - Lasten päivähoito 2011.) Vuoden 2010 Perhebarometrissa ilmenee vanhempien korkea tyytyväisyys kunnalliseen päivähoitoon. Vastaajista erittäin tyytyväisiä oli yli 30 % ja tyytyväisiä yli 60 %, mikä kertoo palveluiden hyvästä tasosta. (Lainiala 2010, 22.)

Vantaa on luonnollisesti vastuussa oman alueensa lasten varhaiskasvatuksen toteutumisesta. Vantaalla perheiden tarpeet huomioidaan tarjoamalla sellaista tukea lapsen kasvulle ja kehitykselle kuin kunkin perheen luoma kasvatuksellinen perusta vaatii (Vantaa - Päivähoito). Valtakunnallisten linjausten mukaan järjestettyä varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimmät ovat päiväkotito, perhepäivähoito sekä avoin toiminta (Varhais-

kasvatussuunnitelman perusteet 2006: 11). Vantaalla vanhemmat voivat valita kunnallisen tai yksityisen vaihtoehdon, joita ovat päiväkotito, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito. Lisäksi kotihoidossa olevat lapset voivat osallistua avoimeen toimintaan kerhoissa, avoimissa päiväkodeissa sekä asukaspuistoissa. (Vantaa - Päivähoito.)

Päiväkotito, jossa tämän opinnäytetyön tutkimus kasvatuskumppanuudesta on toteutettu, kuuluu kunnallisen päivähoidon piiriin. Päiväkodissa on neljä lapsiryhmää, joissa on yhteensä 78 lasta 60 perheestä. Päiväkodissa työskentelee 12 hoito- ja kasvatustalan työntekijää, päiväkodin johtaja sekä viisi muuta työntekijää. (Päiväkodin johtaja.) Päiväkotito on melko uusi, joten puitteet sisällä ja ulkona ovat hienot ja toimivat. Asiakaskunta koostuu erilaisista suomalaisista ja enenevässä määrin myös maahanmuuttotautaisista perheistä. Päiväkodissa on käytössä pienryhmätoiminta, joka tukee yksilöllisen varhaiskasvatuksen toteutumista. Päiväkodin henkilökunta panostaa uusiin perheisiin ja päiväkodin aloitukseen, jotta yhteistyö lähtisi sujuumaan ja perusluottamus syntyy. Työntekijät korostavat avointa ja luottamuksellista yhteistyötä. Päiväkodin toiminta perustuu Vantaan arvoille, jotka ovat yhteisöllisyys, kestävä kehitys ja innovatiivisuus. Kehittämiskohteena päiväkodilla on vanhempien osallisuuden vahvistaminen päiväkodin arjessa, joten opinnäytetyöni tulee hyvään aikaan. (Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma 2013.)

4 Vanhempien osallisuus

Tässä kappaleessa käsitellään vanhempien kasvatustvastuuta ja osallisuutta sekä sen merkitys-tä varhaiskasvatuksessa lakien, tutkimusten ja kirjallisuuden tuella. Erittäin oleellinen ominaisuus vanhempien osallisuuden kannalta on vanhempien ja työntekijöiden välinen viestintä, jota käsitellään tämän kappaleen lopussa.

4.1 Vanhemmat mukana varhaiskasvatuksessa

Vanhemmilla on päävastuu ja -oikeus lapsensa kasvattamiseen ja sitä tulee kunnioittaa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006). Jo kauan aikaa vanhempia on pidetty lapsen ensisijaisina ja tärkeimpinä kasvattajina ja yhteistyön päiväkodin työntekijöiden kanssa nähdään vaikuttavan positiivisesti lapsen kehitykseen ja oppimiseen (Nutbrown 2011: 103). Vanhempien osallisuus on suurta etenkin aloitus- ja tutustumisvaiheessa, kun vanhemmat muun muassa valitsevat lapselleen sopivan päivähoidon muodon (Tiilikka 2010: 68). Lisäksi arkeen kuuluu, että vanhemmat tuovat ja hakevat lapset päiväkodista, osallistuvat erilaisiin keskusteluihin sekä vanhempainiltoihin ja päiväkodin järjestämiin tapahtumiin. Vanhempien rooli lastensa parhaana asiantuntijana on korostunut ja nykyään päiväkodin työntekijöiden nähdään tarvitsevan vanhempien tietoa omasta lapsestaan (Mikkola & Nivalainen 2010: 12).

Vanhempien osallisuus korostuu myös laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), mikä päiväkotiympäristössä korostaa vanhempien aktiivista osallisuutta (Tiilikka 2010: 68). Vanhempien oma-aloitteisesta aktiivisuudesta huolimatta työntekijät ovat vastuussa sellaisten sisällöllisten ja rakenteellisten edellytysten luomisesta, jotka tukevat vanhempien osallisuutta (Kaskela & Kekkonen 2007: 25). Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa mainitaan myös, että varhaiskasvatuspalveluissa tulisi olla toimintatapoja, joiden avulla perheet pystyisivät tutustumaan ja kehittämään omia sosiaalisia verkostoja. Yhteisen toiminnan, vuorovaikutuksen ja muun kanssakäymisen katsotaan lisäävän yhteisöllisyyttä ja yhteisvastuun kehittymistä kunnassa. (STM 2002.) Voisiko vanhempaintoimikunta olla avainasemassa vanhempien keskinäisen aktiivisuuden lisäämiselle?

Nykyään päiväkodissa vanhempien osallisuutta lisää myös jokaisen lapsen kohdalla tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma (*vasu*). Tässä keskustelussa voidaan syventyä lapsen asioihin eri tasolla kuin päiväkodin arjen kohtaamisissa, jotka rajoittuvat monesti kiireisiin haku- ja tuontitilanteisiin (Alasuutari 2010: 57, 59). Vasu-keskustelusta ollaan montaa mieltä ja osa pitää sitä turhan pinnallisena, mappiin menevänä keskusteluna, joka ei johda mihinkään (Alasuutari 2010: 71). Toiset taas kokevat sen ainutlaatuisena tilaisuutena keskustella työntekijän kanssa.

Alasuutarin mukaan vasu-keskustelussa ja -lomakkeessa tulisi olla enemmän tilaa päiväkodin havainnoille ja pedagogiselle osaamiselle, jottei keskustelu olisi vain vanhemman haastattelua (Siljamäki 2011, 31). Marja-Leena Böök ja Satu Perälä-Littunen ovat tutkineet vanhemman vastuuta vanhempien kokemana. Artikkelista ilmenee, että vanhempien haastatteluissa on havaittavissa näkemys lapsen ainutlaatuisuudesta, joka korostaa vanhemman vastuuta lapsen yksilöllisen kehityslinjan mahdollistajana. (Böök & Perälä-Littunen 2010, 47.) Päiväkodissa tämä voisi näkyä muun muassa lapsen yksilöllisten taipumusten esilletuontina varhaiskasvatust keskustelussa.

4.2 Vanhempien osallisuuden merkitys

Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa on erittäin tärkeää, koska sen toteutuessa voi olla mahdollista ennaltaehkäistä lapsen mahdollisia myöhempiä ongelmia esimerkiksi kouluun siirryttäessä (Kronqvist & Jokimies 2008: 15). Hieman samaa on havaittavissa vanhempien kokeman vanhemmuuden vastuuseen kuuluvan pyrkimyksen kanssa, jossa lapsi pyritään ”sosiaalistamaan ja saattamaan yhteiskuntakelpoiseksi”. Tällä tarkoitetaan muun muassa käytöstopojen ja perussääntöjen oppimista, mitkä auttavat pärjäämään myös myöhemmässä elämässä. (Böök & Perälä-Littunen 2010, 47.)

Osallisuus ei kuitenkaan tarkoita vain konkreettista vaan myös kokemuksellista osallistumista ja sitoutumista lapsen päiväkodissa elettyyn elämään (Kaskela & Kekkonen 2007: 25-26). Tut-

kimuksen mukaan vanhemmat kokivat tämän kaltaisen orientoitumisen ja sitoutumisen lapsen maailmaan myös osana vanhemman vastuuta (Böök & Perälä-Littunen 2010, 48). Vanhempien tahto olla aktiivisia edesauttaa osallisuuden ydinidean toteutumista, eli jäsenyyden tunnetta ja mahdollisuutta olla rakentavasti mukana toiminnassa (Kaskela & Kekkonen 2007: 27). Päiväkodin toiminnan ydin on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, jota on vaikea toteuttaa, jos vanhemmat ja työntekijät eivät koe olevansa osallisia tässä yhteisessä jaetussa kasvatus-tehtävässä (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011: 7).

Osallisuutta pidetään myös tärkeänä varhaiskasvatuksen laadun edistäjänä (Kronqvist & Jokimies 2008: 15). Tätä tukee myös Alasuutarin (2010: 65) tutkimuksen vanhempien haastattelussa esille tullut asia, että esimerkiksi kasvatusperiaatteista ja käytännöistä keskustelua päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien välillä pidetään jonkinasteisena laadun arviointina, jota vanhemmat tekevät. Lisäksi vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisällön suunnitteluun sekä sen arviointiin (Kaskela & Kekkonen 2007: 25). Opinnäytetyöpäiväkodissani vanhemmat ovat saaneet kommentoida varhaiskasvatussuunnitelmaa halutessaan, mikä tukee vanhempien osallisuutta ja mielipiteiden tärkeyttä. Usein sanotaan, että vanhempien tulee kuunnella ammattilaisen mielipidettä asiaan, mutta miksi vanhemmilta ei kysyttäisi heidän mielipidettään oman lapsensa kasvattamisessa? Molempien kuuleminen on kunnioitusta toisen taitoja, sitoutuneisuutta ja vahvuuksia kohtaan, joita molemminpuolisessa kumppanuudessa tarvitaan. (Bruce 2011: 181.)

4.3 Vanhempien osallisuus tutkimusten valossa

Vuonna 2011 valmistuneessa tutkimuksessa ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä - mitä se lopulta tarkoittaa?” selvitettiin lasten vanhempien ja henkilökunnan (käytän jatkossa termiä työntekijä) osallisuutta pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Opinnäytetyöni vuoksi olen kiinnostunut erityisesti vanhempien osallisuudesta, joten esittelen enimmäkseen heidän vastauksiaan. Osallisuus on osa kasvatuskumppanuutta ja kasvatuskumppanuus mahdollistaa vanhempien osallistumisen, joten tutkimuksen aihe on opinnäytetyöni kannalta erittäin keskeinen. Koska teen itsekin tutkimustani Vantaalla, keskityn Vantaan lukuihin. Vantaalta oli tutkimuksessa mukana viisi päiväkotia kaikista 14:sta ja Vantaalaisten vastausprosentti oli 80. (Venninen ym. 2011: 8.)

Vanhempien aktiivinen osallisuus on suurinta lasten tuonti- ja hakutilanteissa, kun katsotaan aloitteiden määriä vanhempien sekä työntekijöiden näkökulmista (Venninen ym. 2011: 11,12). Tämä on melko luonnollista ottaen huomioon sen, että silloin vanhemmat yleensä päiväkodilla oleilevat. Aloitteet keskittyivät perushoittoon ja informaation saamiseen, mutta myös pedagoginen toiminta sekä ryhmien muodostus saivat vanhemmat tekemään aloitteita. (Venninen ym. 2011: 12). Osallisuuden kannalta on hyvä, että vanhemmat ovat kiinnostuneita päiväkodin

toiminnasta ja rakenteesta yleisesti, koska sen voi olettaa lisäävän vanhempien halua olla mukana toiminnassa.

Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä korostui vanhempaintoimikunta sekä kasvatuskumppanuus (Venninen ym. 2011: 16). Kahden viime vuosikymmenen aikaiset tutkimukset ovat aikaansaaneet sen, että vanhemmat yritetään saada entistä systemaattisemmin mukaan lapsensa koulutukseen jo varhaisessa vaiheessa. Mitä enemmän ja varhaisemmassa vaiheessa vanhemmat ovat mukana sekä saavat tietoa lapsensa oppimisesta ja kehityksestä sitä paremmin he voivat tukea lasta tämän oppimisen ja kehityksen tiellä. (Nutbrown 2011: 103-104.) Vaikka Cathy Nutbrown puhuu kouluikäisistä, miksei ”mahdollisimman aikaisin” alkaisi jo päiväkodissa? Päiväkodissa alkanut yhteistyö ja tapa olla osa lapsen elämää tätä voisi olla mahdollista siirtää myös koulumaailmaan, jolloin vanhemmat ovat tottuneita toteuttamaan yhteistyötä.

Vennisen ym. (2011: 19) tutkimuksessa nousi esille, että työntekijöiden mielestä vanhempien ei katsota osallistuvan toiminnan suunnitteluun, kun taas kukaan vanhemmista ei katsonut, ettei voisi osallistua. Havainto vaikuttaa siltä, että vanhemmat halutaan tiedostamatta tai tietoisesti pitää tietyn rajan toisella puolen myös yhteistyötä tehdessä. Saman havainnoin on tehnyt Karila (2006: 104), joka viittaa työntekijöiden ajoittain kokemaan vanhempien kiinnostuksen ja valmiuden puutteeseen liittyen yhteistyöhön sekä kumppanuuteen. Voi kuitenkin olla, että vanhemmilla löytyy kiinnostusta, mutta yhteistyökäytännöissä ei ole tilaa vanhemman toimijuudelle, jolloin ei luonnollisesti viitsitä vaivautua. Tämä voi johtaa kumppanuussuhteen kehityksen pysähtymiseen heti alkumetreillä. (Karila 2006: 104, 105.) Päiväkodissa on luonnollisesti omat rutiinit sekä toimintatavat ja ne täytyy esitellä vanhemmille. Muun muassa erilaisten yhteistyökäytäntöjen esittely ja tarkoituksen perustelu auttaa vanhempaa havaitsemaan omat vaikuttamisen mahdollisuutensa ja väylänsä.

Alasuutarin tutkimustuloksista ilmenee, että työntekijät eivät ottaneet vanhempien neuvoja kovin helpolla vastaan vaan kokivat ne joko turhiksi tai päiväkodin käytäntöihin sopimattomiksi (Alasuutari 2010: 124). Havainto viittaa siihen, ettei vanhempia päästetä helposti vaikuttamaan lapsensa asioihin, jos päiväkodin käytäntöihin joudutaan puuttumaan. Tällainen torjunta taas saattaa tyrehdyttää vanhempien halua aktiiviseen toimijuuteen lapsensa päiväkotielämässä eikä se tue dialogisuutta. Ilahduttavaa on joka tapauksessa, että Vennisen ym. (2011: 41) tutkimuksesta selviää, että yli 10 % vanhemmista sekä työntekijöistä oli sitä mieltä, ettei vanhempien osallisuuden lisäämiselle ole esteitä. Osallisuutta tuleekin lisätä ottaen huomioon vanhemman halu osallisuuteen. Työntekijöiltä saatetaan vaatia totuttujen käytäntöjen purkamista ja uusien toiminta- sekä vuorovaikutusmuotojen käyttöönottoa, jos vanhemmat halutaan osallisiksi kasvatuksen suunnitteluun (Siljamäki 2011: 30).

Syksyllä 2007 toteutetussa Vaikuta vanhempi -selvityksessä tutkittiin vanhempien käsityksiä varhaiskasvatuksen laadusta. Internet-pohjaiseen kyselyyn vastasi 3564 huoltajaa 285:stä eri kunnasta ja suurin osa vastaajista (91,8 %) oli päiväkotilasten äitejä. (Kronqvist & Jokimies 2008: 5.) Selvityksestä ilmenee, että vanhemmat luottavat päiväkodin henkilöstöön (90,5 %), mutta noin puolet (48,7 %) vastaajista on sitä mieltä, että henkilöstöä ei ole riittävästi (Kronqvist & Jokimies 2008: 23, 24). Vastaajat pitivät varhaiskasvatuksessa tärkeänä lapsen sosiaalisen kehityksen tukemista sekä mahdollisuutta leikkiin muiden kanssa. Vain joka viides piti tärkeänä mahdollisuutta tehdä yhteistyötä ammattikasvattajien kanssa kasvatustyössä. Selvästi vähemmän kannatusta saivat myös vanhemmuuteen saatu tuki, lasten ja vanhempien yhteinen toiminta sekä muiden vanhempien vertaistuki. (Kronqvist & Jokimies 2008: 26.)

Tämä saattaa osittain johtua siitä, että vastausvaihtoehtoista sai valita vain kolme tärkeintä, jolloin lapseen liittyvät vaihtoehdot saivat enemmän kannatusta. Päiväkodin ollessa lasta varten olisi aiheellista tutkia erikseen vanhemman mielestä lapselle tai itselle saatua hyötyä. Päiväkodin ydinajatus on lapsen kasvu ja kehitys, jonka jälkeen tulee vanhemman tuki ja vanhempien väliset verkostot. Tämän vuoksi luotettavampaa olisi tutkia pelkästään vanhempiin liittyviä asioita, jottei vanhemman tarve tai halu jää lapsen tarpeen varjoon. Koska myös Kronqvistin ja Jokimiehen (2008: 37) selvityksen avovastauksista ilmeni myös, että lapsen oleminen varhaiskasvatuspalvelujen piirissä oli perusteltu yhteistyön mahdollistumisella ja vanhempien tukemisella.

Selvityksen mukaan suurin osa vanhemmista koki saavansa riittävästi (77 %) tietoa lapsensa hoitopäivän tapahtumista, mutta vielä noin viidennes (22,6 %) koki tiedonsaannin riittämättömänä. (Kronqvist & Jokimies 2008: 30-31.) Tällainen tulos on monitulkintainen ja voi viitata esimerkiksi vanhempien erilaisiin odotuksiin tiedonsaannin suhteen. Jotkut odottavat saavansa tietää lapsen koko päivän kulun, kun toiselle riittää se, että menikö hyvin vai huonosti. Vastaajista 95 % piti yhteistyötä päiväkodin henkilöstön kanssa tärkeänä kuten myös varhaiskasvatussuunnitelman tekemistä, mutta toivoivat erityisesti rauhaa, aikaa sekä säännöllisyyttä keskusteluille (Kronqvist & Jokimies 2008: 31, 32). Vanhemmilla vaikuttaisi olevan halua panostaa yhteistyöhön ja he tiedostavat millaisia asioita se vaatisi. Tosiasia taitaa olla se, että moni vanhemman haluama asia on jossain määrin myös riippuvainen työntekijöiden tekemisistä.

4.4 Vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutus

Viestintä on prosessi, joka perustuu sanomien rakentamiselle ja vastaanottamiselle. Sanomat ovat merkkejä, kuten hymy, jotka muodostavat merkkijärjestelmän eli kielen (Viestintätieteiden laitos - Viestintä). Kaikki viestintä on sanallista eli verbaalia sekä sanatonta eli non-verbaalia ja vuorovaikutuksen sisältö perustuu yhteisen kielen vuoksi pitkälti sanoille. On hyvä

huomioida ja käyttää muitakin viestinnän ulottuvuuksia, koska viesti rakennetaan ja tulkitaan käyttäen kaikkia merkkejä sekä aisteja (Viestintätieteiden laitos - Viestintä; Järvinen ym. 2009: 160; Kleipoedszus 2011: 127). Tämä on tärkeä huomioida erityisesti eri kielitaustaisten vanhempien kanssa keskustellessa.

Kommunikaatio on ihmisten vuorovaikutuksen perusta, mutta sitä on monesti vaikea ymmärtää sen nopean tempon ja ominaisuuksien vuoksi (Kleipoedszus 2011: 126-127). Työntekijällä on monesti paremmat mahdollisuudet rakentaa toimiva vuorovaikutusilmapiiri sekä taito hakea apua, jos sen muodostaminen ei jostain syystä onnistu. Se on osa työntekijän vuorovaikutusvastuuta. (Kytöpuu 2013: 14.) Työntekijöiden on hyvä tiedostaa, että vanhemmat saattavat viestiä ja tulkita asioita eri tavalla kuin työntekijät ajattelevat. Tämän vuoksi työntekijöiden ja vanhempien välinen viestintä tulisi olla avointa ja sen painopiste positiivisissa asioissa, jolloin myös ongelmatilanteita on helpompi kohdata hyvässä ilmapiirissä. Tätä toivovat vanhemmat myös Kronqvistin ja Jokimiehen (2008: 32) Vaikuta vanhempi -selvityksen vastaajat.

Vanhempien ja työntekijöiden vuorovaikutus on yhdistävä linkki kodin ja päiväkodin erilaisille kasvuympäristöille. Hyvä vuorovaikutussuhde avartaa molempia osapuolia lapsesta ja tukee kumpaakin kasvatustehtävässä sekä tarjoaa lapselle hyvän kasvuympäristön. (Karila 2006: 91.) Kasvuympäristöjen kommunikointi mahdollistaa lapsen tukemisen samoilla keinoilla, jolloin johdonmukaisuus kodin ja päiväkodin välillä säilyy. Kasvatuskumppanuuden näkökulmasta työntekijöiden kuten myös vanhempien olisi hyvä huomioida, että asioiden kertominen tai kertomatta jättäminen sekä tapa kertoa sisältävät valtaelementin, jota ei välttämättä tajua (Venninen ym. 2011: 55-56). Vuorovaikutuksen ja yhteistyön toinen osapuoli voidaan tietoisesti tai tiedostamatta pitää pimennossa tärkeistä asioista, mikä oletettavasti vaikuttaa yhteistyön toimivuuteen ja kumppanuuden syvyyteen. Tätä myös dialogin periaate pyrkii välttämään, koska tarkoitus olisi yhdessä tutkia tilanteita ja saavuttaa mahdollinen ratkaisu. Sillä, miten vanhemmat on kutsuttu yhteistyöhön mukaan, on ratkaiseva merkitys yhteistyön muotoutumisen kannalta (Kekkonen 2012: 59).

Vennisen ym. (2011: 50) tutkimuksen tuloksissa korostui vanhempien sekä työntekijöiden puolelta, että tiedonkululla on merkittävä vaikutus vanhempien osallisuuden toteutumiselle. Opinnäytetyöpäiväkodissani on todettu tuonti- ja hakutilanteiden olevan tärkeimpiä tiedottamisen hetkiä päiväkodin aloituksen jälkeen (Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 21). Jo ennen kuin perhe tulee päiväkodin asiakkaaksi, on tiedon saaminen tärkeää, mutta se korostuu entisestään asiakkaaksi tulon jälkeen. Kumppanuuden ideana on vahvistaa perhe- ja lapsikohtaisen kokemuksellisen tiedon vaihtoa ja saantia. Vanhemmat arvostavat työntekijöiden kiinnostusta heidän ajatuksia, odotuksia, pelkoja ja toiveita kohtaan. (Kaskela & Kekkonen 2007: 26.) Vanhemmille on tärkeää kertoa lapsensa päivästä, vaikkei vanhempi sitä itse

aktiivisesti tiedustelisi, sillä tällaisella toiminnalla on mahdollisuus vaikuttaa aina osallisuuteen asti (Venninen ym. 2011: 51).

Lisäksi työntekijöiden ja vanhempien välisen viestinnän tärkeys korostuu myös lapsen näkökulmasta, koska lapsi rakentaa ymmärrystään eri kasvatusympäristöjen aikuisten puheiden, asenteiden, toiminnan ja tunteiden pohjalta (Kaskela & Kekkonen 2007: 15). Avoin viestintä muun muassa lapsen päivän tapahtumista tukee kodin ja päiväkodin kumppanuuden luomaa jaettua kasvatustehtävää, mutta myös auttaa vanhempaa eläytymään lapsen siihen aikaan, jolloin ei ole voinut olla läsnä lisäten täten vanhemman tunnetta osallisuudesta (Kaskela & Kekkonen 2007: 21). Vanhemman on tärkeää saada tietoa, miten oma lapsi pärjää. Lapsi tarvitsee turvallisuuden tunnetta voidakseen jäädä päiväkotiin ilman vanhempiaan, mutta samalla lailla vanhemmat tarvitsevat vahvistusta sille, että oma lapsi pärjää yksin ryhmässä muiden aikuisten kanssa.

Vanhempien ja työntekijöiden väliselle viestinnälle ja vuorovaikutukselle on useita eri mahdollisuuksia kuten vanhempainyhdistystoiminta, keskustelut, yhteiset tilaisuudet ja retket. Kuitenkaan ei saa jättää huomioimatta päivittäisten keskustelujen merkitystä, joissa kahdenkeskinen yhteistyö luodaan. (Venninen ym. 2011: 10.) Aiemmin mainitussa Vaikuta vanhempi tutkimuksessa vanhemmat toivoivat enemmän aikaa ja rauhaa keskusteluille sekä erilaista sähköistä tiedottamista sekä aktiviteettiyhteistyötä grilli-iltojen ja muiden vanhempien tapaamisten muodossa (Kronqvist & Jokimies 2008: 32-33). Vanhemmat ovat hyvin erilaisia toiveissaan ja voisin kuvitella, että esimerkiksi grilli-iltaan osallistujia voisi ollakin, mutta järjestäjän löytäminen saattaisi olla haasteellista. Mistä saadaan toimijoita vanhempien väliselle yhteistoiminnalle?

Viestinnän haasteeksi työntekijöiden ja vanhempien välillä muodostuu monesti myös yksisuuntainen tiedottaminen, jolloin vanhemmat jäävät informaation vastaanottajan rooliin, mikä tyrehdyttää heidän osallisuuden mahdollisuutta (Järvinen ym. 2009: 118; Kaskela & Kekkonen 2007: 26). Vaikeutta tiedottamiseen ja viestintään tuo nykyään myös perheiden monimuotoisuus. Viestintään vaikuttaa viestijöiden asema, mutta myös kulttuuri sekä vallitseva yhteiskunta. Jos esimerkiksi vanhemmat ovat eronneet, mutta heillä on yhteishuoltajuus, tulee kummankin vanhemman saada kaikki tieto lapsesta ja päiväkodin toiminnasta (Karhuniemi 2013: 74). Myös se, että vanhempien mielestä työntekijöitä on vaikea tavoittaa, ei varmasti tue vanhemman osallisuutta (Venninen ym. 2011: 40).

Tiedottaminen sujuu yleensä moitteettomasti, mutta vanhemmilta ei kuitenkaan aidosti kysytä mielipiteitä tai mitä he toivovat työntekijöiltä liittyen lastensa päiväkotiarkeen (Kaskela & Kekkonen 2007: 13; Venninen ym. 2011: 21). Vuorovaikutuksessa oleellista on myös se, että siihen liittyy enemmän informaatiota kuin on sanottu. Vuorovaikutuksen tapa heijastaa usein

viestijöiden suhdetta toisiinsa. (Kleipoedszus 2011: 128.) Tämä voi ilmetä esimerkiksi vanhemman ja työntekijän ”kemioiden” yhteensopimattomuutena. Ei saa unohtaa, että puutteellinen arkinen vuoropuhelu vanhempien ja työntekijöiden kesken synnyttää joskus myös turhia tulkintoja ja olettamuksia liittyen lapseen, perheen tilanteeseen, päivähoidon tai huolen aiheisiin (Kaskela & Kekkonen 2007: 18). Päivittäinen viestintä puolin ja toisin on siis tärkeämpää kuin ehkä ajatellaan, eikä sitä tule vähätellä. Asiat kannattaa ottaa vanhempien kanssa puheeksi, mieluummin kuin pohtia yksin ja tehdä hätiköityjä johtopäätöksiä.

5 Kasvatuskumppanuus

Tässä kappaleessa paneudutaan kasvatuskumppanuuden tarkasteluun niin työntekijöiden kuin vanhempien näkökulmasta kirjallisuuden ja tutkimusten tukemana. Lisäksi esitellään neljä pääperiaatetta, joihin kasvatuskumppanuus pitkälti perustuu. Kappaleen lopussa tarkastellaan lyhyesti kasvatuskumppanuuden ja osallisuuden haasteita aiempien tutkimusten valossa.

5.1 Arjen kumppanuus

Kasvatuskumppanuus on pitkälle kehittyntä yhteistyötä, vanhempien osallisuuden vahvistamista sekä kasvatuskumppanuuteen liittyvää kehittämistä ammattikasvattajien ja vanhempien välillä niin päiväkodissa kuin koulussa (Rimpelä 2013: 31; Järvinen ym. 2009: 118). Ennen puhuttiin kasvatusyhteistyöstä tai kasvatuksellisesta kumppanuudesta, mutta 2000-luvulla käsitteeksi vakiintui kasvatuskumppanuus (Rimpelä 2013: 31). Kumppanuus vanhemman ja työntekijän välillä on erityinen ja selkeästi määritelty ammatillinen asiakassuhde vaikka muulta vaihtaisikin. Työntekijä on aina vastuussa kasvatuskumppanuudesta; sen rakentamisesta ja ylläpitämisestä. (Kekkonen 2012: 102.) Kumppanuuden tavoitteena on lapsen tarpeisiin vastaaminen ohjaamalla varhaiskasvatusta toteuttamaan lapsen etuja ja oikeuksia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 31).

Kasvatuskumppanuus ei ole jotain, mitä päiväkodin henkilökunta voi halutessaan toteuttaa vaan työntekijöiden ja vanhempien välinen vuorovaikutus sekä kasvatuksellinen kumppanuus on kirjattu Valtakunnallisiin varhaiskasvatuksen linjauksiin (STM 2002). Tarpeen ja kysynnän mukaan työntekijät saavat koulutusta, jossa käsitellään muun muassa dialogista vuorovaikutusta, varhaiskasvatuksen kotikäyntiä ja aloituskeskustelua, varhaista vuorovaikutusta ja lapsen auttamisprosessin teemoja (THL b.). Kasvatuskumppanuutta muovaavat käsitykset liittyvät esimerkiksi kasvatukseen ja sen arvopäämääriin sekä hyviin menetelmiin, kuten myös hyvään vanhemmuuteen ja lapsuuteen. Jokaisella vanhemmalla ja työntekijällä on omanlainen näkemyksensä asiasta, jolloin ymmärtämiseen tarvitaan molemminpuolista kunnioitusta ja hyväksyntää. (Karila 2006: 95.) Tässä opinnäytetyössä käsitellään päiväkodissa toteutuvaa kasvatuskumppanuutta, joten selvyiden vuoksi käytän termejä lapsi, vanhempi ja työntekijä.

Kasvatuskumppanuus on työntekijöiden ja lasten vanhempien tietoista sitoutumista toimia yhdessä lasten ja myös nuorten kasvua, kehitystä ja oppimista tukien yhteisten tavoitteiden suuntaisesti. Kasvatuskumppanuutta voidaan pitää myös ennaltaehkäisevänä toimintana tuettaessa lasten ja perheiden hyvinvointia, koska kasvatuskumppanuuden erityisenä tavoitteena on lapsen mahdollisen tuen, avun tai suojelun tarpeen varhainen tunnistaminen (Lämsä 2013: 50, 60; THL b.). Sitoutumisen tärkeyden merkittävyyttä korostaa muun muassa Alasuutarin (2010: 67) tutkimus, jonka tuloksista selviää, että työntekijöiden vanhemmilta saamat kiitokset kuten myös kritiikki kohdistuvat usein nimenomaan yhteistyöhön sitoutumiseen. Lastenpsykiatri Jukka Mäkeläkin toteaa haastattelussa, että kasvatuskumppanuuden kannalta on tärkeää asettaa lapsen yksilölliset päämäärät yhdessä vanhempien ja päivähoidon kesken. Tällöin kumpikin voivat tahoillaan tukea lasta hyvään oppimiseen ja sosiaalisuuteen. (Karlsson 2012, 31.)

5.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Kasvatuskumppanuus voidaan jakaa neljään pääperiaatteeseen, jotka kaikki on huomioitava hyvän kumppanuuden aikaan saamiseksi. Esittelen nämä neljä pääperiaatetta, joita ovat kunnioitus, kuuleminen, dialogi ja luottamus, perustuen Marja Kaskelan ja Marjatta Kekkosen teokseen Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta, tukien sitä myös muilla teoksilla.

Kunnioitus muodostuu ihmisten välille. Jokaisella ihmisellä on kaipuu tulla hyväksytyksi sellaisena kuin on ilman minkäänlaisia ehtoja. Toisen ihmisen kunnioittaminen näkyy niin sanoissa kuin teoissa ja vaatii toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä. Kunnioittava suhde ja sen luominen vaatii myönteisyyttä ja on haasteellisempaa erilaisuutta kohdatessa. Työntekijän tulee hyväksyä esimerkiksi vanhemman tapa ajatella tai toimia, vaikka se ei olisi lähellä omaa suhtautumista. (Kaskela & Kekkonen 2007: 34, 35.)

Kumppanuus vaatii molemminpuolista kunnioitusta, mikä päiväkodissa tarkoittaa sitä, että molemmilla osapuolilla, eli vanhemmilla ja työntekijällä, on tietoa lapsesta, jota hyödynnetään yhteisten kasvatustavoitteiden suhteen (Karila 2006: 93). Kunnioittavassa suhteessa ei tarvitse peitellä tai teeskennellä vaan asioista voidaan puhua avoimesti, mikä on myös päiväkotimaailmassa erittäin tärkeää. (Kaskela & Kekkonen 2007: 34.) Lisäksi kumppanuus on moniulotteinen ja herkkä asia sisältäen suuriakin tunteita. Herkkyys korostuu erityisesti puhuttaessa vaikeista asioista. (Leino 2006: 24-25.)

Kuuntelu ja toisen kuuleminen ovat vuorovaikutuksen avaintekijöitä. Toisen kuuleminen vaatii keskittymistä sekä läsnäoloa ja näkyy aitona kiinnostuksena sekä empaattisuutena - tällöin voidaan puhua kuulevasta suhteesta. Kuuntelijan eli päiväkodissa yleensä työntekijän tulee luoda turvallinen ja myönteinen ilmapiiri, jotta kuuleminen onnistuu. Päiväkodissa vanhempi-

en kuuleminen ja kuuntelu ovat koko ajan merkityksellisempiä ja tärkeämpiä toteuttaa. (Kaskela & Kekkonen 2007: 13, 32.)

Kuulluksi tulemisen voi havaita kuulijan antamista merkeistä, pienistäkin eleistä ja ilmeistä, joita ihminen havaitsee synnynnäisellä taidolla (THL 2013 - Kasvun kumppanit). Haasteellista kuulijalla on silloin, kun asia on negatiivinen, syyttävä tai erimielinen, mitä tapahtuu varmasti myös päiväkodissa. Tämä voi johtaa nopeasti kuulemisen päättymiseen: puolusteluun ja omien mielipiteiden kertomiseen. Päiväkodissa on erittäin tärkeää, että vanhempi tulee kuulluksi asiansa kanssa, koska se on aina eheyttävä kokemus ja lisää työntekijän ymmärrystä sekä vanhemman helpotusta. (Kaskela & Kekkonen 2007: 32, 33.) Vanhempien kuulemisen lisäksi osa kasvatuskumppanuutta on kiinnittää huomiota siihen, miten aikuiset kuulevat lasta sekä kehittävät tätä taitoaan (Lämsä 2013: 52).

Dialogi perustuu kuulemiselle ja kuulevalle suhteelle, jossa kaikki osalliset voivat tulla kuulluiksi omien ajatuksien kanssa aidossa vuoropuhelussa (Kaskela & Kekkonen 2007: 38). Dialogissa jaetaan aika ja paikka, se tapahtuu tässä ja nyt (Lyyra 2004: 120). Siinä on kyse tasavertaisesta puheesta, jolloin toisen tietämys ei ole merkityksellisempää kuin toisen ja parhailaan kumpikin oppii jotakin tai voi muuttaa asenteita tai mielipidettä (Kaskela & Kekkonen 2007: 38; Järvinen ym. 2009: 119). Dialogia tarvitaan, jotta vanhemmat ja työntekijät voisivat syventää vuorovaikutussuhdettaan, mikä on kasvatuskumppanuuden haaste (Karila 2006: 105).

Dialogin tarkoitus on rakentaa tila, jossa tutkitaan esimerkiksi perheen tilannetta yhdessä ihmetellen ja ymmärtäen, ettei kummankaan näkemys ole koko totuus asiasta (THL 2013 - Kasvun kumppanit). Myös erimielisyys, suorapuheisuus ja rehellisyys kuuluvat dialogisuuteen, koska se perustuu kuulemisen lisäksi kunnioitukselle. Dialogisuus on erilaisten tulkintojen yhteensovittamista ja tie kohti yhteistä ymmärrystä. (Kaskela & Kekkonen 2007: 38.)

Luottamukseen syntyy tarvitään niin kuulemisen kuin kunnioituksen periaatteita ja se vaatii eripituisen ajan eri ihmisiltä, paljon kohtaamisia sekä vuoropuhelua. Päiväkodissa luottamus muodostuu monesti työntekijän suhteesta lapseen eli siitä, kuinka työntekijät välittävät tietoa ja tuntemusta lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2007: 36.) Myös Karilan tutkimuksessa (ks. Karila 2005) nousi esille, että työntekijöiden innostus omasta työstään sekä aito lapsesta välittäminen rakentavat vanhempien näkökulmasta luottamusta työntekijään (Karila 2006: 98). Erityisen tärkeä luottamuksen rakennusaine on vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, opetukseen ja kasvatukseen. Luottamuksellinen ilmapiiri onkin kasvatuskumppanuuden kulmakivi (Kaskela & Kekkonen 2007: 36), sillä luottamus lisää avoimuutta ja syvällisyyttä keskusteluihin, mikä taas edistää kumppanuuden toteutumista (Leino 2006: 24).

5.3 Kumppanuus vanhemman ja työntekijän välillä

Kasvatuskumppanuus voidaan nähdä hyvin monesta eri näkökulmasta, jolloin sen merkitys on aina vähän erilainen. Tarkasteltavia näkökulmia voisivat olla muun muassa kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksen kehittämisenä, ammatillisena vuorovaikutuksena, lapsen ja vanhemman suhteen kannatteluna, lapsen kokemusten ja tarinoiden kuulemisena, vanhempien osallisuutena tai kasvattajan kasvatustietoisuutena tai tunnevuorovaikutuksena. Tässä opinäytetyössä kasvatuskumppanuutta tarkastellaan pääpiirteissään ammatillisena vuorovaikutuksena sekä vanhempien osallisuutena ja päiväkodin sekä kodin jaettuna kasvatustehtävänä. (Kaskela & Kekkonen 2007: 17-29.)

Kumppanuuden käsite asettaa asiantuntijuuden uudenlaisen määrittelyn kohteeksi. Työntekijä ja vanhempi kumppaneina ovat asiantuntijoina samanarvoisia ja heidän kohtaaminen tapahtuu rinnakkain, ei toisen asemaa uhaten, mikä edellyttää suhteen uudelleen pohtimista. (Alasuutari 2010: 22; Bruce 2011: 177.) Kumppanuus muodostaa myös niin kutsutun uudenlaisen palvelukulttuurin, jonka tarkoituksena on muodostaa ymmärrys kodin ja päiväkodin jaetusta kasvatustehtävästä (Kaskela & Kekkonen 2007: 20). Työntekijän ei missään vaiheessa ole tarkoitus ottaa vanhemman paikkaa kasvatustehtävässä vaan tuoda oma näkemyksensä vanhemman kuuluville. (Bruce 2011: 179.)

Esimerkiksi raumalaiset lastentarhanopettajat ilmaisivat haastattelututkimuksessa, että kumppanuuden myötä kasvatusta on johdonmukaisempaa kotona ja päiväkodissa, mikä helpottaa merkittävästi lapsen olemista (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005: 20). Myös Hujala, Puroila, Parrila & Nivala (2007: 114) uskovat kodin ja päiväkodin yhteistyön vähentävän epäjatkuvuutta edistämällä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapselle luodaan kokemus, että hänelle tärkeät aikuiset toimivat yhteistyössä hänen parhaakseen (Kaskela & Kekkonen 2005: 17).

Tällaisen kumppanuuden syntyminen vaatii aloitteentekijää eli työntekijää eikä synny itsestään. Työntekijällä on aina vastuu kasvatuskumppanuudesta sen kaikissa vaiheissa. Kasvatuskumppanuuden tavoitteina voidaan pitää kasvuympäristön muovaamista mahdollisimman hyväksi tukemaan lasten kasvua sekä tukea vanhempia ja muita kasvattajia kasvatustehtävässään. (Lämsä 2013: 53, 62.) Kasvuympäristöllä tarkoitetaan niin fyysisiä, psyykkisiä kuin sosiaalisia tekijöitä ja tiloja, kuten rakennetut tilat ja materiaalit sekä leikki- ja toimintahetket niin kotona kuin päiväkodissa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 17).

Lisäksi vanhempien keskinäisen yhteistyön muotojen ja tapojen edistäminen on yksi kasvatuskumppanuuden tavoitteista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 31). Myös laki lasten päivähoidosta (367/1973) määrittelee päivähoidolle kaksi tehtävää, joista toinen on tukea perheiden kotikasvatusta, mihin nykyisellä kasvatuskumppanuudella aktiivisesti pyritään (Ka-

mila 2006: 93). Alasuutarin (2010: 63) tutkimuksessa ilmenee kuitenkin myös päinvastaista näkemystä, jossa kotikasvatuksella pyritään sopeuttamaan lasta päiväkodin toimintaan.

Vanhempien tulkinnat kasvatuskumppanuudesta ovat vaihtelevia ja niihin vaikuttavat muun muassa heidän odotuksensa ja ymmärryksensä omasta osallisuudestaan (Karila 2006: 96). Suhteen toimivuuteen vaikuttaa odotusten ja näkemysten lisäksi myös vanhempien ja työntekijöiden arvojen sekä kulttuurien yhteensopivuus (Myöhänen ym. 2005: 19). Eroja vanhempien kesken löytyy erityisesti liittyen intensiteettiin, jolla vanhemmat ovat valmiita rakentamaan kumppanuutta. Haasteellista on löytää oikea tapa muodostaa kumppanuus sekä herkkyyys tunnistaa vanhemman yhteistyöhalukkuuden taso, koska jokainen vuorovaikutussuhde on erilainen (Karila 2006: 96, 97).

Kaikki perheet ovat erilaisia, jolloin myös tarpeet päivähoidon ja yhteistyön suhteen ovat erilaiset. Työntekijöitä auttaa, jos heillä on tiedossa erilaisia lähestymistapoja, joita voi käyttää erilaisia perheitä kohdattaessa. (Bruce 2011: 176-177.) Tarpeisiin ja odotuksiin vastaaminen vaatii työntekijältä monipuolista ja asiantuntevaa pedagogista osaamista, mutta myös joustavaa palvelua (Tiilikka 2010: 67). Lisäksi oman kasvatustoiminnan sekä -arvojen reflektointi valmistaa työntekijää kohtaamaan erilaisia vanhempia ja heidän lapsiaan (Ylitapio-Mäntylä & Kutuniva 2006: 23). Tärkeintä on, että kaikilla perheillä on mahdollisuus tuntea kuuluvansa päiväkotimaailmaan oman lapsensa kautta (Bruce 2011: 177).

Koska vanhemmat eivät voi toimia kasvatuskumppaneina yksin, eivätkä edes ole vastuussa siitä, on perusteltua esittää myös jonkinlainen työntekijöiden näkemys asiasta. Tähän käytän Marjatta Kekkosen (2012: 7) tuoretta väitöskirjaa, joka esittää tuloksia siitä, millaisia merkityksiä kasvattajat antavat kasvatuskumppanuudelle. Selvyyden vuoksi käytän itse sanaa työntekijä korvaamaan termin kasvattaja. Tutkimusaineisto on kerätty kolmessa eri vaiheessa, alkuhaastattelut, ryhmäkeskustelut ja vertaishaastattelut ja kolmella eri tavalla, jotta aineisto olisi mahdollisimman monipuolinen. Aineisto koostuu kuuden työntekijän nauhoitetuista keskusteluista ja haastatteluista noin puolentoista vuoden ajanjakson ajalta. Aineistosta analysoidaan työntekijöiden puhetta ja puhekäytäntöjä, jotka ilmentävät kasvatuskumppanuutta. Perheitä ja lapsia tutkimuksessa ei ole haastateltu tai havainnoitu vaan he ovat mukana työntekijöiden puhuntana. (Kekkonen 2012: 92, 93.)

Tutkimustulokset näyttävät, että työntekijöiden keskuudessa pohdintaa käydään muun muassa siitä, millainen toiminta on ammatillista, kun työntekijä tapaa päiväkodissa olevan lapsen muualla kuin päiväkodissa. Työntekijällä tulee olla kyky rajata kasvatuskumppanuus päiväkodin ulkopuolisiin kohtaamisiin kuulumattomaksi, vaikka työntekijän rajoja saatetaan koetella (Kekkonen 2012: 102, 103). Myös se miten kumppanuus saatetaan alkuun, on saanut työnteki-

jöissä aikaan hämmennystä, jonka he uskovat vaikuttavan myös vanhempiin, mikä tulee esille seuraavista lainauksista:

”--tää on nyt tämmönen juttu, että tämmönen kumppanuusjuttu on ja me haluttais olla teidän kumppaneita -- eihän meidän niinku tartte siitä pitää mitään luentoa siitä kumppanuudesta, vaan”

”Sanoa, vaan niinku toiminnalla”

”Koska se saattaa kyllä ihan varmasti jossakin vanhemmassa vähän herättää hämmennystä, jos sanotaan, että me halutaan nyt olla teidän kumppaneita --”

(Kekkonen 2012: 107.)

Työntekijöille kasvatuskumppanuus muodostaa ammatillisia haasteita, koska työssä tulee mukautua erilaisiin perheiden odotuksiin, vaihtuviin tarpeisiin sekä toimintatapoihin (Ylitapio-Mäntylä & Kutuniva 2006: 23; Tiilikka 2010: 67). Kumppanuuden toimivuuteen vaikuttaa työntekijöiden oletukset vanhemmuuden luonteesta. Vanhemmuus, johon työntekijä ei ole tottunut, tulkitaan helposti niin, että vanhempi on hankala. (Ylitapio-Mäntylä & Kutuniva 2006: 23.) Myös työskentelyn tavat ovat vaihdelleet vuosien saatossa kasvatustalon työntekijöiden keskuudessa. Puhutaan asiantuntijälähtöisestä, perheitä tukevasta, perhekeskeisestä ja perhelähtöisestä työskentelystä. Kasvatuskumppanuudesta puhuttaessa yhteistyön luonne on perhelähtöinen, mikä voi olla osalle työntekijöistä haastavaa toteuttaa vahvan asiantuntijälähtöisyyden vuoksi. (Kaskela & Kekkonen 2007: 19.)

Työntekijät kantavat luonnollisesti mukanaan omaa elämäntarinaa, kasvatustuotoja sekä käsityksiä, jotka ovat osa heidän vuorovaikutusta tietoisesti tai tiedostamatta. Työntekijän aiemmin koettu vaikuttaa myös hänen tämänhetkiseen asiantuntijuuteensa. Työntekijöille voi olla haasteellista tämän vuoksi esimerkiksi kuulla vanhempaa. Kuulemisen onnistumiseksi työntekijän tulee kyetä irrottautumaan omasta historiasta nousevista näkemyksistä sekä ennakoinvistä mielikuvista. (Kaskela & Kekkonen 2007: 27.) Uuden työtavan integrointi vallitsevaan työkuulttuuriin vaatii työntekijöiltä yksilöllisiä oivalluksia kuin myös työyhteisön halua kokeilla. Ymmärrys kumppanuustyön perusteista, tavoitteista ja menetelmistä sekä muutoshalu ovat niin ikään tärkeitä. (Tiilikka 2010: 69.)

5.4 Kasvatuskumppanuuden ja osallisuuden haasteita

Kasvatuskumppanuuteen liittyy haasteita niin kuin kaikkeen muuhunkin ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Yhteistyöstä puhuttaessa sen toimimattomuuden tai haasteiden ei tarvitse liittyä huoleen lapsesta vaan yhtä lailla erimielisyydet hoito- ja kasvatuskäsityksistä todennäköisesti estävät yhteisymmärryksen saavuttamista (Kaskela & Kekkonen 2007: 12.) Maarit Alasuutarin (2010: 39) tutkimuksessa huolestuttava näyttö oli kasvatuskumppanuuskeskusteluissa esille noussut työntekijöiden kokemus ammattilaisten merkityksen vähenemisestä, min-

kä ei voi olettaa tukevan kumppanuuden syntymistä tai työntekijöiden halukkuutta sitoutua yhteistyön. Työntekijöiden koulutuksen ja työkokemuksen tuomaa ammatillisuutta ei suinkaan ole tarkoitus kieltää tai nähdä kielteisenä, vaan arvioida uudelleen ammatillisuuden luonteen muuttuessa perhelähtöisemmäksi (Hujala ym. 2007: 123, 124-125).

Toisessa tutkimuksissa nousi esille kasvatuskumppanuus-käsitteen käyttöönotto sen suuremmin sitä pohtimatta tai epäroivästi suhtautuminen johtaen perinteissä pysymiseen. Toisaalla käsitettä on pohdittu hyvinkin paljon ja on keksitty uusia innovatiivisia ja toimivia työskentelymalleja. (Karila 2006: 93; Tiilikka 2010: 67.) Kielteinen asennoituminen ei oletettavasti paranna vanhempien asemaa osallisuuden näkökulmasta vaan enemmänkin lisää tyytymättömyyttä sekä murentaa luottamusta.

Vennisen ym. tutkimuksen mukaan lähes puolet työntekijöiden sekä vanhempien vastauksista liittyen osallisuuden esteisiin liittyi vanhempiin, eniten aikaan ja asenteisiin. Myös vanhempien vähäinen tietämys päiväkodin toiminnasta, rohkeuden puute tuoda omia ajatuksia päivänvaloon sekä vanhempien jaksaminen tulivat estävinä asioina esille. Huolestuttavana ja erikoisena voi pitää sitä, että samaiseen tutkimukseen osallistuneista 1671 päivähoiton tiimistä (sisältyy päiväkodin lisäksi myös perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito) vain yksi on pohtinut, miten itse voisi panostaa vanhempien yhteistyön lisäämiseen. Vaikuttaa siltä, että työntekijät sanovat syyn olevan pitkälti vanhemmissa, vaikka omassa toiminnassa löytyisi myös korjattavaa. (Venninen ym. 2011: 37, 38.)

Vanhempien asenteita suuremmin esille nousivat erilaiset resurssipuutteet niin työntekijöiden kiireen kuin rahallisten resurssien muodossa. Vanhemmat kokevat, ettei työntekijöillä ei ole yhteistä aikaa vanhemmille. (Venninen ym. 2011: 40.) Myös Vaikuta vanhempi -selvityksen tuloksista ilmenee, että suurin este paremman yhteistyön toteuttamiselle vanhempien mielestä on nimenomaan riittämättömät henkilöstöresurssit (Kronqvist & Jokimies 2008: 38). Osallisuuteen vaikuttaa vanhempien näkökulmasta myös työntekijöiden rutinoituneet toimintatavat, joihin on vaikea yrittää vaikuttaa. Vanhemmat mainitsevat myös reviiriajattelun, johon liittyy kuuntelun taidon vähäisyys ja kasvatuskumppanuusajattelun puute, jotka kumpikin estävät osallisuutta (Venninen ym. 2011: 37, 39).

Erityisesti nyky-yhteiskunnassa, jossa työelämä on entistä vaativampi ja perhe-elämä on muuttunut tuoden kiireen ja vanhempien väsymyksen arkeen, on myös kasvatuskumppanuuden toteutuminen haasteen edessä (Mikkola & Nivalainen 2010: 9; Tiilikka 2010: 67). Lisäksi vanhempien kasvatustyötä varjostavat yhä useammin taloudelliset, psyykkiset ja elämänhallintaan liittyvät ongelmat, jotka ovat osittain tulosta 1990-luvun lamasta (Mikkola & Nivalainen 2010: 9). Nykyään asiantuntijoiden huoli kohdistuuakin lapsuuden lyhenemiseen sekä muuttumiseen, jolloin lasten luova leikki vähenee ja yksin kotona oleminen sekä psyykkiset

ongelmat lisääntyvät (Järvinen ym. 2009: 8, 9). Tästä huolimatta suuri osa lapsista voi hyvin ja heidän vanhemmillaan on riittävästi voimavaroja kasvatusvastuun kantamiseen (Mikkola & Nivalainen 2010: 9).

Kasvatuskumppanuuden kehittymiselle ja vanhempien osallisuudelle luo haasteita useat päiväkodin rakenteelliset tekijät. Näitä kuuluvat lapsiryhmien muutokset, lyhytaikaiset kasvattajasuhteet sekä uusien kumppanuussuhteiden rakentaminen kuten myös päivähoidon aukioloajat ja työntekijöiden työvuorot, arvot, toimintarakenteet, päiväjärjestys ja henkilökunnan koostumus. (Järvinen ym. 2009: 119; Venninen ym. 2011: 39). Haasteena voi pitää myös kumppanuuden ylläpitämistä, joka on henkilökunnan vastuulla. Karilan tutkimuksessa ilmeni, että mukana olleet vanhemmat kokivat kumppanuussuhteen kehittymisen pysähtymisen tutustumisvaiheeseen (Karila 2006: 105), mikä ei tietenkään ole tarkoitus. Tähän voi olla syynä muun muassa useat sijaisjärjestelyt, jolloin ei pysty tapaamaan lapsen omaa hoitajaa (Venninen ym. 2011: 42).

6 Tutkimuksen toteutus

Tässä kappaleessa esittelen ensin tutkimusprosessin etenemistä, kohderyhmää sekä perusteluja tutkimuksen tekemiselle. Ensin esittelen käytetyt tutkimusmenetelmät eli laadullisen ja määrällisen menetelmän, jonka jälkeen esittelen tutkimuskysymykset. Kappaleen loppuosassa käsittelen valittua aineistonkeruumenetelmää eli puolistrukturoitua kyselyä sekä aineiston analyysin tapoja.

6.1 Tutkimusprosessin eteneminen

Tämän opinnäytetyötutkimuksen tavoitteena oli selvittää erään vantaalaisen päiväkodin lasten vanhempien odotuksia kasvatuskumppanuudesta sekä ajatuksia siitä, millaista yhteistyö päiväkodin kanssa on. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa vanhempien osallisuudesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä. Kaikilla päiväkodin vanhemmilla oli mahdollisuus halutessaan osallistua tutkimukseen. Vanhempien valinta kohderyhmäksi on tarkoitukseen sopivaa sekä harkittua, koska kohderyhmä olisi voinut olla myös työntekijät tai jossain tapauksessa lapset (vrt. Tuomi & Sarajarvi 2009: 86).

Usein kasvatuskumppanuutta tutkivien kohderyhmänä ovat työntekijät, joten halusin selvittää miten vanhemmat käsittävät kasvatuskumppanuuden ja oman osallisuutensa päiväkodin arjessa. Myös se tosiasia, että työntekijät saavat aiheeseen liittyvää koulutusta ja vanhemmat eivät, lisää tarvetta selvittää vanhempien käsityksiä. Lisäksi olen törmännyt moniin opinnäytetöihin, joiden kohderyhmänä on ollut eri etnisiä taustoja edustavia vanhempia. Itse halusin tutkia yleisesti vanhempien käsityksiä keskittymättä erityisesti mihinkään etniseen taustaan.

Vierailin henkilökohtaisesti päiväkodilla kertomassa tutkimuksesta ja siihen vastaamisen tärkeydestä jokaisen ryhmän vanhemmille tarkoitetuissa tilaisuuksissa, niin sanotuissa vanhempainkahviloissa. Halusin vanhempien tietävän kuka tutkimusta tekee ja antaa heille mahdollisuuden esittää kysymyksiä liittyen tutkimukseen. Olin viitenä eri päivänä päiväkodilla markkinoiden kyselyä ja toivoin sen lisäävän vastausprosenttia. Korostin vanhempien mielipiteiden ja näkemyksen tärkeyttä ja ainutlaatuisuutta sekä sitä, että he voivat vaikuttaa vastaamalla. Vastauksia voidaan hyödyntää yhteistyön kehittämisessä. Näkyvyyteni päiväkodilla ja mahdollisuus kysyä toi tutkimukseen myös piirteitä informoidusta kyselystä, koska tutkijana vien ja haen lomakkeet henkilökohtaisesti ja vanhemmat voivat tarvittaessa kysyä jotain (Heikkilä 2004: 18). Vanhemmat, jotka eivät olleet vanhempainkahviloissa, saivat tiedon tutkimuksesta tiedotteen muodossa (Liite 1).

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna paperisena kyselynä ja kyselylomake (Liite 2) oli mahdollista täyttää päiväkodilla tai kotona. Päiväkodille olin sijoittanut kaksi palautuslaatikkoa yhden talon kumpaankin pätyyn. Vastaukset kerättiin jokaiselta vanhemmalta kerran, vaikka lapsia olisi päiväkodissa useampia, jotta vanhempien vastausaktiivisuus säilyy. Pahkisen (2012: 193) kuvailema ihannetilanne, jossa kaikki otoksessa mukana olevat henkilöt eli tässä tapauksessa kaikki vanhemmat vastaisivat kyselyyn, ei toteutunut, mutta aineistoa saatiin kuitenkin tarpeeksi.

Puolessa välissä vastausaikaa muistutin vanhempia kyselystä sekä perhekohtaisuuden poistumisesta. Vietin yhden iltapäivän päiväkodilla informoiden vanhempia ja laitoin jokaiselle vielä muistutustiedotteen (Liite 3). Viimeistä edellisenä päivänä vein vielä kaksi muistutusta (Liite 4) yhden kumpaankin pätyyn siitä, että seuraava päivä on kyselyn viimeinen palautuspäivä. Täytettynä palautettu lomake katsottiin vanhemman vahvistukseksi tutkimukseen osallistumisesta, joten erillistä lupaa ei kysytty. Viimeistään vuoden 2014 alussa on tarkoitus kertoa tutkimustuloksista päiväkodin yhteisessä tilaisuudessa, jossa ovat työntekijät sekä vanhemmat läsnä. Näin saadaan yhteistyö vietyä päätökseen ja toivottavasti avattua keskustelua vanhempien ja työntekijöiden välillä.

6.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen tekeminen on pitkälti valintojen ja päätösten tekemistä isoista ja pienistä linjoista kuten Eskolakin (2010: 181) mainitsee. Tämän opinnäytetyön tutkimus valittiin toteutettavaksi laadullisen ja määrällisen otteen yhdistelmällä, joten seuraavaksi esittelen pääpiirteissään kummankin menetelmän.

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus tunnetaan myös tilastollisena tutkimuksena, jonka avulla voidaan selvittää lukumääriä ja prosenttiosuuksia sekä riippuvuuksiin liittyviä kysymyk-

siä. Kvantitatiivinen tutkimus vaatii riittävän edustavaa otosta, jonka vuoksi tässä opinnäytetyötutkimuksessa on mukana kaikki päiväkodin vanhemmat. Määrällisillä menetelmillä saadaan yleensä selville olemassa oleva tilanne, muttei asioiden syitä, mikä sopii tutkimukseni luonteeseen tiettyjen kysymysten osalta. (Heikkilä 2004: 16.) Määrällisen aineiston avulla voi selvittää ja vertailla vastauksia eri taustamuuttujien, kuten vanhempien iän mukaan.

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus keskittyy usein pieneen tarkoin valittuun otokseen, josta saatu tieto analysoidaan hyvin tarkasti eikä sen avulla pyritä tilastollisiin yleistyksiin (Heikkilä 2004: 16). Tässä opinnäytetyössä voidaan ajatella, että kohderyhmä on tarkoin valittu, koska he eivät ole ketä tahansa vanhempia vaan nimenomaan kyseisen päiväkodin lasten vanhempia, jotka voivat vaikuttaa kyseisessä päiväkodissa tapahtuvaan toimintaan. Laadullisia menetelmiä käytetään usein toiminnan kehittämiseen, jota kerätyllä aineistolla voidaan toteuttaa (Heikkilä 2004: 16), mikä tukee myös kyseisen menetelmän käyttöä.

Laadullisten menetelmien käytön ydin on siinä, että pyritään ymmärtämään toista (Tuomi & Sarajärvi 2009: 68), minkä vuoksi käytin sitä osana tutkimustani. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kohderyhmän eli vanhempien asenteita, tarpeita ja odotuksia (Heikkilä 2004: 16), joten tämän vuoksi osittainen laadullisten avointen kysymysten esittäminen oli perusteltua. Lasten vanhemmat ovat myös laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaisia henkilöitä, koska heillä on henkilökohtaisesti tietoa ja kokemusta kasvatuskumppanuudesta kuten Tuomi ja Sarajärvi (2009: 85) edellyttävät.

6.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset perustuvat työn teoreettiseen viitekehykseen, aiemmin mainitsemiini tutkimuksiin, päiväkodin tarpeisiin sekä omaan mielenkiintooni. Erityisesti pyritään selvittämään millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta ja minkä he kokevat edesauttavan osallisuuttaan. Tutkimuskysymykset ovat ikään kuin hypoteeseja, joita tutkijana pyrin todentamaan, pitävätkö eri asiat paikkaansa vai eivät (Eskola 2010: 182). Kuitenkin laadullista aineistoa tulkittaessa voi asetelma kääntyä hypoteesin keksimiseksi sen todentamisen sijaan (Eskola 2010: 182). Laadullisten avointen kysymysten kohdalla huomasin, että tutkimuskysymyksenä olisi pitänyt olla alakysymyksenä vanhempien odotukset osallisuudesta, koska osa kysymyksistä viittasi myös tulevaan.

Tutkimuskysymysten laadinnassa on hyödynnetty aikaisempaa kirjallisuutta muun muassa siitä näkökulmasta, että niin Venninen ym. (2011: 37) kuin Lyyra (2004: 106) viittaavat vanhempien vähäiseen tietämykseen päiväkodin arkea kohtaan, joten halusin selvittää kuinka tietoisia vanhemmat päiväkodin arjesta ovat ja mitä haluaisivat tietää lisää. Vastaukset ovat täysin työyhteisön käytettävissä ja he voivat kiinnittää niihin asioihin huomiota. Muun muassa Karila

(2006: 93) kirjoittaa, että työyhteisöissä on puhuttu kasvatuskumppanuuskäsitteen merkityksistä paljonkin, muttei mainita, miten vanhemmat on otettu mukaan keskusteluun. Tämän vuoksi kyselyssä on kysymys siitä, onko henkilökunta puhunut kasvatuskumppanuudesta. Työntekijöiden ja vanhempien on hyvä käyttää samaa käsitteistöä, jotta yhteisen ymmärryksen saavuttaminen olisi helpompaa.

Kronqvistin ja Jokimiehen (2008: 15) selvityksessä taas todetaan vanhempien osallisuuden vahvistamisen arjen käytänteiden kautta olevan tärkeää, mikä tarkoittaa heidän tarpeiden ja kokemusten hyödyntämistä varhaiskasvatuksen laadun kehittämisessä. Tämän opinnäytetyötutkimuksen kysymykset yhteistyömuotojen toimivuudesta (kysymys 6.) ja vanhempien osallistumisesta (kysymys 9.) pyrkivät selvittämään nimenomaan vanhempien tarpeita ja kokemuksia siitä, mitkä toimintatavat sopisivat juuri heille. Lisäksi esimerkiksi Venninen ym. (2011) tutkivat vanhempien ja työntekijöiden osallisuutta, itse pyrin selvittämään, mitkä asiat vaikuttavat vanhempien osallisuuteen ja miten työntekijät voisivat edesauttaa vanhempien osallisuutta. Halusin myös, että vanhemmat saavat kertoa, millaisia odotuksia heillä on kasvatuskumppanuudesta.

Tutkimuskysymysten laadinnassa olen käyttänyt apuna aiempia opinnäytetöitä ja niissä toteutettuja kyselyjä sekä omia kokemuksiani kyselyistä. Aiemmissa kyselyissä olen kiinnittänyt huomiota lomakkeen pituuteen ja selkeyteen sekä saatekirjeen merkitykseen. Olen suunnitellut lomakkeen sanavalintoja ja -muotoja, lomakkeen ulkoasua ja kysymyksien tarpeellisuutta myös tietotekniikan ja määrällisten menetelmien opettajan kanssa. Kysymysten sisällölliseen toimivuuteen olen saanut apua ohjaavalta opettajaltani kuin myös opiskelijakollegaltani. Olen hyödyntänyt saamaani tietoa niin, että pyrin lomakkeen lyhyteen sekä kysymysten oleellisuuteen sekä vanhempien ehdottomaan kunnioitukseen ja arvostukseen. Työelämän edustajan sekä testiryhmän kommenttien perusteella olen pitänyt osan kysymyksistä, koska niitä pidettiin hyvinä. Olen myös pohtinut sanamuotoja päiväkodin johtajan kanssa sekä heillä käytettyä sanastoa.

Tutkimuskysymys 1. Millaista kasvatuskumppanuus ja osallisuus ovat tällä hetkellä?

Tämä kysymys pyrkii selvittämään, miten kasvatuskumppanuus vanhempien näkökulmasta näyttäytyy päiväkodin arjessa, mikä siinä on hyvää ja mikä kehitettävää. Lisäksi selvitetään kuinka mielellään vanhemmat osallistuisivat päiväkodin erilaiseen toimintaan. Lomakkeen avoimilla kysymyksillä 4 ja sekä suljetuilla kysymyksillä 2, 3, 6 pyrittiin selvittämään millaista kasvatuskumppanuus on tällä hetkellä ja suljetuilla kysymyksillä 8 ja 9 pyrittiin selvittämään millaista vanhempien osallisuus tai odotukset siitä ovat tällä hetkellä.

Tutkimuskysymys 2. Millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta eli yhteistyöstä?

Tällä kysymyksellä pyritään selvittämään vanhempien odotuksia ja käsityksiä siitä, mitä he henkilökohtaisesti ajattelevat kasvatuskumppanuuden päiväkodissa sisältävän. Tähän kysymykseen pyritään saamaan vastauksia lomakkeen avoimilla kysymyksillä 1 ja 5, 7.

Tutkimuskysymys 3. Mitkä tekijät edesauttavat vanhempien osallisuutta?

Viimeisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on selvittää, mikä edesauttaa vanhempien mielestä heidän osallisuuttaan ja miten henkilökunta voi edesauttaa sitä. Vastauksia pyritään selvittämään lomakkeen avoimilla kysymyksillä 10 ja 11.

6.4 Aineistonkeruu - puolistrukturoitu kyselylomake

Kysely on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä ja sopii hyvin oman tutkimuksen toteuttamiseksi (Tuomi & Sarajärvi 2009: 71). Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä vanhemmille suunnattu puolistrukturoitu kyselytutkimus. Aineistonkeruumenetelmäksi valitsin kyselyn sen vuoksi, että saataisiin laajempi vastaajakunta ja enemmän aineistoa. Valliin viitaten kyselyä tehdessä tutkijalla on neutraalimpi vaikutus vastaajiin, vastaaja saa vastata rauhassa ja tarkistaa vastauksiaan jälkikäteen. Kyselyn luotettavuutta lisää se, että kysymykset ovat samanlaisia jokaiselle, eikä sanamuodoissa tai äänenpainossa ole eroa. (Valli 2001: 31.) Nämä perustelut ohjasivat minua valitsemaan kyselyn.

Erityisesti päiväkotimaailmassa vanhempien kanssa voi olla haastavaa sopia edes pakollisia keskusteluja saati ylimääräisiä haastatteluja, joten odotin kyselyn helpomman luonteen takia laajempaa vastaajakuntaa. Kyselylomake päätettiin pitää paperisena perustuen päiväkodin johtajan kokemukseen vanhempien vastauttumuksista. Kyselyn yhtenä haittana pidetään sitä, että ei tiedetä kuinka vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen eli kuinka rehellisesti ja huolellisesti he vastaavat (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 195). Otin tämän huomioon ja sen vuoksi kerroin tutkimuksesta henkilökohtaisesti vanhemmille, jätin lisämuistutuksen ja yhteystietoni sekä vein lomakkeet itse päiväkodille.

Erittäin tärkeää on kysymysten muotoilu, koska kysymysten huono muoto on suurin virheiden aiheuttaja, kun vastaajan ja tutkijan ajatukset eivät kohtaa (Heikkilä 2004: 47; Valli 2001: 28). Tämän vuoksi olin suunnitellut kysymykset ensin yhteen kertaan, jonka jälkeen muokkasin useaan otteeseen lomaketta ja kysymyksiä sekä niiden järjestystä. Kuten Heikkilä suosittelee, lomakkeen alkuun on laitettu tärkeitä kysymyksiä, koska yleensä alussa vastauksia mietitään tarkemmin kuin lopussa. Taustatiedot on sijoitettu lomakkeen loppuun, jottei vastaaja

jää niiden asettamiin raameihin, kuten Heikkilä (2004: 48) suosittelee. Lisäksi kysymysten looginen eteneminen sekä vastausohjeiden tarpeellisuus on myös hyvä huomioida (Valli 2001: 30), minkä vuoksi kirjoitin auki, mitä lomakkeen termeillä tarkoitetaan. Haastetta kyselyyn aineistonkeruumenetelmänä tuo se, että kohderyhmän tuntemus aiheesta on hyvin hajanaista, mikä vaikeuttaa lomakkeen tekemistä kohderyhmää vastaavaksi (Hirsjärvi ym. 2009: 195).

Kyselylomakkeen testaaminen on välttämätöntä ennen varsinaista tutkimusta ja tätä varten on hyvä tehdä pilottitutkimus (Hirsjärvi ym. 2009: 204). Testaajat, joita on hyvä olla 5-10, keskittyvät lomakkeen kysymysten sekä ohjeiden selkeyden ja yksiselitteisyyden, vastausvaihtoehtojen toimivuuden kuten myös vastaamisen kuormittavuuden ja keston selvittämiseen ja arvioimiseen. (Valli 2010: 241; Heikkilä 2004: 61.) Testasin lomakkeen toisen päiväkodin lasten vanhemmilla eli vastaavalla kohderyhmällä, mikä oli erittäin antoisaa. Testilomakkeen palautti kuusi vanhempaa jaetuista 14:sta lomakkeesta. Testaajat kiinnittivät huomiota lomakkeen loogisuuteen, sanavalintoihin, käytettyyn täyttöaikaan, kyselyn kuormittavuuteen, kirjoitustilan määrään ja vastausvaihtoehtojen riittävyys. Lisäksi sai antaa muita mieleen tulleita kommentteja. Palautettujen lomakkeiden perusteella muokkasinkin lomaketta hieman vastaamaan paremmin kohderyhmän ajatuksia, kuten muuttamalla sanoja, avaamalla käsitteitä selkeämmin ja lyhyemmin. Lisäksi sain viitteellisen vastausajan, jota käytin varsinaisessa lomakkeessa.

Palautteessa eräs vanhempi oli kommentoinut avoimien kysymysten laajuutta, mutta en muokannut tai poistanut kysymyksiä, koska niitä ei mielestäni ollut niin montaa ja asiat myös liittyivät eri kokonaisuuksiin. Kokonaisuudet tosin ovat todella lähellä toisiaan, jolloin kysymyksiä olisi pitänyt muokata enemmänkin. Eräs vanhempi kommentoi myös, että määrällisissä kysymyksissä vastaukset olisi voinut laittaa myös tärkeysjärjestykseen, mitä mietinkin. Päädyin kuitenkin selvittämään mahdollista toimivuutta, jotta kysymyksessä olisi mukana myös tulevan ajattelu.

Lomakkeessa on käytetty kahdessa viidestä strukturoidusta kysymyksestä Likertin järjestysasteikon tasoista asteikkoa, jolla mitataan mielipidettä väitteen muodossa. Valitsin lopulta viisiportaisen asteikon, koska on hyvä tarjota vaihtoehto ”ei samaa eikä eri mieltä”. Tämä helpottaa myös aineiston tilastollista käytettävyyttä. (Heikkilä 2004: 53, 54; Hirsjärvi ym. 2009: 203.) Asteikolla on huomioitava portaiden sanamuotoja, jotka eivät voi automaattisesti olla samat jokaisessa kysymyksessä (Valli 2010: 247). Yksi strukturoitu kysymys on toteutettu Osgoodin asteikolla, jossa ääripäinä ovat vastakkaiset adjektiivit, jolloin kysymys mittaa asian ilmenemisen vahvuutta (Heikkilä 2004: 54). Kaksi strukturoitua kysymystä on vain sanallisesti (paljon, vähän, riittävästi) muotoiltuja vastaamaan kysymykseen. Lomakkeessa olevia monivalintakysymyksiä voi perustella muun muassa sillä, että ne auttavat vastaajaa tunnistamaan asian eikä sitä tarvitse itse keksiä tai muistaa (Hirsjärvi ym. 2009: 201).

Tarkoituksena oli luoda mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen lomake, johon kaikkien on helppo vastata ja näin esittää oma mielipiteensä (Valli 2010: 236), tämä ei valitettavasti toteutunut kovin hyvin. Avoimet kysymykset taas osoittavat, mikä on tärkeää ja keskeistä vastaajan ajattelussa ja asiaan liittyvän perehtyneisyyden sekä tunteiden voimakkuuden. (Hirsjärvi ym. 2009: 201.) Erityisesti suljetut kysymykset antavat mahdollisuuden myös arvostelevien vaihtoehtojen valintaan (Heikkilä 2004: 51). Lomake tehdään ensisijaisesti kohderyhmää, joten on erityisen tärkeää huomioida heidän lukutaitonsa ja tietämyksensä aiheesta (Valli 2001: 28). Päiväkodin vanhemmissa on myös maahanmuuttajataustaisia vanhempia, joilta tiedustelin suoraan onnistuuko suomenkielisen lomakkeen täyttäminen ja vastausten ollessa myönteisiä en kääntänyt lomaketta.

Lomakkeen kysymykset pohjautuvat kappaleessa 6.3 esitettyihin tutkimuskysymyksiin, joihin etsitään vastauksia. Kiinnitin huomiota lomakkeen pituuteen ja pyrin tekemään siitä mahdollisimman lyhyen, jotta vastaajien mielenkiinto säilyisi loppuun asti. Lisäksi lomakkeen ulkoasun pyrin tekemään selkeäksi, joka osaltaan vaikuttaa vastaajien mielenkiintoon ja vastausprosenttiin (Valli 2001: 29). Lomake oli omasta mielestäni lyhyt, mutta opiskelijakollegoiltani ja vanhemmilta sain kommentteja sekä liiallisesta että sopivasta pituudesta. Tärkeimmän vastaamiseen vaikuttavan seikan sanotaan olevan tutkimuksen aihe, mutta yhtälailla lomakkeen laadinta ja kysymysten tarkka suunnittelu vaikuttavat positiivisesti tutkimuksen onnistumiseen (Hirsjärvi ym. 2009: 198). Uskon tutkimukseni aiheen olleen vanhempien mielestä kiinnostava, mutta vastaaminen jäi lomakkeen sanaston epäselkeyden vuoksi.

6.5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi on tärkeä vaihe, johon tähdätään jo heti tutkimusprosessin alusta asti. Analyysivaiheessa selviää vastauksia tutkimuskysymyksiin tai mitkä kysymykset olisi pitänyt kysyä. (Hirsjärvi ym. 2009: 221.) Tämän opinnäytetyötutkimuksen aineisto on osittain laadullinen ja osittain määrällinen, joten tarvitaan erilaisia aineiston analyysin tapoja. Yksikin poikkeus laadullisessa analyysissä vaatii tarkastelemaan asiaa uudestaan (Alasuutari 2011: 42), kun taas määrällisessä analyysissä poikkeus niin sanotusti vahvistaa säännön.

Määrällistä aineistoa voidaan esittää ja analysoida tekemällä siitä taulukoita, kuvioita tai tunnuslukuja riippuen millaiseen tarkoitukseen työ tehdään ja kenelle tulokset esitetään. Kaikista tarkimman informaation antaa taulukko, mutta lukijan kannalta on nopeinta tulkita kuvioita. (Valli 2001: 47.) Ennen analyysin aloittamista on hyvä tehdä ajosuunnitelma eli selvittää, mihin kysymyksiin halutaan vastauksia. Ilman ajosuunnitelmaa tutkijan on helppo eksyä epäoleellisten tulosten joukkoon, jolloin ilmiön syvin olemus jää saavuttamatta. (Heikkilä 2004: 144.)

Määrällistä aineistoa kuvataan yleensä myös kahden eri muuttujan välisen vertailun tai yhteyksien kuvauksen kautta (Valli 2001: 55). Tilastollisten yhteyksien tulkintaan liittyy vastausten näkeminen kausaalisuhteina (Alasuutari 2011: 44). Yhteyksien tutkiminen onnistuu tekemällä ristiintaulukointia taustamuuttujan ja varsinaisen muuttujan välillä (Valli 2001: 55). Tilastollisesta aineistosta on kuitenkin ensin määriteltävä jokainen muuttuja erikseen ja vasta sen jälkeen voi keskittyä muuttujien välisiin yhteyksiin (Heikkilä 2004: 143). Aineiston esittämisen yhteydessä sitä siis selitetään ja tulkitaan ja sen jälkeen siitä tehdään johtopäätöksiä (Hirsjärvi ym. 2009: 229).

Aineiston keräämisen jälkeen määrällinen aineisto käsitellään ja vasta tämän jälkeen analysoidaan. Aineisto kerättiin perinteiseen tyyliin paperiversiona, joten tiedot syötettiin manuaalisesti tietokoneelle SPSS-tilasto-ohjelmaan. Tiedot syötettiin havaintomatriisiin, jossa vaakarivit edustavat tilastoyksiköitä eli vastaajia ja pysty rivit muuttujia esimerkiksi vastaajan ikä. Tilasto-ohjelmalla tehtyjen analyysien avulla tuloksista saatiin taulukoita ja kuvioita, joita on tulkittu. Tietokoneohjelma pystyy havaitsemaan vain joitakin virheitä, joten tietoja syöttäessä tulee olla tarkka (Heikkilä 2004: 132). Ainoa varma tapa tarkistaa tiedot, oli katsoa uudestaan lomake lomakkeelta, olivatko tiedot vastaavat ja näin tosiaan tein.

Tein ensin yksinkertaiset frekvenssitaulukot ja tämän jälkeen yhteyksiä kuvaavan ristiintaulukoinnin. Frekvenssitaulukko kuvaa kysymystä erillisenä, itsenäisenä muuttujana, jolloin sitä voidaan tulkita omana kokonaisuutenaan. Ristiintaulukoinnin tarkoituksena on selvittää eri muuttujien välistä yhteyttä. Kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa asiakkuuden kesto, koulutustaso sekä vanhemman ikä on haluttu kysyä, koska on pyritty selvittämään onko kyseisillä tekijöillä tutkijan oletusten mukaisesti vaikutusta kokemuksiin yhteistyömuodoista sekä osallistumisesta.

Laadullista eli induktiivista aineistoa voi tutkia monesta eri näkökulmasta (Alasuutari 2011: 40). Tässä opinnäytetyössä aineistoa analysoidaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti. Analyysi on kolmivaiheinen prosessi, joka etenee aineiston redusoinnin eli pelkistämisen kautta aineiston klusterointiin eli ryhmittelyyn ja lopulta abstrahointiin eli teoreettisten käsitteiden luomiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 108.) Alasuutari (2011:39) puhuu kahdesta vaiheesta: havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Ennen sisällönanalyysin aloittamista tulee määritellä analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2009: 110).

Pelkistämisvaiheessa karsitaan tutkimukselle epäolennainen aines pois ja tiivistetään jäljelle jäänyt aineisto. Alkuperäisistä vastauksista tiivistetään ja nostetaan esiin raakahavainnot, joita yhdistellään luokiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 109.) Ryhmittelyvaiheessa pelkistetyt

ilmaukset käydään läpi ja etsitään aineiston eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia (Tuomi & Sarajärvi 2009: 110). Samankaltaiset ilmaukset, joilla on jokin yhteinen piirre tai nimittäjä, yhdistetään luokaksi, jolle annetaan luokan sisältöä kuvaava nimi (Tuomi & Sarajärvi 2009: 110; Alasuutari 2011: 40). Laadullisen analyysin tarkoitus ei koskaan ole muodostaa keskeytysilmiöitä tai tyyppitapauksia vaikka havaintoja yhdistelläänkin - yksilöt ja heidän vastauksensa ovat aina ainutlaatuisia (Alasuutari 2011: 42, 43). Tämän tueksi tulosten esittelyn yhteydessä käytetään yleensä sitaatteja, jotka ovat suoria lainauksia aineistosta.

Ryhmittelystä näkee jo perusrakenteen tutkimukselle sekä voi hahmottaa tutkittavaa ilmiötä. Lopulta päädytään siihen, että alaluokista, jotka muodostavat yläluokkia, muodostuu pääluokka. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 110.) Käsitteellistämisen vaiheessa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen ja epäolennainen tieto, jonka perusteella voidaan luoda teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2009: 111). Alasuutari puhuu tässä kohtaa arvoituksen ratkaisemisesta aineistosta tuotettujen johtolankojen pohjalta. Tällöin viitataan kirjallisuuteen ja muihin tutkimuksiin. (Alasuutari 2011: 44, 46.) Lopulta aineistoa voidaan esittää myös frekvenssien eli lukujen avulla laskemalla saman asian ilmene-miskertoja aineistossa. Tätä voidaan kutsua myös aineiston kvantifiointiksi, joka tuo tulkin-taan erilaisia näkökulmia (Tuomi & Sarajärvi 2009: 120, 121; Alasuutari 2011: 46.)

Tässä opinnäytetyössä analysoin laadullista eli induktiivista aineistoa aineistolähtöisen sisäl-lönanalyysin periaatteiden mukaisesti kysymys kerrallaan. Aluksi kirjoitin kaikki avoimet vas-taukset word-tiedostolle, jonka jälkeen tutkin niitä kysymys kerrallaan, peilaten vastauksia kysyttyyn kysymykseen. Tärkeää oli kiinnittää huomiota siihen, mikä kunkin kysymyksen koh-dalla on oleellista teoreettisen viitekehyksen kannalta (Alasuutari 2011:40). Muodostin luokat aineistolähtöisin termein analyysin edetessä eli niitä ei ollut valmiina olemassa. Käytin ana-lyysiyksikkönä mahdollisuuksien mukaan sanaa, mutta kun yhtä sanaa ei pystynyt käyttämään sellaisenaan, otin mukaan myös muita sanoja vastauksesta, mitä kutsun lauseen osaksi. Epä-olennaista tässä tutkimuksessa oli erittäin vähän, joten lähes mitään ei ole tarvinnut karsia pois.

Aineiston suppeuden vuoksi vastauksista muodostui pääpiirteissään vain ala- ja yläluokat. Luokista tuli melko pieniä, jopa yhden ilmaisun luokkia, koska vastaukset eivät olleet kovin yhteneväisiä tai niissä oli pieniä mutta merkittäviä eroja. Tämän vuoksi aineistoa ei ole tiivis-tetty kovin paljon, ettei mitään olennaista hävinnyt. Yläluokan nimeksi valitsin jonkin ala-luokkia kuvaavan ja kysymykseen sopivan keksityn termin. Vain muutaman kysymyksen koh-dalla pääluokka oli mahdollista muodostaa järkevästi yläluokkien perusteella ja sen nimesin yläluokkia yhdistävällä keksityllä termillä. Aineiston esittämistä helpotin yksinkertaisilla tau-lukoilla, jotka on avattu myös tekstiksi. Lisäksi kvantifiointi aineistoa, jotta sain selville mai-

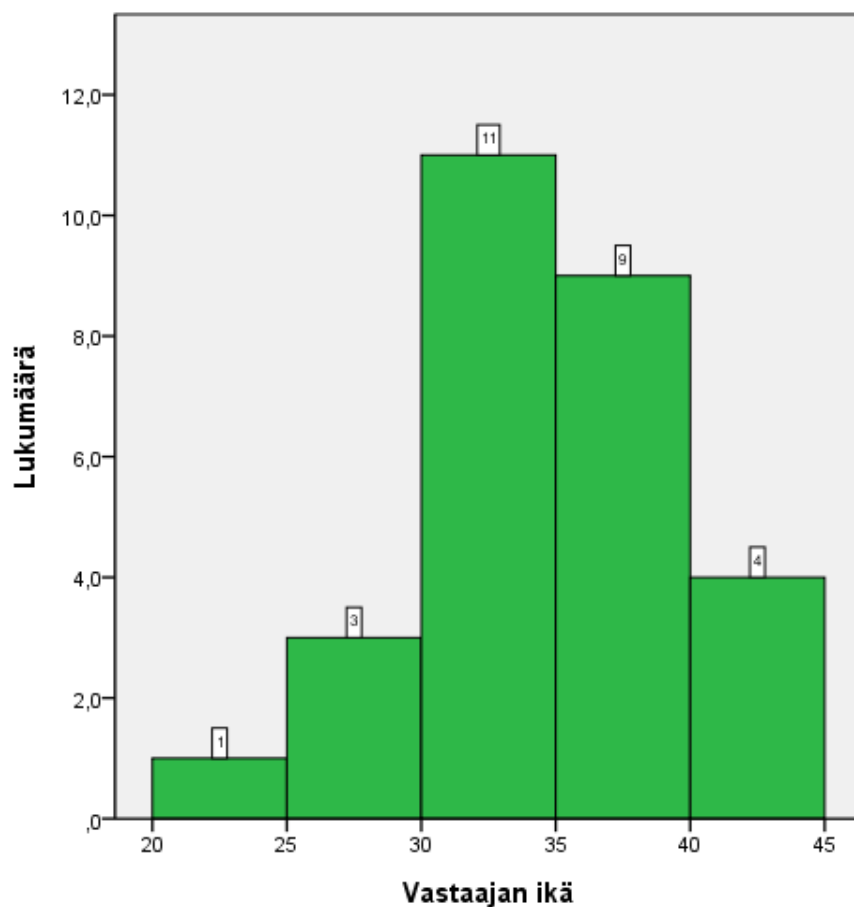
nintojen määriä. Kaikissa luokissa suluissa olevat numerot kertovat mainintojen määrän. En käyttänyt aineistositaateissa mitään tunnistetietoja anonymiteetin säilyttämiseksi.

7 Tulokset

Tulososiossa esittelen tutkimuksen tulokset lomakkeen mukaisessa järjestyksessä. Selkeyden vuoksi esittelen tutkimuksen taustatiedot ensimmäisenä, jonka jälkeen siirryn varsinaisiin tuloksiin. Olennaisimpien tulosten ja teorian yhteyttä pohdin Johtopäätökset-kappaleessa. Tulokset käsitellään sellaisenaan päiväkodin henkilökunnan ja lasten vanhempien kanssa yhteisessä tilaisuudessa viimeistään vuoden 2014 alkupuolella.

7.1 Kohderyhmä

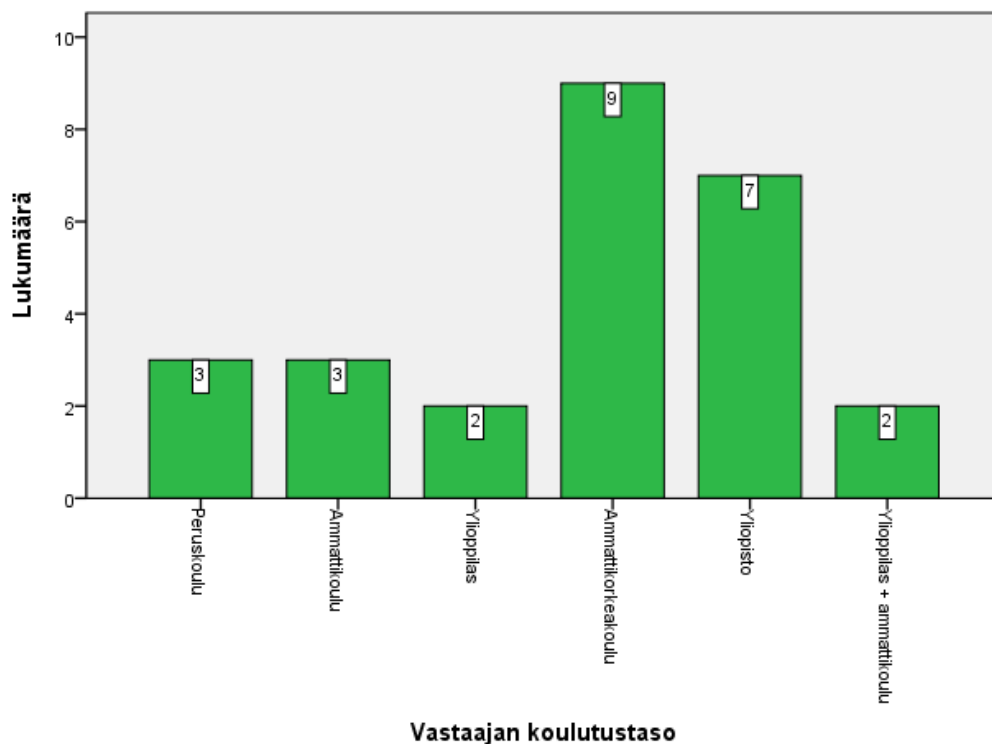
Seuraavaksi esitellään vastaajien taustatiedot lomakkeen mukaisessa järjestyksessä. Jaettuja lomakkeita oli yhteensä 89, joista minulle palautui 30 eli vastausprosentti on 26,7 %. Valitettavasti vastausprosentti jäi alhaiseksi, minkä syitä olen pohtinut kappaleessa 8.1.

Kuvio 1: Vastaajien ikäjakauma (N=28, keskiarvo 34,1, keskihajonta 5,4)

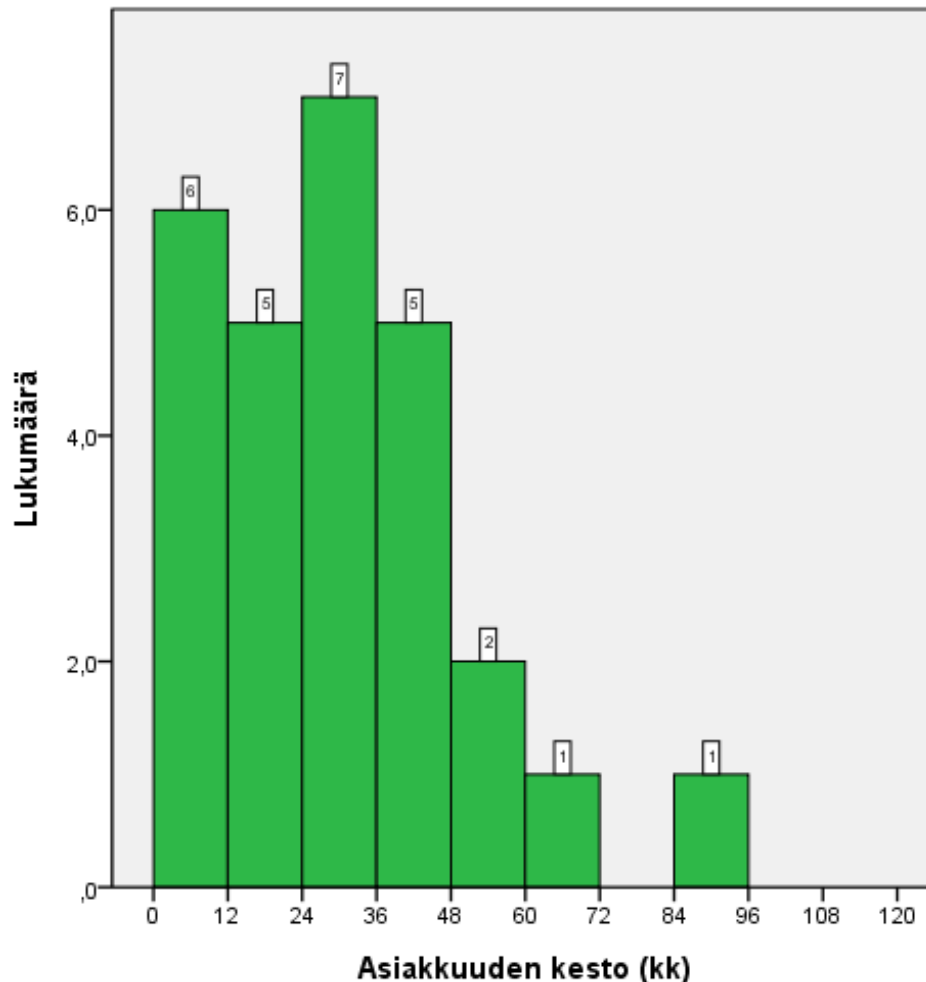
Kyselylomakkeen taustatiedoissa kysyttiin *vastaajan syntymävuotta*. Kuviossa 1. näkyy vastaajien syntymävuoden perusteella laskettu ikä. Vastaaja on täyttänyt tai täyttää tämän vuoden aikana kyseisen iän. Kuviossa 1. on 28 vastannutta. Kahdessa lomakkeessa oli kummankin tai vain yhden vanhemman syntymävuosi mutta kaksi vastaajaa, joten tietoja ei kuviossa esitetä. Syntymävuodet on muutettu ikävuosiksi ja esitetty histogrammina, jossa luokkaväli on viisi ikävuotta. Suurin osa vastaajista sijoittuu 30 ja 40 ikävuoden välille. Taustatiedoissa kysyttiin *vastaajaa* ja vaihtoehdot olivat ”Äiti”, ”Isä” tai ”Muu huoltaja”. Vastaajista 24 oli äitejä ja 4 isejä ei siis yhtään muuta huoltajaa. Kahden lomakkeen tietoja ei ole tilastoitu, koska vastaajat olivat laittaneet vastaajiksi molemmat vanhemmat.

Vastaajilta tiedusteltiin heidän *koulutustasoaan* ja vastauksia tuli yhtä lukuun ottamatta (kansakoulu) kaikkiin kategorioihin (Kuvio 2.). Vastaajista vähän yli puolet on korkeasti koulutettuja ja vähän alle puolet alemmin koulutettuja. Vastaukseksi on katsottu ylin vastattu koulutus, koska luonnollisesti henkilöllä voi olla useita eri asteen koulutuksia. Muutama vastaaja oli valinnut vaihtoehdot ylioppilas ja ammattikoulu, joten niistä muodostettiin uusi luokka. Puuttuvat vastaukset (4) poikkesivat vaihtoehdoista, joten niitä ei luokiteltu tässä aineistossa. Puuttuvissa vastauksissa oli valittu useampi samantasoinen koulutustaso, joten ne rajattiin pois. Lisäksi niiden vastaajien koulutustaso, jotka vastasivat yhdessä (äiti ja isä) luokiteltiin puuttuviksi tiedoiksi, koska ei ollut varmuutta kumpi on kumman koulutus vai onko kummallakin sama.

Kuvio 2: Vastaajan koulutustaso

Taustatiedoissa kysyttiin *päiväkoti-ikäisten lasten syntymävuotta* ja yhtä vastaajaa lukuun ottamatta tähän kysymykseen olivat vastanneet kaikki. Suurin osa vastaajien lapsista oli 1-2, 6-vuotiaita tai täyttämässä kyseisen iän. Taustatiedoissa kysyttiin myös *kuinka moni vastaajan lapsista on tässä päiväkodissa*. Kahdella kolmasosalla vastaajista oli yksi lapsi kyseisessä päiväkodissa ja yhdellä kolmasosalla kaksi. Taulukko ei kerro sitä, että joillain vastaajista oli aiemmin ollut lapsia samassa päiväkodissa. Tämä tuli ilmi joidenkin vanhempien vastauksissa, kun kysyttiin asiakkuuden kestoa.

Kuvio 3: Asiakkuuden kesto kuukausina (N=27, keskihajonta 20,4)

Taustatiedoissa kysyttiin myös *asiakkuuden kestoa*, joka ilmaistiin vuosina ja kuukausina. Myöhemmin tietojen syöttövaiheessa ajat muutettiin kuukausiksi. Kuviossa 3. tiedot esitetään histogrammina, jossa ajan vaihteluväli on 12 kuukautta. Vastaajista 27 vastasi kysymykseen. Yksi vastauksista oli epäselvä tilastoitavaksi ja kaksi vastausta puuttui. Lyhin aika asiakkaana on ollut 1 ja pisin 84 kuukauden mittainen, joten hajontaa on melko paljon. Kuviosta 3. voi havaita, että kuusi vastaajista on ollut asiakkaana vuoden tai alle vuoden, viisi vastaajista 1-2 vuotta, seitsemän vastaajista 2-3 vuotta. Suurin osa vastaajista on siis ollut asiakkaana kolme

vuotta tai vähemmän. Viisi vastaajista on ollut asiakkaana 3-4 vuotta, kaksi vastaajista 4-5 vuotta ja kaksi vastaajista yli viisi vuotta, joista toinen 7-8 vuotta, mikä poikkeaa selkeästi muista vastauksista. Asiakkuuden keston keskiarvo on pyöristettynä 27 kuukautta eli 2 vuotta ja 3 kuukautta.

7.2 Kasvatuskumppanuus ja siihen liittyvät odotukset

Ensimmäinen kysymys käsitteli ”Millaisia odotuksia sinulla on vanhempana kasvatuskumppanuudesta?” Tähän kysymykseen vastasi 23 vanhempaa ja kysymyksellä etsittiin vastausta siihen, millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta? Taulukosta 1. voi havaita, että vastauksista muodostui 16 alaluokkaa, jotka tiivistettiin viiteen yläluokkaan; tiedonvaihto, kasvokkain viestintä, kasvatuskumppanuuden periaatteet, yhteistyö ja lapsen etu. Kaikki kuuluvat samaan pääluokkaan, joka on kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuus oli määriteltä lö lomakkeessa, mikä saattoi ohjata vastaajia, mutta sen tarkoitus oli selventää asiaa niille, joille termi oli mahdollisesti täysin vieras.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteis- määrä alaluokissa)	Pääluokka (mainintojen yhteis- määrä yläluokissa)
-Lasta koskevien tietojen vaihto (4) -Tietoa ongelmista (1)	Tiedonvaihto (5)	Kasvatuskumppanuus (39)
-Päivittäinen keskustelu (4) -Kommunikointi (4)	Kasvokkain viestintä (8)	
-Avoimuus (4) -Rehellisyys (2) -Kumppanuus jaetaan (1) -Voi luottaa hoitajiin (1) -Kunnioitus (1) -Aito vuoropuhelu (2) -Suoruus puheessa (2)	Kasvatuskumppanuuden periaatteet (13)	
-Hyvä yhteistyö (2) -Tuki (4) -Vanhempien huomioiminen (2)	Yhteistyö (8)	
-Lapsesta välittäminen ja lapsen kokemus (4) -Lasten hoito normaalissa arjessa (1)	Lapsen etu (5)	

Taulukko 1: Vanhempien odotukset kasvatuskumppanuudesta

Tiedonvaihto-yläluokka muodostui kahdesta alaluokasta: lasta koskevien tietojen vaihto ja tietoa ongelmista. Vanhemmat halusivat monipuolisesti tietoa lapsensa päivästä myös silloin kun oli tapahtunut jotain poikkeavaa tai ilmaantunut ongelmia. Ongelmiin toivottiin saatavan myös kommentteja, miten niiden kanssa tulisi toimia. Myös se kenen kanssa lapsi leikkii, kuului asioihin, joista odotettiin tietoa. Tietojen vaihdon odotettiin olevan luontevaa ja molempiin suuntiin toimivaa. Esille toivottiin tuotavan niin hyvät kuin huonotkin asiat.

”Saada tietoa lapsen päivästä: mitä meni hyvin, missä oli ongelmia. Kenen kanssa hän leikki”

”Tärkeää, että tieto kulkee molempiin suuntiin luontevasti = lapsen etu.--”

Kasvokkain viestintä -yläluokka koostui kahdesta alaluokasta: päivittäinen keskustelu ja kommunikointi. Vanhemmat odottivat kasvatuskumppanuudelta kommunikointia ja keskustelua kaikista tärkeistä asioista sekä sitä, että lapsen asiat ovat tärkeitä kaikille. Päivittäinen keskustelu esimerkiksi tuonti- ja hakutilanteissa tuli esille neljän vanhemman vastauksissa. Myös perusteellisempia keskusteluja odotettiin olevan. Vanhemmat odottivat hyvää vuorovaikutusta lapsen parhaaksi ja eräs vanhempi mainitsi kasvatuskumppanuuden tärkeäksi ja ajatusten sekä päivän asioiden läpikäynnin henkilökunnan kanssa ensiarvoiseksi.

”Jokapäiväinen dialogi lapsia tuodessa ja viedessä, perusteellisemmat keskustelut --”

”Keskustellaan kaikista tärkeistä asioista ja lapsen asiat ovat tärkeitä kaikille”

Kasvatuskumppanuuden periaatteet -yläluokka muodostui seitsemästä alaluokasta, joissa ilmeni jokin kasvatuskumppanuuden neljästä pääperiaatteesta, joita ovat luottamus, kunnioitus, dialogisuus ja kuuleminen. Alaluokat olivat avoimuus, rehellisyys, kumppanuus jaetaan, voi luottaa hoitajiin, kunnioitus, aito vuoropuhelu ja suoruus puheessa. Vastauksista ilmeni, että vanhemmat odottavat kasvatuskumppanuudelta sen jakamista, molemmiin puolista kunnioitusta, arvostusta ja kuuntelua sekä aitoa läsnäoloa ja suoraa sekä rohkeaa vuorovaikutusta. Myös luottamus ja rehellisyys tulivat ilmi vastauksissa. Erään vanhemman vastauksessa ilmeni se, että voi luottaa hoitajien ammattitaitoon ja vanhempaa kuunnellaan lapseen liittyvissä asioissa. Samojen rajojen ja oppien arvostus ja niistä avoimesti puhuminen ilmeni erään vanhemman vastauksessa.

”Arvostetaan samoja rajoja ja oppeja. Puhutaan niistä avoimesti.”

”Reilua ja rohkeaa tiedonvaihtoa puolin ja toisin. --”

Yhteistyö-yläluokka koostui kolmesta alaluokasta: hyvä yhteistyö, tuki ja vanhempien huomiointi. Hyvä yhteistyö oli mainittu kahden vanhemman toimesta. Neljän vanhemman vastauksista tuli ilmi, että päiväkodilta odotetaan tukea, mutta myös halutaan yhdessä toisia tuki-

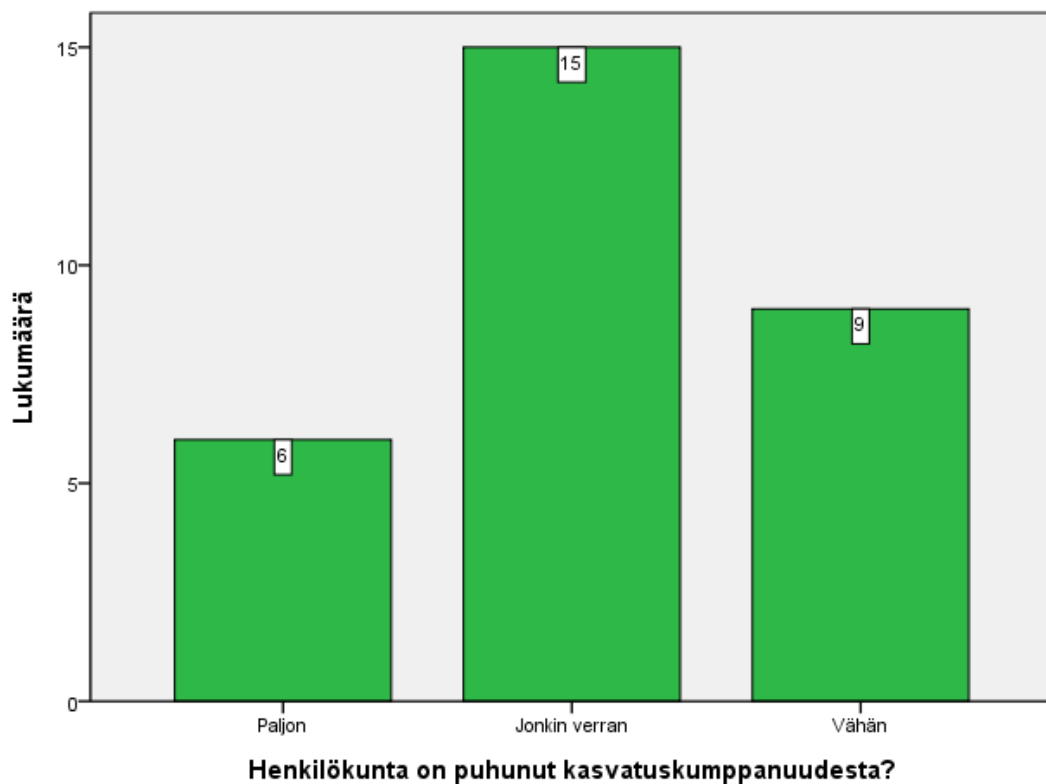
en edistää lapsen parasta. Lisäksi vanhemmat odottavat kasvatuskumppanuudelta vanhempien mukaan ottamista päiväkodin arkeen sekä tietävät mielellään, mitä päiväkodissa tapahtuu.

”Saan tukea pk:n hlökunnalta eri kasvu- ja oppimiskausien läpikäynnissä”
 ”--yhdessä hyvällä yhteistyöllä tukea lapsen kasvua.--”

Lapsen etu -yläluokka muodostui kahdesta alaluokasta: lapsesta välittäminen ja lapsen kokemus sekä lasten hoito normaalissa arjessa. Vanhemmat odottivat, että kasvatuskumppanuus on lapsesta välittämistä ja lapsen olon turvalliseksi tekemistä. Lapsen odotettiin voivan itse kokea olevansa tärkeä. Eräs vanhempi mainitse myös, että päiväkodin työntekijät ja lapset yhdessä muodostavat päiväkodin. Tärkeintä yhden vanhemman mielestä oli, miten lapsia hoidetaan päiväkodin arjessa.

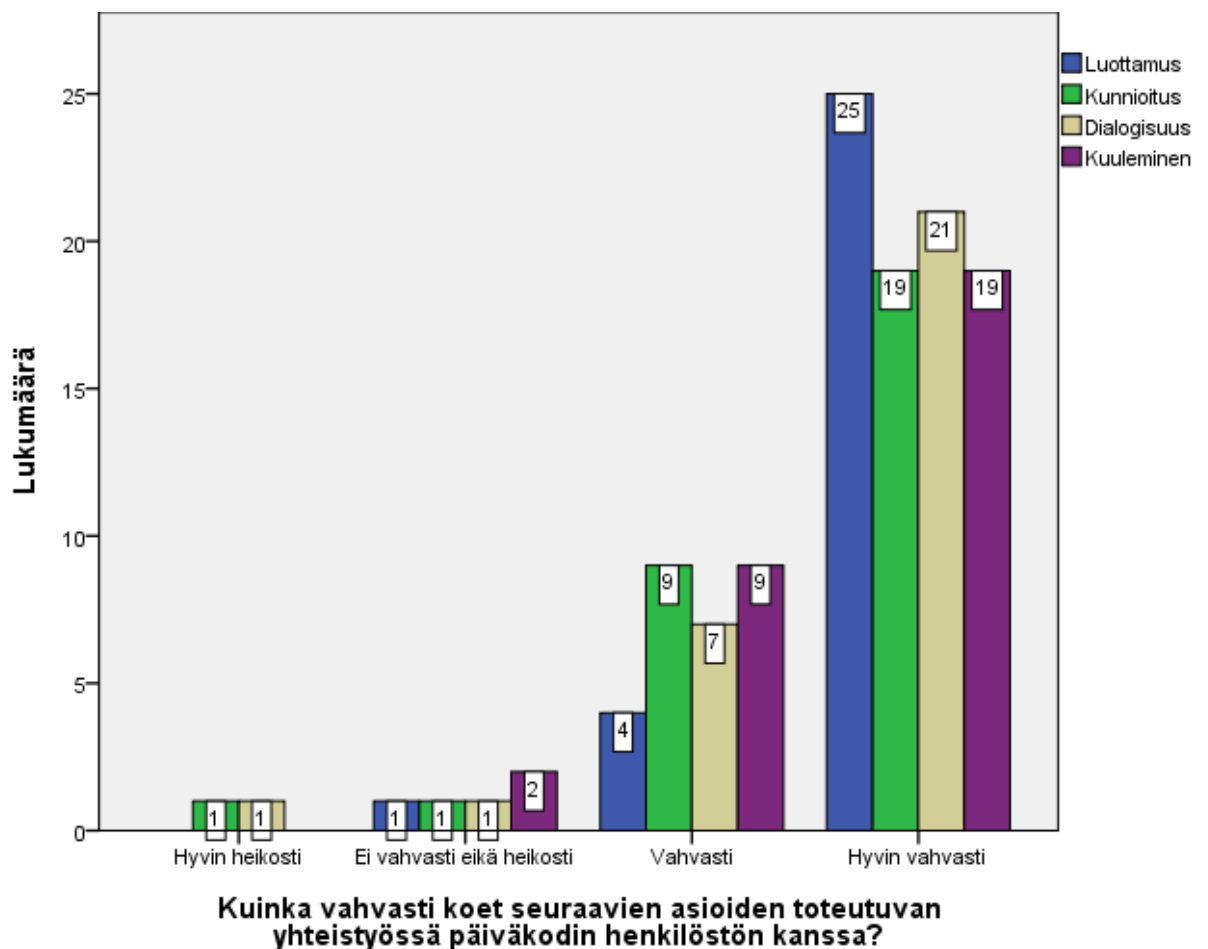
”Lapsella on hyvä ja turvallinen olo päiväkodissa”

Toinen kysymys oli väitteen muodossa: ”Henkilökunta on puhunut kasvatuskumppanuudesta?” Tällä kysymyksellä pyrittiin selvittämään millaista kasvatuskumppanuus on tällä hetkellä. Kysymyksessä olleet vastausvaihtoehdot näkyvät kuviosta 4., joiden lisäksi oli vaihtoehto ”ei ollenkaan”. Eniten vastauksia tuli kohtaan ”jonkin verran” ja kohtaan ”ei ollenkaan” ei vastannut kukaan. Huomioitavaa on, että enemmän vastauksia tuli kohtaan ”vähän” kuin kohtaan ”paljon”.

Kuvio 4: Henkilökunnan puhe kasvatuskumppanuudesta

Kolmas kysymys pyrki valottamaan ”Kuinka vahvasti koet seuraavien asioiden toteutuvan yhteistyössä päiväkodin henkilöstön kanssa?” Myös tämän kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, millaista kasvatuskumppanuus on tällä hetkellä. Asiat ovat kasvatuskumppanuuden neljä periaatetta luottamus, kunnioitus, dialogisuus ja kuuleminen. Käsitteitä on avattu kyselylomakkeessa vanhemmille. Vastausvaihtoehtona oli kuvion 5. vaihtoehtojen lisäksi ”heikosti”, joka on poistettu kokonaan, koska sitä ei valinnut kukaan.

Kuvio 5: Kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutuminen yhteistyössä

Kuten kuviosta 5. näkee, lähes kaikki vastaajat (25/30) olivat sitä mieltä, että luottamus toteutui yhteistyössä hyvin vahvasti, neljä sitä mieltä, että vahvasti ja yhden mielestä ei vahvasti eikä heikosti. Vastaajista 19:sta mielestä kunnioitus toteutui hyvin vahvasti, yhdeksän mielestä vahvasti, yhden mielestä ei vahvasti eikä heikosti ja yhden mielestä hyvin heikosti. Dialogisuus toteutui 21 vastaajan mielestä hyvin vahvasti, seitsemän mielestä vahvasti, yhden mielestä ei vahvasti eikä heikosti ja yhden mielestä hyvin heikosti. Kuuleminen toteutuu 19 mielestä hyvin vahvasti, yhdeksän mielestä vahvasti ja kahden mielestä ei vahvasti eikä heikosti.

Neljännessä kysymyksessä pyrittiin selvittämään ”Mikä kasvatuskumppanuudessa eli yhteistyössä on erityisen hyvää?” Tämä kysymys pyrki vastaamaan tutkimuskysymykseen, millaista kasvatuskumppanuus on tällä hetkellä. Tähän kysymykseen vastasi 25 vanhempaa ja se oli vastatuin avoin kysymys. Kuten taulukosta 2. näkee, vastaukset jakautuivat 16 alaluokkaan, joista muodostui viisi yläluokkaa: kunnioitus, kommunikointi, lapsen ja vanhemman luottamus, lapsen etu ja henkilökunnan toiminta.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteismäärä alaluokissa)
-Molemmin puolinen kunnioitus (1) -Perheen tapojen huomiointi (1) -Lapsen huomiointi yksilönä (1)	Kunnioitus (3)
-”yhteinen kieli” (1) -Ajankohtainen tieto lapsesta (8) -Kommunikointi toimii (2)	Kommunikointi (11)
-Lapsi luottaa työntekijään (2) -Luottamus (4) -Rehellisyys (1)	Lapsen ja vanhemman luottamus (7)
-Lapsen parhaaksi (2) -Yhteiset tavoitteet (2)	Lapsen etu (4)
-Ammattitaitoinen henkilökunta (3) -Positiivinen ilmapiiri (1) -Työntekijöiden kiinnostus (4) -Illoinen asenne (1) -Rutiini (1)	Henkilökunnan toiminta (10)

Taulukko 2: Erityisen hyvää kasvatuskumppanuudessa

Kunnioitus-yläluokka koostui kolmesta alaluokasta: molemmin puolinen kunnioitus, perheen tapojen huomiointi ja lapsen huomiointi yksilönä. Vastauksista ilmeni, että vanhempien mielestä kasvatuskumppanuudessa on erityisen hyvää molemmin puolinen kunnioitus ja arvot sekä tieto siitä, että lapsi saa hyvää hoitoa. Myös perheen kuuntelu ja tapojen huomioiminen päiväkodissa alusta alkaen sekä lapsen huomioiminen yksilönä mainittiin kasvatuskumppanuuden hyvinä puolina.

”Tietää lapsensa saavan hoitoa, jossa toteutuu molemmin puolinen kunnioitus ja arvot”

”Lapsi otetaan huomioon yksilönä, ei mene vain ’muiden mukana’.--”

Kommunikointi-yläluokka sisälsi kolme alaluokkaa: ”yhteinen kieli”, ajankohtainen tieto lapsesta ja kommunikointi toimii. Kahdeksan vanhempaa mainitsi ajankohtaisen ja päivitetyn tiedon olevan erityisen hyvää kasvatuskumppanuudessa. Se, että kuulee lapsen päivästä ja tekemisistä usein sekä tietää, mitä tapahtuu, koetaan hyvinä asioina. Kommunikoinnin ja keskustelun helppous ja avoimuus sekä helppous lähestyä eri asioiden tiimoilta mainittiin kahden vanhemman toimesta erityisen hyvänä asiana kasvatuskumppanuudessa. Yksi vanhempi mainitsi hoitajan kanssa koetun ”yhteisen kielen” olevan erityisen hyvä asia.

”Se että kuulen lapseni kuulumisista usein.--”

”Kommunikoinnin helppous, avoimuus ja sydämellisyys --”

Lapsen ja vanhemman huomiointi -yläluokassa on kolme alaluokkaa: lapsi luottaa työntekijään, luottamus ja rehellisyys. Luottamus ja rehellisyys tulivat esille viiden vanhemman vastauksissa erityisen hyvänä asiana kasvatuskumppanuudessa. Vanhemmat kokivat hyvänä, että voi luottaa lapsensa henkilökunnan hoidettavaksi päivän ajaksi sekä sen, että luottamus toimii molempiin suuntiin työntekijöiden ja vanhempien välillä. Erityisen hyvänä asiana eräs vanhempi nosti myös lapsen luottamuksen työntekijöitä kohtaan, minkä mainitsi luovan perustaa yhteistyölle. Hyvänä koettiin myös lapsen turvallinen olo päiväkotiiin jäädessä.

”--luottamus toimii molempiin suuntiin.”

”-- Kun huomaan lapsemme olon olevan turvallinen jäädessään hoitoon.”

Lapsen etu -yläluokka muodostuu kahdesta alaluokasta: lapsen parhaaksi ja yhteiset tavoitteet. Vanhemmat nostivat esille, että kasvatuskumppanuus on lapsen parhaaksi ja se ilmenee muun muassa suuntaamalla lasta kunnioittavaan ja arvostavaan toimintaan. Vanhemmat pitivät erityisen hyvänä kasvatuskumppanuudessa sitä, että molemmilla osapuolilla, eli vanhemmilla ja työntekijöillä, olisi samat tavoitteet lapsen suhteen ja yhteisenä päämääränä lapsen hyvä.

”Lapsen parhaaksi, häntä kunnioittaen ja arvostaen suunnattu toiminta.”

Henkilökunnan toiminta -yläluokka muodostu viidestä alaluokasta: ammattitaitoinen henkilökunta, positiivinen ilmapiiri, työntekijöiden kiinnostus, iloinen asenne ja rutiini. Vastauksissa ilmeni, että kasvatuskumppanuudessa erityisen hyvää on ammattitaitoinen ja mukava henkilökunta, joka informoi, on aidosti kiinnostunut ja välittää perheestä. Positiivinen ilmapiiri, iloinen asenne sekä rutiini nähtiin myös hyvinä asioina.

”Kun huomaan, että henkilökuntaa aidosti kiinnostaa yhteistyö kanssamme.--”

Kysymyksessä viisi tiedusteltiin ”Entä mikä kasvatuskumppanuudessa olisi kehitettävää?”

Tämä kysymys pyrki vastaamaan tutkimuskysymykseen, millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta? Kysymykseen vastasi 18 vanhempaa. Taulukosta 3. voi havaita, että vastauksista tuli 12 alaluokkaa, jotka tiivistettiin kolmeen yläluokkaan: henkilökunnan toimin-

ta, vuorovaikutus ja vanhempien osallisuus. Näistä muodostui vielä kaksi pääluokkaa: henkilökunnan toiminta ja vanhemman toiminta.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteismäärä alaluokissa)	Pääluokka (mainintojen yhteismäärä yläluokissa)
-Tasa-arvoisuus vanhempien välillä (1) -Tietoa henkilökunnan kasvatustilanteesta (1) -Ei vasu-keskustelua (1) -Ei tuoda esiin lapsen heikkouksia (1)	Henkilökunnan toiminta (4)	Henkilökunnan toiminta (9)
-Huomion hajaantuminen (1) -Info ajoissa (1) -Enemmän vuorovaikutusta (1) -Aikaa keskustelulle (2)	Vuorovaikutus (5)	
-Vanhemman aika (1) -Vanhempana osalliseksi (1) -Vanhempien vuorovaikutus (1) -Ei kehitettävää (1)	Vanhempien osallisuus (4)	Vanhemman toiminta (4)

Taulukko 3: Kasvatuskumppanuudessa kehitettävää

Henkilökunnan toiminta -yläluokka jakaantui neljään alaluokkaan: tasa-arvoisuus vanhempien välillä, tietoa henkilökunnan kasvatustilanteesta, ei vasu-keskustelua ja ei tuoda esiin lapsen heikkouksia. Kaikki vastaukset olivat vain kerran mainittuja eri vanhempien kokemuksia kehitettävistä asioista. Eräs vanhempi toivoo kiinnitettävän huomiota enemmän lapsen vahvuuksiin heikkouksien esiin tuonnan sijaan. Toisen vanhemman vastauksesta ilmeni, ettei käytössä ole varhaiskasvatustilanteesta, vaan kuukausien päästä hoidon aloituksesta vasta jutellaan yhdessä hoitajien kanssa. Myös henkilökunnan kasvatustilanteesta toivotaan avattavan hieman enemmän ja vanhempien tasa-arvoisuutta kehitettävän, jos lapsi asuu kahdessa eri kodissa.

”-- Lapsemme on hyvin ulospäin suuntautunut ja energinen. Minusta tuntuu, että se käännetään kohdallamme negatiivisena. Toivoisin hoitajien vahvistavan päiväkodin arjessa lapsemme vahvuuksia, eikä aina tuoda esiin heikkouksia.--”

Vuorovaikutus-yläluokka muodostui neljästä alaluokasta: huomion hajaantuminen, info ajoissa, enemmän vuorovaikutusta ja aikaa keskustelulle. Yksi vanhempi koki, että vuorovaikutusta voisi olla vieläkin enemmän ja päivistä olisi mukava kuulla enemmän. Kaksi vanhemmista koki, että aikaa keskustelulle on vähän ja aina tulisi olla aikaa keskustella ystävällisesti päivän tapahtumat ja jos on tapahtunut jotain erityistä, muistaa kertoa myös tämä. Yksi van-

hemmista koki huomion jakaantuvan monelle asialle yhtä aikaa. Myös informaatiota toivotaan mahdollisimman aikaisin, kun tietty asia tai tapahtuma, esimerkiksi valokuvaus, on tiedossa.

”--olisi tärkeää että aina olisi pieni hetki aikaa keskustella ystävällisesti päivän tapahtumat ja muistaa kertoa jos on tapahtunut jotain erityistä.”

Vanhempien osallisuus -yläluokka koostui neljästä alaluokasta: vanhemman aika, vanhempana osalliseksi, vanhempien vuorovaikutus ja ei kehitettävää. Yksi vanhempi haluaisi enemmän osalliseksi päiväkodin arkeen tai tietoiseksi siitä ja toinen vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen kehittyvän. Eräs vanhempi totesi myös, että itsellä pitäisi olla enemmän aikaa keskusteluille.

”Vanhempana haluaisin enemmän osalliseksi päiväkodin arkea tai tietoiseksi päiväkodin arjesta.”

Kysymys kuusi oli väitteen muodossa: ”Seuraavat yhteistyömuodot olisivat mielestäni toimivia päiväkodissa.” Tämä kysymys pyrki selvittämään, millaista kasvatuskumppanuus on tällä hetkellä sekä millaisia odotuksia siitä on. Taulukossa 4. näkyvät vaihtoehdot noudattivat viisiportaista Likertin asteikkoa.

	Täysin eri mieltä	Enemmän eri kuin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Enemmän samaa kuin eri mieltä	Täysin sa- maa mieltä	Yhteensä
	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä
Kasvotusten puhuminen	0	0	0	1	28	29
Sovittu keskustelu	0	0	0	6	24	30
Puhelimessa puhuminen	0	5	11	7	7	30
Paperinen tiedote	0	1	4	15	10	30
Sähköinen tiedote	2	2	5	14	6	29
Ilmoitustaulu	0	1	8	11	10	30
Vanhempainilta	0	0	4	10	15	29
Erilaiset tapahtumat	2	4	6	8	10	30

Taulukko 4: Yhteistyömuotojen toimivuus

Kuten taulukosta 4. voi havaita, viiteen väittämään on vastannut kaikki 30 vanhempaa ja kolmeen väittämään 29 heistä. Kaikki vanhemmat olivat täysin samaa mieltä tai enemmän samaa kuin eri mieltä siitä, että kasvotusten puhuminen ja sovittu keskustelu olisivat toimivia yhteistyömuotoja. Täysin eri mieltä oli kaksi vanhempaa sähköisen tiedotteen sekä erilaisten tapahtumien toimivuudesta. Enemmän eri kuin samaa mieltä oltiin puhelimesta puhumisen, erilaisten tapahtumien, sähköisen tiedotteen, ilmoitustaulun ja paperisen tiedotteen toimi-

vuudesta. Paperisella tiedotteella näyttää olevan vahvempi asema kuin sähköisellä tiedotteella. Erilaiset tapahtumat ovat saaneet vastauksissa aikaan eniten hajaannusta.

Kysymyksen kuusi yhteydessä tiedusteltiin ”Millainen yhteistyömuoto olisi sinulle toimivin päiväkodissa?” ja siihen vastasi 22 vanhempaa. Kysymyksellä pyrittiin selvittämään millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta. Kuten taulukosta 5. pystyy havaitsemaan, vastaukset jakautuivat seitsemään alaluokkaan, joista tuli kaksi yläluokkaa: henkilöiden kohtaaminen ja yhteistyö välineen avulla. Nämä kolme yläluokkaa on yhdistetty lopulta yhdeksi pääluokaksi: yhteistyömuodot. Vastata sai edellisessä kysymyksessä luetelluista vaihtoehdoista jonkun tai mainita sellaisen, mitä ei aiemmin ollut mainittu. Osa oli vastannut useamman eri yhteistyömuodon.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteismäärä alaluokissa)	Pääluokka (mainintojen yhteis- määrä yläluokissa)
-Kasvotusten puhuminen (10) -Päivittäinen kohtaaminen (3) -Sovittu keskustelu (6)	Henkilöiden kohtaaminen (19)	Yhteistyömuodot (25)
-Ilmoitustaulu (1) -Tekstari (2) -Sähköposti (1) -Paperinen tiedote (2)	Yhteistyö välineen avulla (6)	

Taulukko 5: Toimivin yhteistyömuoto

Henkilöiden kohtaaminen -yläluokka koostui kolmesta alaluokasta: kasvotusten puhuminen, päivittäinen kohtaaminen ja sovittu keskustelu. Kasvotusten puhuminen tuli esille kymmenen vanhemman vastauksessa, jossa sitä pidettiin toimivimpana yhteistyömuotona. Päivittäinen kohtaaminen, keskustelu ja kommunikointi mainittiin kolme kertaa ja sovittu keskustelu tai varhaiskasvatuskeskustelu kuusi kertaa toimivimpana yhteistyömuotona.

”Kasvotusten puhuminen paras ja tehokkain”

Yhteistyö välineen avulla -yläluokassa oli neljä alaluokkaa: ilmoitustaulu, tekstari, sähköposti ja paperinen tiedote. Ilmoitustaulu ja sähköposti mainittiin vasta toisena vaihtoehtona ja tekstiviesti oli yhdessä maininnassa toimivin, mutta toisessa toiseksi mainittu vaihtoehto. Paperinen tiedote mainittiin yhteen kertaan toimivimpana ja toisen kerran kolmantena vaihtoehtona.

”Paperinen tiedote, txt-viesti joissakin asioissa”

Luokittelemattomissa vastauksissa eräs vanhempi mainitsi kaikenlaisen henkilökohtaisen kanssakäymisen olevan toimivinta. Toinen vanhempi vastasi kaikkien olevan toimivia joissain tilanteissa, pitää vain osata valita tilanteeseen sopivin vaihtoehto.

Kysymyksessä seitsemän kartoitettiin ”Mihin asioihin toivot henkilökunnan kiinnittävän huomiota toteuttaessaan yhteistyötä?” Tällä kysymyksellä pyrittiin selvittämään millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta. Kysymykseen vastasi 19 vanhempaa. Taulukosta 6. on nähtävissä, että alaluokkia tuli 13, jotka tiivistyivät neljään yläluokkaan: informointi, vanhempien huomiointi, tilanteiden kulku ja lapsen kehitys.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteismäärä alaluokissa)
- Riittävä informaatio (2) - Muistuttaa erikoisjutuista (2) - Sähköinen tiedottaminen (1) - Aikataulutus (1)	Informointi (6)
- Jakamaton huomio (1) - Tasa-arvo (1) - Avoimuus (3) - Tunteet/mielipiteet (2)	Vanhempien huomiointi (7)
- Tilannetaju (1) - Ongelmatilanteiden hoito (1) - Vienti- & hakutilanteen kiireys (2)	Tilanteiden kulku (4)
- Jos jokin huolestuttaa (1) - Lapsen oppiminen (1)	Lapsen kehitys (2)

Taulukko 6: Mihin yhteistyössä toivotaan kiinnitettävän huomiota

Informointi-yläluokka koostui neljästä alaluokasta: riittävä informaatio, muistuttaa erikoisjutuista, sähköinen tiedottaminen ja aikataulutus. Kaksi vanhemmista toivoi työntekijöiden kiinnittävän huomiota riittävään informaatioon ja siihen, että asia on selkeästi esitetty, etenkin paperiversiona. Kaksi vanhempaa toivoi muistutettavan ja toistettavan, jos on jotain erityistä seuraavana päivänä. Yksi vanhempi toivoi huomiota kiinnitettävän sähköiseen tiedottamiseen, joka voisi olla voimakkaampaa. Myös aikataulutukseen toivottiin kiinnitettävän huomiota ja asioista toivotaan tiedotettavan mahdollisimman varhain.

”--toistoa asiasta, jos pitää muistaa jotain erityistä.”

”Aikataulutus esim. vanhempainiltojen tai varhaiskasvatuskeskustelujen sopimisissa. -- jos osaisi arvioida ajoissa, että esim. syyskuussa on tulossa jokin tiettyyn aikaan toteutettava asia, siitä olisi hyvä tietää jo elokuun alussa.--”

Vanhempien huomiointi -yläluokka koostui neljästä alaluokasta: jakamaton huomio, tasa-arvo, avoimuus ja tunteet/mielipiteet. Yksi vanhemmista toivoi saavansa työntekijän jakamattoman huomion, mainiten arjen tilanteiden vaikuttavan asiaan. Toinen vanhempi toivoi kiinnitettävän huomiota eri kulttuuritaustaisten vanhempien tasa-arvoiseen kohteluun, jonka ei kokenut tällä hetkellä toteutuvan heidän kohdallaan. Kolme vanhemmista toivoi, että avoimuuteen, suorapuheisuuteen ja rehellisyyteen kiinnitetään huomiota. Vaikeatkin asiat on hyvä tuoda esille totuudellisesti. Omat, kovasti vanhemman mielipiteistä eroavat, ajatukset on syytä pitää omana tietona huomioiden asiakkaan kunnioitus. Yksi vanhemmista koki mielipiteisiin suhtautumisen olevan väheksyvää ja toivoi, että heitä vanhempina kuultaisiin enemmän.

”Olemme monikulttuurinen perhe ja toivoisin, että meitä molempia kohdellaan tasa-arvoisesti. Sen en koe toteutuvan kohdallamme. --”

”Omat tunteet/mielipiteet, jos ne on selkeästi erilaiset kuin asiakkaalla, kannattaa pitää omana tietonaan. Muistaen myös sanaton viestintä, ilmeet ja eleet ~ ne kyllä kavaltaavat. ~ vrt. asiakkaan kunnioitus kohdassa 3.”

”--Haluaisin hyvää yhteistyötä ja avoimempaa keskustelua.--”

Tilanteiden kulku -yläluokka koostui kolmesta alaluokasta: tilannetaju, ongelmatilanteiden hoito ja vienti- & hakutilanteen kiireys. Yksi vanhempi toivoi kiinnitettävän huomiota tilannetajuun ja ongelmatilanteiden selvittämiseen sekä hoitamiseen. Kaksi vanhemmista toivoi vienti- ja hakutilanteiden kiireyteen kiinnitettävän huomiota, jotta se ei olisi niin hektinen ja toisesta heistä tuntui, ettei henkilökunnalla ole aikaa jutella vanhempien kanssa. Toinen nosti esille, ettei ilmoitustaulua ehdi katsomaan, joten voisiko käytössä olla kuukausittainen sähköposti, jossa kerrotaan lyhyesti kuulumisia ja tulevia tapahtumia.

”--tilannetajuun, ongelmatilanteiden selvittely ja hoito”

”Vienti- & hakutilanne on hektinen eikä ilmoitustaulua ehdi katsomaan. Esim. kuukausittainen s-posti, jossa lyhyesti kuulumisia (koko ryhmän ei siis yksittäisen lapsen) + tulevia tapahtumia.”

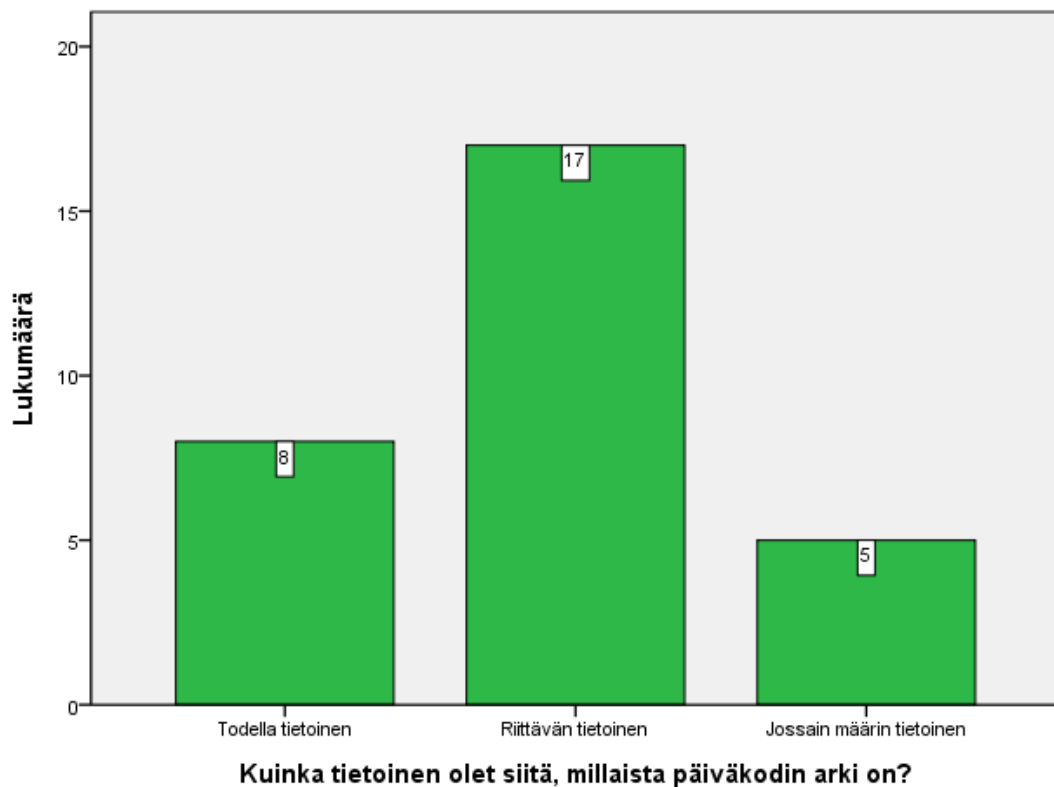
Lapsen kehitys -yläluokka koostui kahdesta alaluokasta: jos jokin huolestuttaa ja lapsen oppiminen. Yksi vanhemmista toivoi kiinnitettävän huomiota siihen, jos jokin lapsen tilanteessa esimerkiksi sosiaalisuudessa huolestuttaa työntekijöitä, kun on tullut negatiivisia tai positiivisia muutoksia. Eräs vanhemmista mainitsi, että olisi mukava kuulla pienen lapsen oppimisesta ja saavuttamisesta enemmän kuin syömiseen, nukkumiseen ja wc-puuihin liittyvistä asioista.

”Olisi mukava kuulla enemmän mitä oma lapsi on oppinut ja saavuttanut (pienen puolella) -- pienen oppimisesta ei niin kuule vaan enemmän vuorovaikutustilanteissa puhutaan syöminen, nukkuminen ja wc-puuhat.”

Luokittelemattomissa vastauksissa kaksi vanhempaa puhui päivittäisestä yhteistyöstä toimivimpana yhteistyömuotona. Toiset kaksi vanhempaa taas mainitsivat tilanteet, joissa oli kiinnitetty huomiota vanhempien mielestä oikeaan asiaan oikealla hetkellä. Kahdella ei ollut oireita.

7.3 Osallisuus ja siihen vaikuttavat tekijät

Kysymyksessä kahdeksan kysyttiin ”Kuinka tietoinen olet siitä, millaista päiväkodin arki on?” Tällä kysymyksellä pyrittiin selvittämään, millaista osallisuus on tällä hetkellä. Vastausvaihtoehdot olivat ”todella tietoinen”, ”riittävän tietoinen”, ”jossain määrin tietoinen”, ”tiedän huonosti” ja ”en tiedä, millaista päiväkodin arki on”. Kuten kuviosta 6. on nähtävissä, ei kukaan vastaajista valinnut kahta viimeisintä vaihtoehtoa.

Kuvio 6: Tietoisuus päiväkodin arjesta

Kysymykseen kahdeksan liittyi lisäkysymys: ”Mitä haluaisit tietää enemmän?”, johon vastasi 19 vastaajaa. Vastaajista neljä oli ruksannut kohdan ”riittävän tietoinen”, kaksi kohdan ”todella tietoinen” ja neljä kohdan ”jossain määrin tietoinen”. Loput vastaajista olivat vahvistaneet sanallisesti tietävänsä riittävästi tai pelkän viivan (-). Taulukosta 7. voi havaita, että vastaukset jakaantuivat 15 alaluokkaan, viiteen yläluokkaan, jotka olivat päiväkodin henkilökunnan toiminta, lapsen asiat, vanhemman oma osallisuus, aktiviteeteista enemmän tietoa ja

pedagogiset toimintatavat. Lopulta yläluokista tuli kaksi pääluokkaa: päiväkodin toiminta ja perheen asiat.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteismäärä alaluokissa)	Pääluokka (mainintojen yhteismäärä yläluokissa)
-Mitä lapsi on oppinut (1) -Oman lapsen toimintatavat (1) -Lapsemme asioista syvemmin (1) -Lapsen rooli (1)	Lapsen asiat (4)	Perheen asiat (13)
-Oppia tuntemaan muita (1) -Hetki päiväkodissa (1) -Kysyessä saa tietää (1) -Tiedän riittävästi (6)	Vanhemman oma osallisuus (9)	
-Erityinen tekeminen (1) -Jumppatunneista tietoa (1)	Aktiviteeteista enemmän tietoa (2)	Päiväkodin toiminta (9)
-Erilaiset toimintatavat (1) -Tavat/keinot, joilla lapsille opetetaan taitoja (1)	Pedagogiset toimintatavat (2)	
-Hoitajien yhteistyö toimii (1) -Ristiriitatilanteiden ratkaiseminen (1) -Mitä arjessa tehdään (3)	Päiväkodin henkilökunnan toiminta (5)	

Taulukko 7: Mitä päiväkodin arjesta halutaan tietää enemmän

Lapsen asiat -yläluokka muodostui neljästä alaluokasta: mitä lapsi on oppinut, oman lapsen toimintatavat, lapsemme asioista syvemmin ja lapsen rooli. Eräs vanhempi toivoi tietävänsä enemmän siitä, mitä lapsi on oppinut erilaisissa tilanteissa. Oman lapsen toimintatavoista päiväkodissa haluaisi yksi vanhempi tietää vielä enemmän, vaikka jotain kyllä tietääkin. Yksi vanhemmista haluaisi tietää lapsen asioista syvemmin kuin vaan, että onko ollut hyvä vai huono päivä, kun taas yksi vanhemmista haluaisi tietää millainen lapsen rooli ja erilaiset aktiviteetit ovat päiväkodissa.

”Lapsemme asioista päiväkodissa syvemmin. En koe hyvänä jos päivistä kerrotaan vain, että ’hyvin mennyt tai huonompi päivä’. --”

”--mitä lapsi oppinut esim liikuntasalissa tai muissa tilanteissa --”

Vanhemman oma osallisuus -yläluokassa on neljä alaluokkaa: oppia tuntemaan muita, hetki päiväkodissa, tiedän riittävästi ja kysyessä saa tietää. Eräs vanhemmista haluaisi oppia tun-

temaan lapsensa ympärillä olevia ihmisiä ja toinen haluaisi itse viettää hetken päiväkodilla ja seurata lapsen tekemisiä. Kuusi vanhempaa vastasi tietävänsä riittävästi, eivätkä tarvinneet lisätietoa tai saavat sitä kysyttäessä.

”--oppia tuntemaan lapseni ympärillä häärivät ihmiset (hoitajat/lapset/muu henkilökunta).—”

”Kun haluan tietää jotain lisää, saan kyllä aina vastauksen kysymykseeni jos vaan asiasta tiedetään. Tärkein että tiedän lapsellani olleen hyvä olla päiväkodissa.”

Aktiviteeteista enemmän tietoa -yläluokka koostui kahdesta alaluokasta: erityinen tekeminen ja jumppatunneista tietoa. Yksi vanhempi haluaisi tietää enemmän, mitä erityistä päivän aikana on tehty ja yksi vanhempi haluaisi enemmän tietoa jumppatunnin peleistä ja tehtävistä sekä lapsen suoriutumisesta niistä. Näitä mahdollisia asioita voisi sitten harjoitella myös kotona. Pedagogiset toimintatavat -yläluokka koostui kahdesta alaluokasta: erilaiset toimintatavat ja tavat/keinot, joilla lapsille opetetaan taitoja. Erästä vanhempaa kiinnostivat erilaiset toimintatavat, mutta ei oikeastaan mainitse haluaisiko tietää niistä enemmän. Yksi vanhempi haluaisi tietää millä tavoin tai keinoin lapsille opetetaan erilaisia taitoja.

”Liian vähän tietoa esim. jumpasta, eli enemmän tietoa minkälaisia pelejä/tehtäviä siellä tehdään ja miten oma lapsi niistä selviytyy. Voisi harjoitella/tehdä vastaavia asioita kotona.”

”Haluaisin myös tietää enemmän tavoista, keinoista yms. jolla lapsille opetetaan erilaisia taitoja.”

Päiväkodin henkilökunnan toiminta -yläluokka muodostui kolmesta alaluokasta: hoitajien yhteistyö toimii, ristiriitatilanteiden ratkaiseminen ja mitä arjessa tehdään. Yksi vanhemmista mainitsi, että haluaisi tietää hoitajien yhteistyön toimivan, vaikka epäili myös, ettei hänen siitä kuuluisi tietää. Yksi vanhemmista pohti ristiriitatilanteiden ratkaisemista kyseisessä päiväkodissa niin lasten ja työntekijöiden välillä kuin lasten kesken, ja haluaisi tietää näistä enemmän. Kolme vanhemmista haluaisi tietää enemmän, mitä päiväkodin arjessa tapahtuu, miten käytännössä arjen toimet hoidetaan ja millaisia rutiineja päivään kuuluu.

”Miten juuri tässä pk:ssa menetellään ristiriitatilanteissa? esim. jos lapsen ja hlökunnan tahdot ovat erilaiset tai kun lasten välille syntyy kiistoja - miten ne ratkaistaan.”

”miten käytännössä arjen toimet hoidetaan”

Kysymys yhdeksän oli väitteen muodossa: ”Kun et ole estynyt osallistuisit mielelläsi seuraaviin toimintoihin.” Kysymyksellä etsittiin vastausta siihen, millaista vanhempien osallisuus on ja millaisia odotuksia vanhemmilla on osallisuudesta. Vaihtoehdot on nähtävillä taulukossa 8. ja ne noudattivat viisiportaista Likertin asteikkoa.

	Täysin eri mieltä	Enemmän eri kuin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Enemmän samaa kuin eri mieltä	Täysin sa- maa mieltä	Yhteensä
	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä	Lukumäärä
Varhaiskasvatuskeskustelu	0	0	0	2	28	30
Vanhempainilta	0	0	0	3	26	29
Päiväkodin tapahtuma	2	3	3	11	11	30
Retket	1	4	5	8	11	29
Päiväkodin arki	0	5	6	7	11	29
Vanhempaintoimikunta	2	6	8	6	7	29
Erikoispäivä päiväkodissa	0	2	1	12	15	30

Taulukko 8: Osallistuminen toimintoihin, jos ei ole estynyt

Kuten taulukosta 8. voi havaita, kolmeen väittämistä on vastannut kaikki 30 vastaajaa ja neljään väittämään 29 vastaajaa. Suurin osa vanhemmista oli täysin samaa mieltä tai enemmän samaa kuin eri mieltä kaikkien muiden väitteiden paitsi vanhempaintoimikunnan kohdalla, jossa vastaukset hajaantuivat jokaiselle vaihtoehdolle. Kaikki osallistuisivat mielellään varhaiskasvatuskeskusteluun ja vanhempainiltaan, mutta vanhempaintoimikuntaan, päiväkodin tapahtumaan ja retkelle osallistumisesta oltiin eniten täysin eri mieltä tai enemmän eri kuin samaa mieltä.

Kysymyksessä kymmenen tiedusteltiin ”Mikä edesauttaa omaa osallisuuttasi päiväkodin toimintaan?” Tämän kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat vanhempien osallisuuteen. Kysymykseen vastasi 21 vanhempaa. Kuten taulukosta 9. on nähtävissä vastauksista tuli kymmenen alaluokkaa, jotka tiivistyivät kolmeen yläluokkaan: vanhemman tunne ja toiminta, ajankohta ja tiedottaminen ja tapahtumat. Nämä kolme luokkaa tiivistyi edelleen kahteen pääluokkaan: vanhemman toiminta ja henkilökunnan toiminta.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteismäärä alaluokissa)	Pääluokka (mainintojen yhteismäärä yläluokissa)
-Helppo lähestyä (1) -Tervetullut olo (1) -Kiinnostus (1) -Halu olla mukana (1) -Mahdollisuus olla läsnä (1) -Priorisointi (3)	Vanhemman tunne ja toiminta (8)	Vanhemman toiminta (8)
-Etukäteen tiedottaminen (6) -Joustavuus ajankohdissa (3)	Ajankohta ja tiedottaminen (9)	Henkilökunnan toiminta (11)
-Lapseen liittyvät asiat (1) -Tapahtumat (1)	Tapahtumat (2)	

Taulukko 9: Mikä edesauttaa vanhemman osallisuutta

Vanhemman tunne ja toiminta -yläluokka muodostui kuudesta alaluokasta: helppo lähestyä, tervetullut olo, kiinnostus, halu olla mukana, mahdollisuus olla läsnä ja priorisointi. Priorisointi-luokkaa lukuun ottamatta, kaikki luokat ovat muodostuneet yhden vanhemman vastauksesta. Luokittelemattomissa vastauksissa, joita oli kolme, ei selvästi tullut esille tarkoittaako vastaaja omaa tekemistään vai esimerkiksi henkilökunnan.

Yksi vanhemmista koki omaa osallisuutta edesauttavan sen, että henkilökuntaa on helppo lähestyä työyhteisössä vallitsevan hyvän hengen vuoksi. Toinen vanhempi koki, että on hyvä, jos on tervetullut olo, eikä heti tarvitse kiirehtiä päiväkodista pois. Vanhemman oma kiinnostus lapsen päivää kohtaa ja oma halu olla mukana parhaalla mahdollisella tavalla lapsen elämän isossa asiassa edesauttoi erään vanhemman omaa osallisuutta. Yksi vanhemmista koki läsnäolon mahdollisuuden ja hyvien hoitajien mahdollistaman helpon kanssakäymisen edesauttavan omaa osallisuutta. Kolme vanhemmista koki oman ajan järjestämisen, asioiden priorisoinnin ja oman työn sovittamisen edesauttavan omaa osallisuutta.

”Henkilökuntaa on helppo lähestyä kun näkee jo pitkälle että työyhteisössä on hyvä henki ja ihmiset tekevät juuri sitä työtä, mistä pitävät.--”

”Kiinnostus sitä kohtaan, mitä lapseni päivässä tapahtuu. Vielä hän on liian pieni kertomaan niistä. Haluan olla osa lapseni elämää myös päiväkodissa, koska se on iso osa hänen päivästään.”

”--oman työn sovittaminen”

Ajankohta ja tiedottaminen -yläluokka koostui kahdesta alaluokasta: etukäteen tiedottaminen ja joustavuus ajankohdissa. Kuusi vanhemmista vastasi riittävän ajoissa tapahtuvan hyvän tiedottamisen sekä asioista muistuttamisen edesauttavan osallisuutta. Yksi vastaaja kehuu vanhempainkahvilan toimivuutta, kun lapsi on samalla hoidossa. Kolme vanhempaa mainitsi joustavuuden ajankohdissa ja niiden valinnassa sekä toiminnan ajoittamisen niin, että osallistuminen on mahdollista esimerkiksi iltapäivään, edesauttavan osallisuutta. Yksi vanhempi viittasi käytännössä osallistumisen vaikeaksi toteuttaa, lasten hoidon, aktiviteettien ja arjen vuoksi, vaikka haluja olisikin paljon, tällöin joustavuus edesauttaisi vanhemman osallisuutta.

”Tieto ajoissa, vanhempainkahvila on hyvä kun lapsi voi olla hoidossa eikä tarvitse erikseen järjestää lastenhoitajaa.”

”Toiminnan ajoittaminen siten, että osallistuminen on mahdollista sovittaa työn ja muiden arjen toimien kanssa.”

Tapahtumat -yläluokka koostui kahdesta alaluokasta: lapseen liittyvät asiat ja tapahtumat. Yksi vanhempi mainitsi selkeästi lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvien tapahtumien edesauttavan omaa osallisuutta ja toinen vanhempi mainitsi erilaisten tapahtumien olevan mielekkäitä ja edesauttavan vuorovaikutusta muiden ja vanhempien ja henkilökunnan kanssa.

”Selkeästi lapsen hoitoon/kasvatukseen liittyvät tapahtumat. vasu yms.”

”Toivoisin henkilökunnan olevan aktiivisempaa ja järjestävän aktiviteetteja -- Erilaiset tapahtumat olisivat mielekkäitä esim. äitienpäivänä. Nyttäri-tapahtuma voisi edesauttaa vuorovaikutusta muiden vanhempien ja henkilökunnan kanssa.”

Kysymyksessä yksitoista tiedusteltiin ”Miten päiväkodin henkilökunta voisi edesauttaa osallisuuttasi?” Myös tämän kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat vanhempien osallisuuteen. Kysymykseen vastasi 14 vanhempaa. Kuten taulukosta 10. voi havaita vastauksista tuli kuusi alaluokkaa ja kolme yläluokkaa: toiminnan avulla, tunnetasolla ja ei mitenkään.

Alaluokka (mainintojen määrä)	Yläluokka (mainintojen yhteismäärä yläluokissa)
-Tiedottaminen ajoissa (5) -Erilaiset vaihtoehdot (3) -Lapsille suunniteltu hoito (1)	Toiminnan avulla (9)
-Ilmapiiri (1) -Kulttuurin huomioiminen (1)	Tunnetasolla (2)
-Ei mitenkään (2)	Ei mitenkään (2)

Taulukko 10: Henkilökunta voi edesauttaa vanhemman osallisuutta

Toiminnan avulla -yläluokka muodostui kolmesta alaluokasta: tiedottaminen ajoissa, erilaiset vaihtoehdot ja lapsille suunniteltu hoito. Viisi vanhemmista mainitsi, että henkilökunta voisi edesauttaa vanhemman omaa osallisuutta tiedottamalla riittävästi ja riittävän ajoissa sekä muistuttamalla asioista ja tapahtumista. Kolme vanhemmista vastasi erilaisten vaihtoehtojen tai toiminnan ajoittumisen iltapäivään edesauttavan vanhemman osallisuutta. Yksi vanhemmista vastasi myös lapsille suunnitellun henkilökunnan puolesta järjestetyn hoidon edesauttavan vanhemman osallisuutta.

”Muistuttaa ja infoaa”

”Järjestelemällä erilaisia mahdollisuuksia toimintaan osallistumiselle.”

Tunnetasolla-yläluokassa oli kaksi alaluokkaa: ilmapiiri ja kulttuurin huomioiminen. Yksi vanhempi mainitsi mukavan ja keskusteleavan ilmapiirin sekä vanhempien mukaan ottamisen tapahtumien suunnitteluun ja järjestämiseen edesauttavan osallisuutta. Toinen toivoi henkilökunnan olevan avoimempi ja keskusteleavan rohkeammin sekä tasa-arvoon kiinnitettävän huomiota sekä molempien kulttuurien huomioimisen edesauttavan osallisuutta.

”Olemalla avoimempi asioista ja keskustelemalla rohkeasti. Meidän kohdalla voisi tasa-arvoisuuteen kiinnittää huomiota. -- Tärkeää meille on, ottaa molemmat kulttuurit huomioon.--”

”Mukava ilmapiiri, keskusteleava ilmapiiri, infojen ja muiden tapahtuminen järjestäminen/suunnittelu, johon voi ottaa vanhempiakin mukaan”

Ei mitenkään -yläluokassa oli vain yksi alaluokka: ei mitenkään. Yksi vanhemmista oli sitä mieltä, ettei usko henkilökunnan voivan vaikuttaa, koska osallisuus on jokaisesta itsestä kiinni. Toinen vanhempi oli sitä mieltä, että osallistuvat sopivasti.

Viimeisessä 12. kysymyksessä vanhemmilla oli mahdollisuus kirjoittaa kommentteja päiväkodin henkilökunnalle tai tutkimuksen tekijälle. Tämän mahdollisuuden käytti 13 vanhempaa. Vapaan sanan kommentteja ei ole taulukoitu, mutta ne esitellään kuitenkin tulosten yhteydessä.

Kommenteissa keuhuttiin yhteistyötä päiväkodin kanssa (4), kuten myös henkilökuntaa ja päiväkotia yleisesti (5). Lähes kaikki kysymykseen vastanneet ovat tyytyväisiä päiväkotiin ja kasvatuskumppanuuteen sekä yhteistyöhön. Vastauksissa tuodaan esille luottamusta työntekijöitä kohtaan ja ilo siitä, että lapsi nauttii olostaan päiväkodilla. Myös työntekijöiden kiinnostunut ja heittäytyvä asenne kerää kiitosta eräältä vanhemmalta. Päiväkoti ja sen henkilökunta saivat kehuja ja arvostusta myös ammattitaitoisesta yhteistyöstä.

”Olen ollut erittäin tyytyväinen tähänastiseen kasvatuskumppanuuteen. Olen onnellinen siitä, että lapseni silminnähden viihtyy ja nauttii tarhalla olemisesta.

Hänet on helppo jättää tarhalle iloisena ja joskus aamun oltua huonompi, syli-paikka on löytynyt aina.”

”Yhteistyön välineenä hoitajan [nimi] keräämä kansio kuvineen ja mahdollisesti videopäiväkirjan tyyppinen on aivan loistava! Tiedon lisäksi se välittää myös sen että hoitaja on täysillä mukana lasten elämässä ja kiinnostunut heistä. Parasta on kun päiväkotia ei ole vain lasten varastointipaikka, vaan heistä aidosti iloitaan siellä. Kiintymys ja arvostus on tosi hieno kasvatuskumppanuuden onnistumisen tae! <3!”

”Olen enemmän kuin tyytyväinen [nimi] päiväkotiin. Luottavaisin mielin voin jättää lapseni heille, ja tiedän että mahdollisissa ongelmatilanteissa minuun otetaan yhteyttä heti.”

”Henkilökunta on huippua =)”

”Arvostan pk:n henkilökuntaa kovasti, kiitokset huolehtivasta hoidosta.”

Muutama vanhempi kommentoi myös tutkimuksen merkitystä ja kysymyksiin vastaamisen haasteita sekä ilmaisivat opinnäytetyöhön liittyviä huomioita. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille, että avokysymykset ovat laajoja, jolloin ne saattavat olla haastavia. Kuten myös kasvatuskumppanuus-käsitteen ymmärtäminen voi olla puutteellista etenkin, kun vastaajien joukossa on myös paljon maahanmuuttajataustaisia vanhempia. Tutkimuksen merkittävyyttä pohditi myös yksi vastaaja pitäen hyvänä asiana, että negatiiviset ja positiiviset asiat tuodaan esille. Hän toivoo myös muutoksia tulevan ja lapsen hyvinvoinnin olevan pääasia. Kasvatuskumppanuutta hän pitää tärkeänä, koska lapsi on suuren ajan päivästänsä päiväkodissa.

”Avokysymykset voivat olla haastavia, koska ne ovat niin laajoja. Onko varma että kaikki vastaajat ymmärtävät käsitteen kasvatuskumppanuus? Vanhemmissa on paljon mamu-taustaisia”

”Mielestäni tutkimus, kysely on hyväksi ja on tärkeää tuoda negatiiviset sekä positiiviset asiat esille. Toivoisin muutoksia tulevan ja lapsen hyvinvoinnin olevan pääasiassa. Itse koen kasvatuskumppanuuden hyvin tärkeänä, koska lapsemme on päiväkodissa ison ajan päivästänsä.”

”Tsemppiä ja kiva kun olet ottanut juuri kasv. kumppanuuden aiheeksi; tärkeä asia.”

”Onnea opinnäytetyöllesi!”

7.4 Asiakkuuden keston, vanhemman iän sekä koulutustason yhteys yhteistyöhön

Ristiintaulukoimalla eri muuttujia, pyrittiin selvittämään eri asioiden välisiä yhteyksiä. Ristiintaulukointi on suoritettu SPSS-ohjelmalla käyttäen muuttujina vastaajan ikää, vastaajan koulutustasoa ja asiakkuuden kestoja. Nämä selittävät muuttujat ristiintaulukoitiin väitteiden ”Seuraavat yhteistyömuodot olisivat mielestäni toimivia päiväkodissa.” ja ”Kun et ole estynyt, osallistuisit mielelläsi seuraaviin toimintoihin.” kanssa. Seuraavaksi esitellään keskeisimpiä tuloksia ja havaintoja. Tässä kappaleessa tulosten esittelyyn on liitetty myös tutkijan omaa pohdintaa *kursiivilla*.

Asiakkuuden keston, vastaajan iän ja koulutustason yhteys väitteen ”Kun et ole estynyt, osallistuisit mielelläsi seuraaviin toimintoihin.” kanssa:

Pääpiirteissään ne vanhemmat, joiden asiakkuus on kestänyt alle vuoden, osallistuisivat mieluummin erilaiseen toimintaan kuin ne vanhemmat, joiden asiakkuus on kestänyt yli vuoden. Vanhemmat osallistuisivat asiakkuuden kestosta huolimatta vanhempainiltaan, varhaiskasvatuskeskusteluun ja muutamaa vastaajaa lukuun ottamatta erikoispäivään päiväkodissa mielellään. Toiminnon ollessa enemmän päiväkodin muuhun toimintaan liittyvää, kuten retket, päiväkodin tapahtuma (esim. myyjäiset) tai päiväkodin arki, vanhempien osallistumisessa alkaa tapahtua hajontaa.

Yksi selittävä tekijä voisi olla se, että pidempään asiakkaana olleet ja iältään vanhemmat vanhemmat ovat jo osallistuneet moniin tapahtumiin ja toimintoihin, joten he tiedostavat millainen toiminta on itselle mieluista. Esimerkiksi päiväkodin arkeen on saatettu osallistua jo monesti ja rutiinit sekä hoitajat ovat tulleet tutuiksi, eikä päiväkodissa olemista koeta enää niin tärkeäksi kuin heidän kohdalla, jotka ovat asiakkuuden alussa. Yleisen käsityksen mukaan nuoremmat ihmiset ovat kokeilunhaluisempia kuin vanhemmat, joten tämä voi selittää nuorten samanmielisyyttä toimintoihin osallistumisesta.

Vanhemmat osallistuisivat mielellään ikään sekä koulutustasoon katsomatta vanhemmille suunnattuun toimintaan eli vanhempainiltaan ja varhaiskasvatuskeskusteluun ja suurimmilta osin erikoispäivään (esimerkiksi äitienpäivä). Toiminnan ollessa retket tai päiväkodin tapahtuma (esim. myyjäiset) yllättäen 38-vuotiaat ja sitä vanhemmat vanhemmat sekä alemmin koulutetut vastaajat osallistuisivat niihin mieluummin kuin alle 38-vuotiaat ja korkeasti koulutetut.

Asiakkuuden keston, vastaajan iän ja koulutustason yhteys väitteen ”Seuraavat yhteistyömuodot olisivat mielestäni toimivia päiväkodissa.” kanssa

Asiakkuuden kestosta, iästä sekä koulutustasosta riippumatta vanhemmat olivat enemmän samaa kuin eri mieltä tai täysin samaa mieltä kasvotusten puhumisesta ja sovitusta keskustelusta toimivana yhteistyömuotona päiväkodissa. Erilaiset tapahtumat ovat alle vuoden asiakkaina olleista selkeästi toimivampia kuin yli vuoden asiakkaina olleista vanhemmista. *Kauemmin asiakkaana olleet ovat oletettavasti osallistuneet erilaisiin tapahtumiin ja tämä voi vaikuttaa vastaamiseen, kun taas vähemmän asiakkaina olleilla ei välttämättä ole mitään vertailukohdetta.*

Pääpiirteissään alle vuoden asiakkaana olleet pitävät toimivimpina kasvokkaista kanssakäymistä ja ovat ”enemmän eri mieltä kuin samaa mieltä” tai ”ei samaa eikä eri mieltä” muiden

yhteistyömuotojen toimivuudesta. *Voi olla, että juuri aloittaneena on mukavampi hoitaa asiat kasvotusten, että voi tutustua ja rakentaa yhteistyösuhdetta.* Kauemmin asiakkaana olleet ovat tottuneet käyttämään muitakin yhteistyömuotoja. Esimerkiksi yli 3 vuotta asiakkaana olleet ja 38-44-vuotiaat ovat eniten sitä mieltä, että puhelimessa puhuminen yhteistyömuotona on toimiva, kun taas 22-31 ovat eniten erimieltä kyseisen väittämän kanssa. Korkeammin koulutetut pitävät puhelimessa puhumista hieman toimivampana kuin alemmin koulutetut, mutta paperisen tiedotteen kuin myös ilmoitustaulun toimivuudesta ovat hieman enemmän eri mieltä.

Hieman yllättäen 38-44-vuotiaat vastaajat olivat eniten samaa mieltä kaikkien väittämien kanssa. Suuri osa oli iästä riippumatta ”täysin samaa mieltä” tai ”enemmän samaa kuin eri mieltä” paperisen tiedotteen toimivuudesta yhteistyömuotona. *Paperisen tiedotteen toivuutta voi lisätä sen konkreettisuus sekä se, että siinä oleva tieto on muuallakin kuin vanhemman ulkoa muistettavissa.* Sähköisen tiedotteen toimivuudesta yhteistyömuotona ollaan ”enemmän samaa kuin eri mieltä”. Sähköistä tiedotetta pidetään selkeästi toimivampana korkeammin koulutettujen kuin alemmin koulutettujen mielestä. *Tähän voivat olla syynä muun muassa korkeakouluissa aktiivisesti käytettävät sähköiset oppimisympäristöt.* Korkeammin koulutetut pitivät vanhempainiltaa toimivampana, kun taas erilaiset tapahtumat ovat alemmin koulutettujen mielestä toimivampia yhteistyömuotoja.

8 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset päiväkodille

Tässä kappaleessa esittelen tuloksien pohjalta tehdyt johtopäätökset tutkimuskysymysten näkökulmasta ja peilaan niitä myös teoreettiseen viitekehykseen käyttäen myös aineistositaatteja. Ensin tarkastelen kohderyhmän muodostumista, jonka jälkeen etenen tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä. Kappaleet on otsikoitu tutkimuskysymysten mukaisesti. Esittelen myös kehittämis ehdotukseni päiväkodille sekä kappaleen lopussa vanhempien vastauksissa ilmenneitä kehittämis ehdotuksia suoriin aineistositaatein. Johtopäätökset perustuvat tämän kyselyn tuloksiin, eivätkä ne ole yleistettävissä.

8.1 Kohderyhmän tarkastelu

Vastausprosentin alhaisuudelle voi olla monia syitä. Lomake on saattanut olla epäselvä tai kysymykset liian laajoja tai samankaltaisia, minkä vuoksi ei ole koettu tärkeäksi vastata kaikkiin avoimiin kysymyksiin. Lomakkeen kieli on saattanut olla liian ammattimaista, epäloogista tai erilaista kuin vanhempien käyttämä, jolloin vastaaminen on koettu liian työlääksi. Voi olla, että aihe on koettu niin henkilökohtaiseksi tai vaikeaksi pukea sanoiksi, että kyselyyn on sen vuoksi jäänyt vastaamatta.

Suurin osa vastaajista on 30-40-vuotiaita, korkeakoulutettuja ja äitejä. Vastaajien ikäjakauma ei noudata normaalijakaumaa, sillä nuorempia ikäluokkien edustajia on selkeästi vähemmän. Voiko olla, että korkeakoulutetut ovat tottuneempia lomakkeessa käytettyihin sanoihin, jolloin useampi korkeasti koulutettu on vastannut? Minkä takia nuoret vanhemmat ovat aliedustettuina vai onko heitä todellisuudessa niin paljon vähemmän? Syynä voi olla se, että nykyään lapset tehdään myöhemmin kuin ennen, joten päiväkodin aloittaneiden lasten vanhemmat ovat lähemmäs 30-vuotiaita tai sitä vanhempia.

Kaikkein aktiivisimpia vastaajia ovat olleet 2-3 vuotta asiakkaina olleet vanhemmat. Heillä saattaa olla hallinnassa päiväkodin käytännöt ja aikaa vastata myös niin sanotusti ylimääräisiin kyselyihin. Lisäksi he ja heidän lapsensa ovat oletettavasti päiväkodin kanssa yhteistyössä vielä kauemmin kuin esimerkiksi yli neljä vuotta asiakkaina olleet perheet. Myös vuoden tai alle vuoden asiakkaana olleet ovat hyvin edustettuina vastaajissa. Heillä saattaa olla intoa ja energiaa kaikenlaiseen toimintaan kuin myös kyselyihin vastaamiseen, koska suuri osa asioista ja käytännöistä on uusia heille.

Osa vastaajista tosin mainitsi, että asiakkuuden pituuteen on vaikuttanut vanhempien lapsien oleminen samassa päiväkodissa tai erilaisten hoitovapaiden pitäminen asiakkuuden aikana. Tämä voi olla selittävä tekijä myös muiden vastauksissa, vaikkei sitä olisi erikseen lomakkeeseen kirjoitettukaan. Tämä voi selittää myös poikkeusta kuviossa, kun yksi vastaaja on ollut asiakkaana 7-8 vuotta. Kysely on tavoittanut melko laajasti vanhempia, joiden aika päiväkodin asiakkaana on eripituinen. Vastaajista 2/3 osalla on päiväkodissa yksi lapsi ja 1/3 osalla kaksi lasta. Koko päiväkodin vanhemmista nämä 1/3 osaa ovat vähän yli puolet kaikista, joilla on useampi lapsi päiväkodissa. Yllättäen siis ne vanhemmat, joilla on päiväkodissa kaksi lasta ovat olleet hieman aktiivisempia vastaamaan kuin ne, joilla päiväkodissa on vain yksi lapsi.

Eri kysymyksissä vastatut viivat (-), ?-merkit tai tyhjäksi jättäminen ovat hyvin monitulkintaisia ja niistä voi tehdä erilaisia johtopäätöksiä. Esimerkiksi kysyttäessä lisätiedon tarvetta, voi viivan olettaa tarkoittavan, ettei lisätietoa tarvita, koska vastaaja on ollut arjesta todella tai riittävän tietoinen. Viivan tai tyhjän kohdan ollessa kehittämistä vaativissa kohdissa, ei oletettavasti ole tällä hetkellä mitään kehittämisen tarvetta. Vastaustilaan kirjoitettu ?-merkki taas viittaa siihen, että kysymystä tai sen tarkoitusta ei ole täysin ymmärretty, eikä täten kysymykseen ole osattu vastata.

8.2 Kasvatuskumppanuus tällä hetkellä

Kasvatuskumppanuudessa erityisen hyvänä asiana vanhemmat pitivät luottamusta ja kunnioitusta, kommunikointia, työntekijöiden kiinnostusta ja ammattitaitoa sekä lapsen etua. Monet tärkeinä pidetyt asiat ovat myös odotettuja asioita ja toisin päin. Kysymys ”mikä kasvatus-

kumppanuudessa on erityisen hyvää?” oli vastatuin avoin kysymys, mistä voi päätellä, että hyviä asioita on ja ne halutaan tuoda esille.

Vanhempien vastauksista voi havaita, että he haluavat lapselleen vain hyvää, joten on mahdollista, että tämä saa heidät arvostamaan myös yhteistyötä päiväkodin työntekijöiden kanssa. Vaikuttaa siltä, että vanhemmat todella huomioivat sen, että kasvatuskumppanuutta on tarkoitus toteuttaa nimenomaan lapsen parhaaksi ja lapsi on siinä keskiössä. Lapsen etu näkyy muun muassa odotuksena lapsen yksilöllisestä huomioinnista sekä yhteisinä päämäärinä ja tavoitteina liittyen lapsen hyvinvointiin, mihin vanhemmat ja työntekijät yhteistyöllään pyrkivät.

”--Molemmilla osapuolilla samat tavoitteet lapsen suhteen.”

Tällainen toiminta- ja ajatusmalli jäljittelee kasvatuskumppanuuden ydintä eli sitoutumista yhteistyöhön lapsen edun toteutumiseksi, kuten Lämsä (2013: 50) asian tiivistää. Kuten aiemmin on mainittu, yhteisten tavoitteiden uskotaan myös lisäävän jatkuvuutta edistämällä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista (Hujala ym. 2007: 114).

Kysyttäessä kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutumista vanhemmat olivat sitä mieltä, että ominaisuudet toteutuvat pitkälti hyvin vahvasti tai vahvasti. Kuitenkin ne muutamat, jotka kokivat ne ”ei vahvasti eikä heikosti” tai ”hyvin heikosti”, kertovat siitä, kuinka henkilökohtaisesta ja herkästä suhteesta on kyse työntekijän ja vanhemman välillä. Yksilön omat arvot, odotukset ja käsitykset ohjaavat kasvatuskumppanuuden toteuttamista ja kokemista ja samasta asiasta voidaan olla montaa mieltä (Karila 2006: 95). Kyseisten ominaisuuksien kokeminen on aina subjektiivista, eikä tässä tutkimuksessa suoraan selviä, minkä vuoksi jotkut ominaisuudet on koettu heikommin. Tämä on kuitenkin arvokasta tiedostaa yhteistyötä tehdessä.

Työntekijät ovat vanhempien mielestä puhuneet kasvatuskumppanuudesta jonkin verran, mihin saattaa vaikuttaa se, että henkilökunta ei ole puhunut kasvatuskumppanuudesta tällä nimellä vaan jollain muulla. Vaikka vastauksissa oli myös ”vähän” vastauksia, voi olla että asiasta ei niinkään puhuta, mutta se näkyy teoissa, kuten muutama vanhempikin mainitsi. Myös aiemmin viittaamassani Kekkosen (2012) väitöskirja-tutkimuksen sitaatissa on havaittavissa sama ilmiö - kumppanuus näkyy enemmän teoissa kuin kuuluu sanoissa. Miten vanhemmat ja työntekijät saataisiin myös puhumaan kasvatuskumppanuudesta? Jos kasvatuskumppanuudesta ei niinkään puhuta sen nimellä, tai puhuta siitä laisinkaan, on perusteltua kysyä, miksi näin on?

Työntekijöiden sitoutuneisuus yhteistyöhön on asia, josta Alasuutarin (2010: 67) tutkimuksen mukaan työntekijät ovat saaneet eniten kritiikkiä mutta myös kiitosta. Tässä tutkimuksessa vanhemmat ilmaisevat kasvatuskumppanuudessa erityisen hyvänä asiana työntekijöiden kiinnostuksen lasta, perhettä ja heidän asioitaan kohtaan.

”--välittäminen ’meidän perheen’ asioista”

Vaikuttaa siltä, että työntekijöiden kiinnostus kertoo vanhemmille työntekijöiden sitoutumisesta yhteistyöhön. Lisäksi vanhemmat mainitsivat työntekijöiden ammattitaidon olevan erityisen hyvä asia, ja sitä vanhemmat tuntevat arvostavan. Tämä antaa myös viitteitä, ettei työntekijöiden merkitys vähene vaikka vanhemmat olisivat enemmän mukana päiväkodin toiminnassa, niin kuin Alasuutarin (2010: 39) tutkimuksen työntekijöiden vastauksissa oli ilmennyt.

Toimivimmaksi yhteistyömuodoksi vanhemmat vastasivat oletetusti kasvotusten puhumisen ja sovitun keskustelun. Kaskela ja Kekkonen (2007: 18) muistuttavat, että päivittäisen kommunikon toimivuus helpottaa tietojen vaihtoa ja saamista lapsesta sekä vähentää epäselvyyksiä ja turhan huolen aiheuttamista. Vanhemmat pitivät erityisen hyvänä sitä, että vanhemmat ja työntekijät kommunikoivat keskenään, lapsen asioista keskustellaan usein ja lapsen päivästä tiedetään paljon.

8.3 Osallisuus tällä hetkellä

Noin kymmenen vuoden ajan on keskusteltu siitä, miten kasvatusvastuu jakautuu perheen ja yhteiskunnan välillä (Koivula 2004: 81). Vilkasta keskustelua on käyty muutenkin kasvatuskumppanuudesta vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välillä. Lyyra viittaa Stakesin kehittämisspäällikön kannanottoon Helsingin Sanomien vieraskynä-palstalla, jossa hän viittaa vanhempien vähäiseen tietämykseen päiväkodin toiminnasta ja pinnallisesta vuorovaikutuksesta henkilöstön ja muiden perheiden kanssa (Lyyra 2004: 106). Tämä on varmasti nykyään jo hie-man muuttunut, mutta edelleen kyselyyn vastanneet vanhemmat ovat osittain tietämättömiä päiväkodin arjesta. Voi olla, että vastaajat ovat kiireisiä työssäkäyviä vanhempia, joilla ei ole ollut mahdollisuutta osallistua päiväkodin arkeen, eikä siitä ole myöskään puhuttu työntekijöiden kanssa tarpeeksi. Peräti kolme vanhempaa mainitsee arjen käytännöt ja rutiinit lisätiedon kohteeksi:

”--Olisi mielekästä tietää mitä arkisin siellä tehdään.”

Riittävän hyvän tiedottamisen haasteena on riittävyyden subjektiivisuus - toisen riittävästi ei riitä toiselle alkuunkaan. Kun tietää riittävästi, oletettavasti kysyy, kun jokin tieto tai informaatio on puutteellista tai kokee, ettei jostain asioista tietäminen ole niinkään oleellista.

Monilla on haluja tietää lisää eikä vastausten perusteella vanhemman tiedonjanoille ole loppua, erityisesti jos on kyse lapsen asioista, päiväkodin erilaisista toimintatavoista tai päivän aktiviteeteista. Kysymyksen muotoilu sai aikaan sen, että vaikka olisi vastannut olevansa todella tietoinen, se ei estänyt haluamasta tietää lisää, mikä on hyvä asia vanhempien osallisuuden näkökulmasta.

Tulosten perusteella vanhemmat osallistuisivat mielellään toimintoihin, jotka on suunnattu suoraan heille kuten varhaiskasvatuskeskustelu ja vanhempainilta sekä suurimmilta osin erikoispäivä päiväkodissa (esimerkiksi äitienpäivä). Päiväkodin toimintaan liittyvät tapahtumat kuten päiväkodin tapahtuma (esimerkiksi myyjäiset), retket ja päiväkodin arki taas hajauttavat osallistumista niin, että vanhemmat vastaajat osallistuisivat näihin mieluummin kuin nuoremmat. Tutkittaessa taustatekijöiden yhteyttä osallistumiseen voi tulkita, että vanhemmat vastaajat ja kauemmin päiväkodin asiakkaana olleet vanhemmat ovat tietoisempia siitä, millainen yhteistyö ja osallistuminen on heille mieluista ja minkä jättävät suosiolla väliin.

Vanhemmat vaikuttavat kuitenkin osallistuvan vain pakolliseen. Voiko tähän olla syynä nyky-yhteiskunnan kiireisyys, jolloin ei ole aikaa niin sanotulle ylimääräiselle? Samaa on havaittavissa siinä, että vanhempien osallisuutta eniten edesauttava tekijä on asioiden priorisointi. Käyvätkö vanhemmat vanhempainilloissa ja varhaiskasvatuskeskusteluissa, koska se on välttämätöntä? Päiväkodin muiden toimintojen jäädessä vaille osallistumista, koska sitä ei ole vaadittu. Vanhempien saattaa olla vaikeaa sanoa, etteivät he mielellään osallistuisi erilaisiin tapahtumiin. Voiko olla, että vanhempien vastauksissa korostunut lapsen hyvä ja turvallinen olo päiväkodissa sekä sen asian tärkeys, miten lapsia hoidetaan normaalissa arjessa, ovat vanhemmille tärkeämpiä asioita kuin yhteistyö työntekijöiden kanssa. Kumppanuus on enemmän lasta kuin vanhempaa varten, mikä ei toisaalta ole huono asia, mutta jääkö vanhempi silloin jostakin paitsi?

Yllättäen vanhempaintoimikuntaan ei osallistuttaisi niin mielellään, vaikka sen myötä olisi oletettavasti parhaimmat mahdollisuudet vanhempien keskinäiselle vertaistuelle ja yhteistyömuotojen edistämiseksi, joka on myös kasvatuskumppanuuden yksi tavoite (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 31). Kuitenkin muutama vanhempi mainitsi muiden vanhempien kohtaamisen merkittävänä asiana. Jos vanhempaintoimikunta ei houkuta vanhempia, olisi syytä selvittää, mikä vanhempien mielestä edistäisi heidän keskinäistä yhteistyötään. On kuitenkin huomioitava, että osa vanhemmista saattaa olla vastannut kysymykseen sen perusteella, mitä päiväkodissa on tällä hetkellä, koska muun muassa vanhempaintoimikuntaa ei ole.

8.4 Millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta?

Kasvatuskumppanuus elää ajassa ja ihmisissä. Vanhempien vastauksiin saattaa vaikuttaa viimeaikainen kanssakäyminen työntekijöiden kanssa. Tutkimuksessa ei ole määritelty miltä ajanjaksolta asioita tulisi pohtia, mikä voi saada vastaamaan hyvin viimeaikaisten tapahtumien perusteella, kauan aikaa tapahtuneen perusteella tai yleisellä tasolla.

Vanhemmat odottavat kasvatuskumppanuudelta avoimuutta, päivittäistä keskustelua ja lasta koskevien tietojen vaihtoa. Vanhempien on todettu arvostavan työntekijöiden kiinnostusta heidän ajatuksia, odotuksia, pelkoja ja toiveita kohtaan (Kaskela & Kekkonen 2007: 26). Moni vanhempi on viitannut siihen, että yhteistyö ja kuulumisten vaihtaminen on tärkeää, koska lapsi on suuren osan päivästä päiväkodilla. Myös Kaskela ja Kekkonen (2007: 21) korostavat, että avoin, päivittäinen keskustelu tukee jaettua kasvatustehtävää sekä vanhemman eläytymistä lapsen päiväkotiaikaan. Lapsen voinnista ja tekemisistä tietäminen on työntekijöiden kertomisen varassa, jolloin ei ole ihme, että vanhemmat arvostavat kaikkea mahdollista lapsesta saatua informaatiota. Vanhempien vastauksista on havaittavissa syvä kiinnostus lapsen päivää kohtaan ja pyrkimys tätä kautta osallisuuteen.

Kasvatuskumppanuus on pohjimmiltaan kuitenkin asiakassuhde, jossa tulee ottaa huomioon sen ominaisuudet. Tämän vuoksi on hyvä muistaa sama, mitä Kleipoedszus on pohtinut: liikaa samanlaista tai erilaista valtaa aiheuttaa helpommin konflikteja vuorovaikutuksessa. Samanlainen valta tarkoittaa työntekijöiden ja vanhempien liian kaverillista suhdetta, kun taas erilainen valta korostaa työntekijän asemaa ammattilaisena. (Kleipoedszus 2011: 128.) Haasteena on löytää se kultainen keskitie, jolla hyödynnetään molempien osaamista kummankaan tuntematta oloaan ”huonommaksi”. Ehkä kumppanuuden myötä työntekijät ovat luopuneet ammatillisuuden korostamisesta eivätkä esimerkiksi neuvo vanhempia niin helposti heidän pyytämättä. Vanhemmat saattavat kokea tämän myös avoimuuden ja suoruuden puutteina, vaikka työntekijät pyrkivät toimimaan kumppaneina.

Vaikuttaa siltä, että kasvatuskumppanuutta mitataan muun muassa työntekijöiden ongelmatilanteiden tai huolen puheeksi ottamisella. Kronqvistin ja Jokimiehen (2008: 32) selvityksessä ilmenee, että kannattaa pitää viestinnän painopiste positiivisissa asioissa, jotta vaikeista asioista olisi helpompi puhua, kun ilmenee tarvetta. Saattaa olla, että osittain tämän vuoksi vanhemmat haluavat kuulla lapsensa päivästä mahdollisimman paljon, koska tällöin mukavia asioita kuulee usein eikä yhteistyö perustu negatiivisten asioiden kertomiselle, minkä voi olettaa rasittavan kaikkia osapuolia. Vastauksissaan vanhemmat ilmaisivat halunsa kuulla niin positiivisista kuin negatiivisistakin asioista. Myös yhteistyötä toteutettaessa toivottiin huomiota kiinnitettävän ongelmatilanteiden hoitoon ja muun muassa lapsen oppimiseen. Odottaessaan

avoimuutta vanhemmat ovat oletettavasti itsekkin valmiita avoimuuteen. Tähän liittyy olennaisena asiana myös negatiivisten asioiden läpikäyminen ja ongelmiin puuttuminen.

”Toivon myös kuulevani mahd. ongelmista ja mitä niille voisi tehdä, myöskin myönteisistä asioista. Näin on tapahtunutkin.”

Vanhemmat odottavat myös saavansa tukea sekä toimivansa yhteistyössä päiväkodin työntekijöiden kanssa toisiaan tukien lapsen parhaaksi. Vanhempien odotukset painottuvat lasta koskeviin asioihin sekä lapsen tuntemuksiin ja sitä kautta hyvään yhteistyöhön työntekijöiden kanssa. Vanhempien odottaessa keskustelua ja avoimuutta, voi olettaa, että he haluavat tehdä myös yhteistyötä, koska keskustelua on vaikea toteuttaa yksin. Vuorovaikutuksessa on aina kaksi henkilöä, joten vanhemmat vaikuttavat olevan tahollaan halukkaita toimimaan yhteistyössä päiväkodin työntekijöiden kanssa.

”Kasvatuskumppanuus on tärkeää ja ajatusten ja päivän tapahtumien läpikäyminen henkilökunnan kanssa ensiarvoista. --”

Odotuksissa korostui myös se, että lapsesta välitetään ja lapsen kokemus päiväkodissa olosta on hyvä ja turvallinen. Kaskela ja Kekkonen (2007: 36) toteavatkin vanhemman luottamuksen muodostuvan usein työntekijän suhteesta lapseen ja miten tietoa sekä tuntemusta lapsesta kerrotaan vanhemmille. Vanhemmat vaikuttavat olevan melko tyytyväisiä jo silloin kun tietävät lapsensa olevan tyytyväinen. Vanhemmat odottavat kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutuvan, mistä kertoo esimerkiksi seuraava sitaatti:

”-- Koen tärkeänä, että minua vanhempana arvostetaan ja kuunnellaan.--”

Työntekijöiden tärkeä tehtävä on nähdä asiakas eli lapsi ja vanhempi näiden periaatteiden läpi, jotta ne voivat parhaiten toteutua yhteistyössä. On myös hyvä huomioida, että periaatteiden toteutuminen vaatii niiden tuntemusta. Aina voi miettiä onko itse toiminut periaatteiden edellyttämällä tavalla ja tukeeko työyhteisön toiminta ja käytänteet näiden periaatteiden toteutumista.

8.5 Kehitettävää ja huomioonotettavaa

Vanhempien vastausten perusteella kasvatuskumppanuudessa kehittäviä asioita oli melko vähän ja lähes mitkään asiat eivät toistuneet vanhempien vastauksissa. Vastauksista ilmenevät asiat ovat kuitenkin henkilökunnan toimintaan, vuorovaikutukseen tai vanhempien osallisuuteen liittyviä. Kysyttäessä asioita, mihin henkilökunnan tulisi kiinnittää huomiota yhteistyötä toteutettaessa, vastauksia tuli enemmän. Kysymys on oletettavasti ollut selkeämpi ja sisällöltään melko samanlainen.

Kehitettävänä asiana muutama vanhempi mainitsi vanhempien tasa-arvoisen kohtelun, jos esimerkiksi perhe on monikulttuurinen tai vanhemmat asuvat eri talouksissa. Kumpikin vanhempi tulee huomioida tasa-arvoisesti, koska heillä molemmilla on oikeus tulla kohdatuksi arvostavasti. Kronqvistin ja Jokimiehen (2008: 32) Vaikuta vanhempi -selvityksessä vanhemmat toivoivat enemmän aikaa, rauhaa ja säännöllisyyttä keskusteluille. Vanhemmat esittävät myös tässä tutkimuksessa, että keskusteluille voisi olla enemmän aikaa ja työntekijöiden huomio hajaantuu monelle asialle samanaikaisesti. Päiväkodissa koetaan vallitsevan yleinen kiire, mikä oletettavasti vaikeuttaa keskustelua ja saattaa tuntua vanhemmista epäkunnioittavalta, vaikka työntekijöiden ei ole tarkoitus olla epäkohteliaita.

”Koen arjen päiväkodissa olevan kiireinen, eikä hoitajilla ole aikaa syventyä keskustelemaan.”

Vennisen ym. (2011) tutkimuksessa ilmeni, että haku- ja vientitilanteet ovat vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden vuorovaikutuksen keskeisimpiä areenoita. Saman asian ovat havainneet opinnäytetyöpäiväkotini työntekijät ja samaa on havaittavissa jälleen tämän tutkimuksen osalta. Vanhemmat toivovat huomiota kiinnitettävän haku- ja vientitilanteiden kiireyteen, eikä ihme sillä tilanne on vanhemmille luultavasti tärkein lapsen päiväkotipäivässä. Vanhemmat odottavat saavansa tietoa lapsensa päivästä, joten voisi olettaa Vennisen ym. (2011:51) tapaan, että he haluavat sitä, vaikka eivät joka kerta aktiivisesti sitä kysyisikään.

Vanhempien vastauksista välittyy, että he tuntuvat ymmärtävän päiväkodin kiireen ja sen, että kaikki vanhemmat on huomioitava. Aina ei ole aikaa keskustella syvällisesti ja välillä juttu voi katketa yllättäen, kun työntekijän täytyy rientää jonnekin. Toisen kuuleminen vaatii keskittymistä sekä läsnäoloa (Kaskela & Kekkonen 2007: 32), joten työntekijöiden hajaantunut tarkkaavaisuus saattaa vaikuttaa vanhemmasta siltä, ettei työntekijää kiinnosta. Voiko tuonti- ja hakutilanteisiin saada enemmän rauhaa ja kenellä kiire yleensä on?

Yhteistyötä toteuttaessaan työntekijöiden toivotaan kiinnittävän huomiota riittävään informaatioon ja erikoisjutuista muistuttamiseen, mikä viittaa vanhempien kiireelliseen elämään. Muistuttaminen tuli esille useamman kerran, tähän voisi auttaa myös paperinen tai sähköinen tiedote, jossa asiat ovat koko ajan esillä. Toinen vaihtoehto on, että tietoa ja informaatiota on nykyään niin paljon muun muassa, jos on useampi lapsi samassa päiväkodissa asioiden muistaminen ja hallitseminen saattaa hankaloitua. Huomiota toivotaan kiinnitettävän myös avoimuuteen sekä työntekijän tunteiden ja mielipiteiden ilmaisuun huomioiden asiakkaan kunnioitus.

”--Mielipiteisiin suhtautuminen on myös väheksyvää. Meillä on lapseamme koskevaa tietämystä ja toivoisin meitä kuultavan enemmän.--”

Kaikissa vastauksissa ei mainittu kenen pitäisi kehittää eikä aina mainittu, että asiaa tulisi kehittää. Asia mainitaan ja siitä tulkitsen, että asiaan toivotaan muutosta. Toinen vaihtoehto

on, että ”näin asia on” ja se vain halutaan sanoa ääneen. Näin sanoen toivotaan henkilökunnan ymmärtävän panostaa enemmän kyseisiin asioihin sanomatta sitä kuitenkaan suoraan.

Esimerkiksi eräs vanhempi mainitsi vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen kehitettäväksi asiaksi, mutta vastauksesta ei kuitenkaan ilmennyt pitäisikö vanhempien itse tehdä asialle jotain vai toivotaanko työntekijöiden kehittävän toimintaa vanhemmille. Yhteistyön näkökulmasta asiat ovat useimmiten molempien huomioitavissa, mutta työntekijällä on ammattilaisena kuitenkin vastuu kasvatuskumppanuuden ylläpitämisestä ja vanhempien osallisuuden mahdollistamisesta (Kaskela & Kekkonen 2007: 25; Kekkonen 2012: 102). Voiko siis olla, että vanhemmat odottavat vain työntekijöiden kehittävän asioita? Ainoastaan yksi vanhempi mainitsi selkeästi, että itsellä vanhempana tulisi olla enemmän aikaa keskusteluille:

”Itselläni vanhempana tulisi olla enemmän aikaa keskusteluille.”

8.6 Mikä vaikuttaa vanhempien osallisuuteen?

Kysymys kymmenen sekoittui hieman seuraavan kysymyksen kanssa, jossa tiedusteltiin henkilökunnan mahdollisuuksia edesauttaa vanhemman osallisuutta. Ajattelin ensin yhdistää kysymykset analysointivaiheessa, mutta päädyin kuitenkin analysoimaan ne erikseen, jotta alkuperäinen ajatus, eli miten vanhempi itse voi vaikuttaa omaan osallisuuteensa, säilyisi myös analysoinnissa. Haasteellista analysoinnissa on yrittää erottaa, mikä on vanhemman oma panos ja millä viitataan ulkopuolisiin tekijöihin kuten henkilökunnan tekemiseen. Toisin sanoen osa tämän kysymyksen vastauksista sopisi hyvin kysymyksen 11. vastauksiksi. Johtopäätöksiä tehdessä olen yhdistellyt vastauksista nousseita tulkintoja.

Terveys 2015 -kansanterveysohjelman väliarvioinnissa Valtioneuvosto on korostanut, että valtion, kuntien, järjestöjen ja elinkeinoelämän yhteistyötä täytyy kehittää tukemaan perheitä sekä sovittamaan lapsiperheiden ja työelämän tarpeita paremmin yhteen (STM 2013: 59). Myös vanhempien vastauksissa kävi ilmi, että oman työn ja perheen muun elämän yhteensovittaminen päiväkodin tapahtumien kanssa sekä asioiden priorisointi on haastavaa, mutta edesauttaa silti eniten osallisuutta:

”--ajan järjestäminen tapahtumaan osallistumiselle”

Vanhemmat mainitsevat useampien osallistumisvaihtoehtojen sekä joustavuuden muun muassa keskusteluajkojen sopimisessa edesauttavan osallisuutta. Kasvatuskumppanuudella pyritään nimenomaan toteuttamaan tätä tehtävää sekä rakentamaan joustavaa palvelukulttuuria, jota nykyajan työelämä vaatii, mutta miten se tapahtuu? Johtaako se kokonaan uudenlaisen päivähoidon rakenteeseen, jolloin kaikki päiväkodit ovat esimerkiksi auki pidempään?

Kasvotusten käyty päivittäinen kohtaaminen on myös Kaskelan ja Kekkosen (2007) mukaan ydinaluetta, jossa yhteistyö luodaan. Henkilökohtainen kohtaaminen ja huomioiminen oletettavasti lisäävät vanhempien luottamusta työntekijöitä kohtaan ja luovat kunnioittavaa ilmapii-riä. Osa vanhempien osallisuutta edistävästä tekijöistä olikin jokin vanhemman tunne, kuten tervetullut olo ja halu olla mukana.

”Halu olla parhaalla mahdollisella tavalla osana ja mukana asiassa, joka on iso osa lapseni elämää ja arkea.--”

Vaikka vanhempia kannustetaan aktiivisuuteen, ovat työntekijät vastuussa vanhempien osallisuutta tukevien sisällöllisten ja rakenteellisten edellytysten toteuttamisesta (Kaskela & Kekkosen 2007: 25). Vanhempien osallisuutta edesauttaakin vastausten perusteella pitkälti työntekijöiden toiminta, johon kuuluu muun muassa ajoissa tiedottaminen, joustavuus ajankohdissa sekä erilaisten vaihtoehtojen tarjoaminen. Se on totta, että vanhemmat ovat riippuvaisia myös siitä millainen päiväkodin aikataulu on, eivätkä voi osallistua tapahtumiin milloin itse haluavat, vaan vain silloin, kun niitä järjestetään. Päiväkotitoimii päivällä, jolloin monella vanhemmalla ei ole mahdollisuutta osallistua toimintaan, vaikka haluaisikin. Joustavuus liittyy esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluaikojen yhteen sovittamiseen. Vanhemmat eivät kuitenkaan maininneet itse varhaiskasvatuskeskustelua osallisuutta edesauttavana tekijänä, vaikka sen tarkoitus olisi laajentaa vanhempien osallisuutta (Alasuutari 2010: 57).

Vastauksista voi havaita, että myös tunnetasolla työntekijät voivat edesauttaa vanhempien osallisuutta muun muassa ylläpitämällä keskustelevaa, avointa ja rohkeaa keskusteluilmapiiriä. Osallisuuden kannalta monesti tärkeämpää on nimenomaan tunne siitä, että on mukana toiminnassa kuin se, että konkreettisesti osallistuu. Sellainen keskusteluilmapiiri, jossa puhutaan siitä, että ”me” teemme tai toteutamme luo osallisuuden tunnetta vahvemmin kuin se, että puheessa selkeästi erotellaan työntekijöiden toiminta päiväkodissa ja vanhempien kotona. Huomion arvoista on, että vain yksi vanhempi mainitsi, että vanhempien mukaan ottaminen järjestely- ja suunnittelutyöhön edesauttaa vanhemman osallisuutta. Konkreettisesti yhdessä tekeminen oletettavasti vahvistaa työntekijän ja vanhemman kumppanuussuhdetta lisää osapuolten tuntemusta ja ymmärrystä toisen ajatuksia kohtaan.

Kaikki viimeisen kysymyksen vapaan sanan vastaukset olivat hengeltään positiivisia, vaikka myös muutoksia toivotaan asioihin tulevan. On myös varmasti upeaa työntekijänä kuulla vanhemmilta, että on tehty hyvää työtä. Palautteen ja kehittämisohjeiden antaminen on erittäin tärkeää ja useimmissa tapauksissa eteenpäin vievää, mutta ei tule unohtaa myöskään positiivisen palautteen voimaa. Työntekijät ovat varmasti todella iloisia kuullessaan vanhemmilta suoraan jonkun asian tai työtapojen olevan hyvin.

8.7 Kehittämisehdotukset

Päiväkodin työntekijät voivat hyödyntää opinnäytetyön tuloksia työssään lasten vanhempien kanssa. Erityisesti toivon tulosten virittävän keskustelua myös vanhempien suunnasta ja kasvatuskumppanuus sekä osallisuus termien yhteistä pohdintaa ja merkityksen luomista. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että vanhemmat ja työntekijät puhuvat niin sanotusti eri kieltä. Käsitteet osallisuudesta, dialogista ja kasvatuskumppanuudesta ovat monille vanhemmille vieraita, koska niitä ei käytetä arkipäivässä. Työntekijät kuitenkin käyttävät näitä sanoja ja pohivat tekemistään näiden termien pohjalta. Tässä voisi olla myös aihe jatkotutkimukselle. Voisi olla aiheellista kartoittaa työntekijöiden ja vanhempien sanastoa ja sen molemminpuolista ymmärrystä.

Vanhempien kanssa voisi myös miettiä, miten kehitettävistä asioista saataisiin parhaiten tieto työntekijöille, jolloin asialle voitaisiin tehdä jotain. Vanhemmille voisi olla jokin kehittämisen foorumi. Arjen tutuksi tulemiseksi päiväkodilla voitaisiin järjestää esimerkiksi vanhempien viikko, jolloin vanhemmat saavat viikon ajan tulla päiväkodille viettämään aikaa lapsiryhmissä parhaaksi katsomallaan ajalla. Viikon aikana ei ole varattu erityisesti aikaa työntekijöiden kanssa keskustelulle vaan arjen ja oman lapsen toiminnan havainnoinnille. Sen perusteella toki voisi varata keskusteluajan, mikäli tulee sellainen tarve. Maininnat haluun tietää kasvatustilafilosofiasta lisää ja siihen, ettei päiväkodissa ole vasu-keskustelua, viittaavat siihen, ettei vanhemmille ole täysin selvää millaisia käytäntöjä päiväkodissa on. Ehdotan, että päiväkodin työntekijät keskittyvät päiväkodin käytäntöjen sekä toimintamallien avoimeen näkyvyyteen. Yhteistyökäytäntöjen selvittämiseen tulee varata aikaa ja varmistaa, että vanhemmat varmasti ymmärtävät käytännöt ja ovat valmiita toimimaan samoin.

Vanhemmat pitivät kasvokkaista keskustelua toimivimpana yhteistyömuotona ja se on varmin keino välttää virhetulkinnat sekä väärinkäsitykset. Olisiko siis kasvokkaista keskustelua aiheellista ja mahdollista lisätä? Esimerkiksi nostaa varhaiskasvatuskeskustelujen määrää tai keskittyä erityisesti päivittäiseen viestintään esimerkiksi kertomalla jokaisesta lapsesta jokin tapahtuma tai sanoma päivän ajalta. Vanhempainillassa tai -kahvilassa vanhemmat voisivat tehdä pienryhmissä ajatuskarttoja esimerkiksi kasvatuskumppanuudesta ja työntekijät tekevät omansa. Tämän jälkeen kartat esitetään kaikille ja katsotaan kuinka hyvin vanhempien ja työntekijöiden näkemykset kohtaavat.

Vanhemmat kokevat osallisuutta edesauttavan sen, että osallistumismahdollisuuksia olisi enemmän erilaisia ja ne sijoittuisivat esimerkiksi iltapäivään. Iltapäivän aktiviteetteja voisi mahdollisesti lisätä hyödyntämällä iltapäivällä pidettävää vanhempainkahvilan ideaa ja kutsua vanhempia iltapäivän aktiviteetteihin mukaan. Vanhempainkahvilan aikana lapselle järjestet-

ty hoito on varmasti monen vanhemman mieleen ja se mainittiin muutaman vanhemman vastauksissa.

Vanhempien vastauksissa esiintyneitä kehittämisehdotuksia olivat muun muassa tekninen pääte, jossa voi kuitata lapsen päiväkotiin sisään ja ulos. Päätteellä voisi olla myös luettavissa päivän kuulumiset. Eräs vanhempi ehdotti reissuvihkotyyppistä vihkoa, johon lapsen oppimiset voisi kirjoittaa. Vanhemmille suunnattu vuosikello mainittiin yhden vanhemman vastauksessa, jotta voisi ennakoida tulevia tapahtumia paremmin ja aiemmin.

”Eräessä päiväkodissa sellainen ’pääte’ missä luettavissa lapsen päivän kuulumiset jos ei satu näkemään vuorossa olevaa. Se on samalla lapsen kulunvalvonta. Eli vanhemmat kuittaavat lapsen tuoduksi ja painavat myös nappia kun lasta haetaan. Voisiko tällaista vuorovaikutusta ehdottaa keskustelun lisänä?”

”--Oman lapsen oppimisen tai kivat sanomiset voisi koota vihkoon.”

8.8 Yhteenveto johtopäätöksistä

Kyselyn vastausprosentti oli 26,7 % ja vastaajat olivat 30-40-vuotiaita, 2-3 vuotta asiakkaana olleita, korkeasti koulutettuja ja äitejä. Johtopäätökset ovat tuloksien perusteella tehtyjä eikä niitä voi aineiston suppeuden vuoksi yleistää isompaan joukkoon. Tulokset palvelevat kuitenkin kyseisen päiväkodin työntekijöitä ja vanhempia heidän toteuttaessaan yhteistyötä.

Kasvatuskumppanuudelta odotetaan avoimuutta, päivittäistä keskustelua ja tukea. Erityisen hyvänä asiana kasvatuskumppanuudessa vanhemmat pitävät luottamusta ja kunnioitusta, kommunikointia, työntekijöiden kiinnostusta ja ammattitaitoa sekä lapsen etua. Lapsen etu nähdään jopa tärkeämpänä kuin itse yhteistyö. Erityisen hyvänä pidetyt asiat sekä vanhempien odotukset kohtaavat melko hyvin, joten ainakin osittain vanhempien odotukset toteutuvat arjen yhteistyössä työntekijöiden kanssa. Kasvatuskumppanuudesta puhutaan harvemmin sen oikealla nimellä, mutta kumppanuuden, erityisesti luotettavuuden, periaatteet koetaan toteutuvan vahvasti yhteistyössä.

Kehitettävää ja huomioon otettavaa on vanhempien huomiointi, tilanteiden kulku, riittävä informaatio ja keskustelu sekä lapsen kehitys. Vanhemmat haluavat tietää asioista paljon, eikä todella tietoisuus estä haluamasta tietää lisää, mikä kertoo yhteistyöhalukkuudesta. Vanhemmat osallistuvat mieluiten heille suunnattuun päiväkodin toimintaan, kuten vanhempainiltaan, varhaiskasvatuskeskusteluun ja erikoispäivään (esimerkiksi äitienpäivä), mutta päiväkodin arkeen, retkiin ja tapahtumiin (esimerkiksi myyjäiset) ei niin mielellään. Suurin vanhempien osallisuutta edesauttava tekijä on työntekijöiden toiminta esimerkiksi ajoissa tiedottaminen ja heidän luoma joustavuus ajankohdissa. Vanhemmat kokevat omaa osallisuuttaan edesauttavan priorisointi ja oman työn sovittaminen sekä muutamalla tunteet.

Kommunikointi, keskustelu, dialogi, juttelu eli vuorovaikutus vanhempien ja työntekijöiden välillä on kaikki kaikessa. Lisäksi vuorovaikutuksen tulisi olla päivittäistä ja molemminpuolista. Ilman vuorovaikutusta ei ole osallisuutta eikä kasvatuskumppanuutta. Tiedon vaihtamisen molemminpuolisuus ja sen tärkeys lapsen kannalta korostuu myös työni otsikkoon valitussa sitaatissa, minkä vuoksi keskustelua ei saa unohtaa.

9 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta arvioidaan lopulta aina kokonaisuutena, jolloin painotetaan sisäistä johdonmukaisuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009: 140). Määrällisen tutkimuksen arvioinnissa käytetään termejä luotettavuus eli reliabiliteetti ja pätevyys eli validiteetti. Näitä ominaisuuksia on mietittävä koko tutkimusprosessin ajan ja niitä on pyrittävä lisäämään. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan yleensä eri lähtökohdista kuin määrällisen. Eskola ja Suoranta (2008: 210) toteavatkin, että laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden pääkriteeri on tutkija itse ja luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Tätä opinnäytetyötutkimusta arvioidaan niin määrällisten käsitteiden kuin laadullisen prosessiarvioinnin näkökulmista.

Tässä tapauksessa tutkimuksen validiutta lisää se, että mukana ovat kaikki päiväkodin vanhemmat eikä esimerkiksi vain yhden ryhmän. Luotettavuutta ja pätevyyttä lisää, kun kyselylomakkeen kysymykset ovat tarkoin määriteltyjä, yksiselitteisiä ja kattavat kaikki tutkimuskysymykset (Heikkilä 2004: 29). Kysymysten määrittelyn ja yksiselitteisyyden haasteellisuuden vuoksi niissä ei ylletty aivan parhaimmalle tasolle, mikä saattaa heikentää tulosten luotettavuutta. Tutkimuskysymykset ilmenevät kuitenkin kysymyksissä, vaikkakin alakysymyksenä tai omana kysymyksenä olisi pitänyt olla millaisia odotuksia vanhemmilla on osallisuudesta, koska lomakkeen kysymykset viittasivat myös tulevaan. Luotettavuutta lisää se, että lomakkeen testaaminen eli pilottitutkimus tehtiin yhteistyössä suoraan kohderyhmän kanssa.

Tutkimuksen reliabiliteetti kertoo tulosten tarkkuudesta. Hyvin toteutettu tilastollinen tutkimus tulee olla objektiivinen eli toistettavissa jonkun toisen henkilön toimesta samantyyppisillä tuloksilla. Tutkijan tulee olla kriittinen, koska virheet ovat mahdollisia niin tietojen kerätyessä, syötettäessä, käsiteltäessä kuin tuloksia tulkittaessa. (Heikkilä 2004: 30.) Luotettavuutta lisää tulosten tarkka käsittely. Olen itse kirjannut kaikki laadulliset sekä koodannut määrälliset vastaukset tietokoneelle, joten tiedän tehneeni huolellista työtä. Tein kummankin aineiston kirjaamisessa manuaalisen tarkistuksen kohta kohdalta, mikä lisää luotettavuutta.

Otantatutkimuksen luotettavuutta heikentäviä tekijöitä ovat muun muassa vastauskato ja mittavirheet (Pahkinen 2012: 174). Tutkimuksessa ilmeni vastauskatoa, vaikka sitä yritettiin välttää. Vastauskatoon voi olla osana syynä vastausaika, joka oli hieman vajaa kaksi viikkoa. Viimeinen palautuspäivä oli torstai, mikä saattoi hämmentää vastaajia. Toisaalta taas kyselyn

ajankohta on myös saattanut vähentää vastaajia. Ajankohtana syksy on päiväkodissa monesti kiireinen, kun alkaa uusi lukukausi ja tulee paljon myös uusia vanhempia. Jaettuja tiedotteita ja muuta muistettavaa on niin paljon, että ymmärrettävistä syistä kyselyä ei ole priorisoitu kovin korkealle. Toisaalta aina vaikuttaa olevan jotain kiireitä ja kiireetkin ovat joka perheel-
lä erilaiset.

Vastauskato saattaa aiheuttaa tulosharhaa (Pahkinen 2012: 176) siinä suhteessa, että vastaa-
jat painottuivat iän puolesta vanhempiin vastaajiin. Tämä voi toki selittyä myös luonnollisesti
sillä, jos päiväkodin lasten vanhemmista pieni osuus on nuoria alle 30-vuotiaita. Luotettavuut-
ta lisää se, ettei otos ei ole vino, koska tutkimuksesta saatua tietoa on tarkoitus hyödyntää
vain kyseisen päiväkodin toimintaan eikä täten edusta koko päiväkotilasten vanhempien pe-
rusjoukkoa (vrt. Heikkilä 2004: 30).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisten käsitteiden avulla. Uskot-
tavuutta lisää käsitteiden tuominen lähemmäs kohderyhmää, jolloin heidän vastauksensa ovat
yhteneväisempiä tutkijan käsitysten kanssa. (Eskola & Suoranta 2008: 211.) Tutkimuksen us-
kottavuus kärsi hieman, koska käytetyt käsitteet eivät olleet vanhemmille niin tuttuja. Käyte-
tyt käsitteet oli valittu myös sen vuoksi, että saataisiin käsitys, miten työntekijöille tuttujen
ja käytössä olevien sanojen tuntemus vanhempien keskuudessa näkyy. Eskola ja Suoranta to-
teavat, että tutkijan ennakko-oletukset huomioon ottamalla ja niiden ilmaisulla voi lisätä tut-
kimuksen varmuutta. Vahvistavuutta lisää kattava teorian tieto aiemmista tutkimuksista ja ky-
seisestä ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 2008: 212.) Näiltä osin tutkimuksessa on varmuutta ja
vahvistavuutta.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää avoimuus, joka näkyy muun muassa siinä, että tutkittaville
kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja siihen osallistuminen oli vapaaehtoista. Lisäksi tulokset
raportoidaan niin kuin ne ovat eikä rajoituta kenenkään kannalta edullisiin tuloksiin. Myös
käytetyt menetelmät, tutkimuksen toteutus sekä epätarkkuusriskit sekä niiden vaikutus yleis-
tettävyyteen on luettavissa raportista, kuten Heikkilä suosittelee (2004: 31). Tutkimuksen
tarkka selostus vaihe vaiheelta lisää tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009: 232),
minkä vuoksi kirjasin prosessin kulun tarkasti.

Kyselylomaketta ja tutkimusta ajoi vahva oletamus ja huoli siitä, että vanhemmat eivät vas-
taa. Kyselyn alkaessa se oli tarkoitettu perhekohtaiseksi, eli jokaisen lapsen vanhemmat täyt-
tävät yhden lomakkeen. Tähän päädyttiin sen vuoksi, että vastauksia saataisiin ja vastausak-
tiivisuus säilyisi. Tutkimuksen aikana tuli palautetta siitä, että perheitä tai koteja voi lapsella
olla kaksi. Lisäksi pohdin, että vanhemmat toimivat varmasti kumppaneina erilailla vaikka
asuisivatkin saman katon alla. Näiden asioiden perusteella tutkimuksen kohderyhmäksi laa-
jennettiin kummatkin vanhemmat ja perhekohtaisuus poistettiin. Tiedotin tästä vanhemmille

tiedotteella ja olin yhtenä päivänä päiväkodilla kertomassa asiasta, mutta se ei takaa, että kaikki olisivat tietoa ajoissa saaneet.

Vaihtoehtoissa oli pieniä puutteita, esimerkiksi vastaajan vastausvaihtoehtona olisi ollut hyvä olla ”molemmat vanhemmat”. Vaihtoehdot kysymyksessä kuusi ovat saattaneet olla hieman harhaanjohtavia, kysyttäessä toimivinta yhteistyömuotoa. Esimerkiksi ensimmäinen vaihtoehto ”kasvotusten puhuminen” tarkoittaa päivittäistä venti- ja hakutilanteissa tapahtuvaa nopeaa viestintää arjen asioista. ”Sovittu keskustelu” taas viittaa esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluun tai muuhun erikseen sovittuun tapaamiseen. Ei ole kuitenkaan varmaa ovatko vastaajat ajatelleet kysymystä aiempien vaihtoehtojen kautta vai täysin erillisenä. Sovittu keskustelu on luonnollisesti myös kasvotusten puhumista, mutta kasvotusten puhuminen ei välttämättä tarkoita sovittua keskustelua. Tämä mahdollinen epäselvyys saattaa heikentää tulosten luotettavuutta.

Aineistossa oli havaittavissa sisäistä ristiriitaa, kun vastaaja oli väittämän kanssa täysin eri mieltä, mutta myöhemmin ilmoitti saman asian toimivimpana yhteistyömuotona. Myös kysymyksessä seitsemän viitattiin pariin otteeseen kysymykseen kuusi, mutta vastaukset olivat ristiriitaiset. Kysymyksen muoto olisi ollut parempi olla ”Mikä tiedottamisen muoto olisi sinulle toimivin päiväkodissa?” niin vastaukset olisivat olleet helpommin tulkittavia ja saatu tieto olisi ollut käytettävämpää. Tällainen ristiriita voidaan tulkita myös tutkimuksen luottamusta heikentäväksi, eikä näitä epäselviä tuloksia ole sen vuoksi raportoitu.

Luotettavuutta kuvaa myös aineiston saturaatio, joka tarkoittaa aineiston kylläisyyttä eli pistettä, jolloin se alkaa toistaa itseään eikä tuota enää tutkimusongelman kannalta uutta tietoa. Saturaation saavuttaminen vaatii selvyttä siitä, mitä aineistosta etsii ja lukiessa aineiston tulisi tarjota vastauksia (Eskola & Suoranta 2008: 63). Haamurajana laadullisen aineiston kohdalla voidaan pitää 15 vastausta (Tuomi & Sarajärvi 2009: 87.), mikä ei täyty jokaisen kysymyksen kohdalla. Aineistoa ei kuitenkaan kerätty lisää ajan loppumisen vuoksi. Määrällisen aineiston osalta kylläisyyden täytyminen ei toteutunut eikä vastauksista voi tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Vastaukset palvelevat kuitenkin kyseisen päiväkodin toimintaa.

10 Eettisiä kysymyksiä

Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat, että tutkimusaiheen valinta itsessään on jo eettinen kysymys. Eettinen kannanotto tulee tahtomattakin esille julkilausutuissa tutkimusongelmissa. Tarkoitua on selkeyttää kenen ehdoilla aihe valitaan ja minkä vuoksi tutkimusta tehdään. (Tuomi ja Sarajärvi 2009: 129.) Tutkimusta varjostaa hieman se tosiasia, että erityistä tarvetta tällaiselle tutkimukselle ei kyseisessä päiväkodissa ollut vaan tarjosin aihetta itse. Tämän vuoksi olin itse hyvin aktiivinen yhteistyön suhteen.

Tuomi ja Sarajärvi viittaavat Haaparannan ja Niiniluodon viiteen tieteen etiikan peruskysymykseen, joiden perusteella myös tutkimuksen eettisyyttä voi arvioida. Pohdin niistä kahta, joista toinen kysymys käsittelee tiedon janoa sekä sen hyväksyttävyyttä ja toinen tutkimusaihetta ja sen valintaa (Tuomi & Sarajärvi 2009: 125-126). Itse pohdin paljon oman kiinnostukseni määrää ja vaikutusta tutkimukseen ja esimerkiksi tulosten tulkintaa. Olen kiinnittänyt huomiota objektiivisuuteen. Itse olen valinnut aiheen, joka on herkkä ja henkilökohtainen monille, minkä olen ottanut erityisesti huomioon tutkimuksen toteutuksessa muun muassa kysymyksien muotoilussa ja raportoinnissa.

Kyselyn osalta tulee olla erittäin tarkka aineiston säilytyksestä sekä hävittämisestä, lisäksi tulee olla tarkka aineiston läpikäymisessä. Salassapito tulee olla hyvin mietitty ja aineisto esittää sillä tavoin, ettei henkilöitä voi tunnistaa (Eskola & Suoranta 2008: 57). Aineistoa on säilytetty lukollisessa kaapissa ja kotiloissa poissa muiden käsistä. Aineiston suppeuden vuoksi mahdolliset tunnistetiedot, kuten vastaajan sukupuoli tai ikä on jätetty kokonaan pois aineistositaateista anonymiteetin suojaamiseksi.

Päiväkodin johtajalle olen kertonut palautettujen lomakkeiden määrän sekä sen, että aineisto on monipuolinen vaikkakin suppea, ennen varsinaisten tulosten esittelyä. Sovimme myös, että katsomme tulokset yhdessä ensin johtajan ja sitten työntekijöiden kanssa ennen vanhemmille esittämistä, jotta työyhteisö voi varautua tulosten esittelyssä mahdollisiin kysymyksiin. Tämän tilanteen eettisyys riippuu siitä missä vaiheessa tulokset työntekijöille näytetään. Ettei työntekijöillä millään tavalla ole mahdollista vaikuttaa tuloksiin, ne kerrotaan heille vasta koko tutkimuksen valmistuttua ensimmäisen seminaarijulkaisun jälkeen.

Pohdintaa aiheuttaa myös se, kuinka oma läsnäoloni päiväkodilla vaikutti vanhempien vastaamiseen. Mielipidettä tiedustelevien kysymysten on todettu aiheuttavan sosiaalista suotavuutta, jolloin vastaaja valitsee sen vastauksen, jonka hän ajattelee odotettavan (Hirsjärvi ym. 2009: 203). Itse pohdin vastaavatko he vain minun vuokseni tai sellaista, mitä olettavat minun tai päiväkodin haluavan. Itse pyrin korostamaan vanhempien vaikuttamisen mahdollisuutta vastaamisessa ja annoin johtajan kertoa vastaamisen tärkeydestä minun työni kannalta. Sattuman kautta tunsin muutaman vanhemman ja osan kanssa keskustelin koulusta, kun satuimme olemaan samassa koulussa. Näillä asioilla saattaa olla vaikutusta kyseisten henkilöiden vastaamiseen tai ainakin arvontaan osallistumiseen.

On loogista ajatella, että ensimmäisen kerran, kun kerroin tulevasta tutkimuksesta vanhemmille oli tyylini kertoa erilainen kuin viimeisellä kerralla. Eri asia on se, kuinka se vaikutti vastaajiin. Jos vanhemmat kysivät minulta jotain liittyen tutkimukseen, he saivat samanlaiset vastaukset. Täten lähtökohdat vastata pysyivät tasavertaisina. Toisaalta joissain ryhmissä

vanhemmat kyselivät tutkimuksesta enemmän, joten heillä on periaatteessa enemmän tietoa kuin toisilla. Tieto kuitenkin oli kaikkien saatavilla.

Eettisyyden nimissä on myös huomioitava, miten kysymykset ja raportointi on muotoiltu, ettei kirjoitusasu tai sanavalinnat loukkaa tai arvostele tutkittavia henkilöitä. Tuomen ja Sarajärven (2009: 131) viittaamaan tutkittavien suojaan on kiinnitetty huomiota muun muassa kertomalla tutkimuksesta etukäteen kaikki saatavilla ollut tieto sekä tarjottu mahdollisuus kysyä aiheesta koko tutkimuksen ajan. Puheessa ja tiedotteissa korostin vapaaehtoisuutta, luottamuksellisuutta ja anonymiteettia. Lisäksi tutkimustulokset julkaistaan luvatusi päiväkodilla yhteisessä tilaisuudessa.

Valitsin myös käytettäväksi porkkanaa vastaamiseen innostamisessa, joten on aiheellista pohtia vastaavako vanhemmat vain osallistuakseen elokuvalippujen arvontaan. Vanhemmat saivat tosin tietää arvonnasta vasta vähän ennen kyselyä, joten he ovat saaneet kuulla kyselystä alun perin ilman tietoa arvonnasta. Arvonnasta vuoksi kyselylomakkeessa on mukana arvontalipuke, joka on kiinni lomakkeessa, jotta tiedän, että arvontaan osallistunut on vastannut kyselyyn. Anonymiteetin säilyminen voi aiheuttaa epäilystä vastaajien keskuudessa, kun tutkimus on nimetön, mutta kuitenkin pitää laittaa nimi. Arvontalipuke revittiin heti lomakkeiden saamisen jälkeen irti, varmistaen vain, että lomake on täytetty. Tämä olisi ollut hyvä kirjata lomakkeeseen tai laittaa kokonaan eri laatikko arvontalipuille. Arvontaan kuten tutkimukseenkin osallistuminen on vapaaehtoista ja tutkimus säilyy anonyyminä.

11 Pohdinta

Tässä kappaleessa pohdin opinnäytetyön herättämiä ajatuksia. Lopuksi pohdin opinnäytetyöprosessin onnistuneisuutta. Tutkimuksen tuloksista herää kysymys, ketkä oikeastaan vastasivat kyselyyn? Ovatko vastaajat olleet niitä aktiivisia vanhempia, joilla on sanottavaa sekä puolesta että vastaan? Ovatko vastaajat niitä, jotka ovat kiinnostuneita kasvatuskumppanuudesta niin paljon, että ovat priorisoineet omaa aikaansa kyselyn täyttämiseen? Vastaajat vaikuttavat olevan sitoutuneita yhteistyöhön, koska heille on tärkeää, että se toimii. Miten saadaa kaikki muutkin vanhemmat vastaamaan vastaavanlaisiin kyselyihin? Asia kuitenkin koskee myös heitä, ei vain työntekijöitä. Keitä ovat ne ihmiset, jotka ovat kiinnostuneita kasvatuskumppanuudesta ja yhteistyöstä työntekijöiden kanssa, jotka ovat valmiita ja halukkaita tiiviimpään yhteistyöhön?

11.1 Sanaston haasteet ja vuorovaikutuksen ehdottomuus kumppanuudessa

Lomaketta suunnitellessani pohdin paljon kasvatuskumppanuus ja osallisuus termien tunte-
musta vanhempien keskuudessa. Päätin joka tapauksessa käyttää kyseisiä termejä, vaikka ne

ovatkin hieman monimutkaisia ja epäselviä. Tutkimuksella pyrin selvittämään, miten vanhemmat termin käsittävät. Minulla oli siis ennakko-oletus siitä, että termit ovat haasteellisia ja niitä ei ehkä ole käytetty niin runsaasti arkisessa vuorovaikutuksessa. Tämä osoittautui asian todelliseksi laidaksi. On omituista, että jo opiskeluvaiheessa tulevat ammattilaiset erkaan-
nutetaan todellisesta arjesta ja opiskellaan asiaa aivan toisenlaisten termien valossa kuin mi-
ten työtä oikeasti arjessa tehdään.

Minkä takia sanasto on niin monimutkaista ja epäselvää, ettei sitä voida käyttää arjessa? Miksi vanhempien kanssa ei keskustella asioista niiden oikeilla nimillä, jotta he voivat ymmärtää, mistä on kyse lapseen liittyvissä asioissa? Toinen vaihtoehto olisi, että termit muutettaisi hel-
pommin ymmärrettävään muotoon, koska termejä ei myöskään ole keksitty vain tehdäkseen vanhemman elämästä hankalaa, vaan niillä on omanlainen merkitys. Osallisuus ei tarkoita vain konkreettista osallistumista erilaisiin tapahtumiin eikä kasvatuskumppanuus ole vain yh-
teistyötä. Näitä termejä olisi kuitenkin hyvä käydä läpi ja käyttää päiväkodissa vanhempien kanssa, muodostaa yhteisiä käsityksiä ja ymmärrystä dialogin keinoin.

Ongelma ei ole vain päiväkodeissa ja varhaiskasvatuksessa vaan yleisesti sosiaalialalla ja vir-
kakieleessä. Tämä antaa hyvän alustuksen siihen, että vuorovaikutus ja sen ehdottomuus on syytä muistaa aina työskenneltäessä ihmisten kanssa. Päiväkodissakaan ei ole kasvatuskump-
panuutta, jos ei ole vuorovaikutusta. Työntekijöiden täytyy kertoa lapsen päivästä vanhem-
mille ja vanhempien tulee kysyä, jos jokin asia on heille epäselvää. Vanhemmatkin perään-
kuuluttivat avoimuutta ja itse olen myös sen kannalla, että vuorovaikutuksen tulee olla avoin-
ta, koska kukaan ei ole ajatustenlukija. Vanhemmalle tulee kertoa lapsen asioista, vaikka ne olisivatkin vaikeita. Opinnäytetyöni aikana olen huomannut selkeästi, että kriittinen tarkaste-
lu ja palautteen antaminen on ensisijaisen tärkeää vuorovaikutuksessa ja erityisesti sen kehit-
tämässä. Avoimuus voisi siis olla myös tie kasvatuskumppanuuden syvenemiseen.

11.2 Perhemuotojen moninaisuus tuo haasteita kumppanuuteen

Ydinperheajattelu on vielä tiukassa, mikä ilmeni tässäkin tutkimuksessa, lomakkeen ollessa alun perin perhekohtainen ja vasta vanhempien palautteen perusteella se muutettiin van-
hempikohtaiseksi. Ajatukset perheestä vaikuttavat myös kumppanuuden toteuttamiseen. Per-
heessä voi olla yksi vanhempi, joka toteuttaa kumppanuutta tai kaksi vanhempaa, joilla voi olla erilaisia käsityksiä kumppanuudesta. Nykyään sekin on jo normaalia, että lapsella on kak-
si kotia ja kumppanuus tulee kuitenkin muodostaa kummankin vanhemman kanssa, molempien ollessa osa lapsen kasvuympäristöä. Usein ajatellaan perheitä, joissa on äiti, isä sekä yhteiset lapset ja äiti on aktiivisempi lasten kasvatustapahtumissa. Äiti mielletään monesti lapsen tärkeim-
mäksi kasvattajaksi ja minkä takia äiti ei olisi lapsen paras kasvattaja? Perhe on joka tapauk-
sessa aina tärkeää ottaa huomioon kokonaisuutena.

Mielenkiintoista on kuitenkin myös isän rooli ja sen näyttäytyminen. Alasuutari tutkimuksessa todentui arjen kokemukset; suurin osa varhaiskasvatuskeskusteluista käydään äidin ja työntekijän välillä. Isä saattaa olla mukana, mutta ei ainoana perheen edustajana vaikka onkin aktiivisesti mukana tuonti- ja hakutilanteissa. (Alasuutari 2010: 127.) Omassa tutkimuksessani isät olivat selvästi vähemmistö, joten tulos on samansuuntainen, joskin oli ilo huomata isien osallistuminen. Uskon, että isän ja äidin tapaa toteuttaa kasvatuskumppanuutta ohjaa myös sukupuolen vaikutus ja roolien odotukset. Jatkossa voisi tutkia isän ja äidin roolia sekä niiden eroja tai samankaltaisuuksia kasvatuskumppanuuden toteuttajana. Kumppanuus muodostuu kahden ihmisen välille, joten isä ja äiti voivat toimia kumppaneina eritavalla.

Koska kulttuurien ja arvojen yhteensopivuus vaikuttaa suhteen toimivuuteen (Myöhänen ym. 2005: 19), miten vahvasti se vaikuttaa esimerkiksi eri etnisten taustojen edustajiin? On selvää, että eri uskonnot ja erilaiset perherakenteet, kuten yksinhuoltajaperheet tai uusperheet, muokkaavat kumppanuuden luonnetta: kenen kanssa kumppanuutta luodaan ja mitä siinä painotetaan. Tässä opinnäytetyötutkimuksessa perhemuoto jätettiin pois taustatiedoista, mutta olisiko se osaltaan selittänyt vastaajakunnan muodostumista? Onko ydinperheen vanhemmilla enemmän aikaa vastata kyselyyn, koska kotona on toinenkin aikuinen huolehtimassa arjesta sillä hetkellä. Vai onko yksinhuoltajalla enemmän aikaa, jos lapset ovat osan ajasta toisen vanhemman luona? Näidenkin asioiden suhteen hyvin erilaiset arvot tai ennakkoluuloinen suhtautuminen oletettavasti vaikeuttavat kumppanuuden toteutumista.

Tutkiessani kasvatuskumppanuuteen liittyvää kirjallisuutta, tulin pohtineeksi kumppanuuden luonnetta, jos lapsella on erityisen tuen tarve. Onko kumppanuus automaattisesti tiiviimpää, kun on enemmän asioita hoidettavana ja mietittävänä vanhempien kanssa? Asettaako erityisen tuen tarve lapsen vanhemman parempaan asemaan suhteessa tukea tarvitsemattomien vanhempaan? Toisaalta taas voisi kuvitella, että kumppanuussuhteen luominen ja ylläpitäminen on mukavampaa ja helpompaa ”helppojen” lasten vanhempien kanssa. Kun lapset eivät ole vaativia eivät välttämättä vanhemmatkaan vaadi sen enempää kuin, että lapsi viihtyy päiväkodissa. Kaikkien huomiointi yksilöinä omine voimavaroineen on tärkeää.

11.3 Luottamuksen merkitys ja kumppanuussuhteen herkkyyys

Työntekijöille tulee olla tarvittavaa herkkyyttä kohdata erilaisuutta ja lasten erilaisia kasvatattajia. Kasvatuskumppanuuden toteutuminen vaatii herkkyyttä ja tilannetajua arjen keskellä, koska pienilläkin asioilla voi olla suuret vaikutukset. Työntekijän herkkyyys tunnistaa vanhemman mielialoja, tunnetiloja ja vastaanottokykyä ovat avainasemassa kumppanuussuhteen muotoutumisen ja kehittymisen kannalta.

Luottamus, joka on yksi kasvatuskumppanuuden pääperiaatteista, on myös herkkä ominaisuus. Luottamuksen rakentaminen työntekijän ja vanhemman välillä voi kestää kauan ja erilaiset ihmiset tarvitsevat siihen erimittaisen ajan. Se pitää ansaita ja kuitenkin pieni väärin sanottu tai tehty asia voi romahduttaa luottamuksen, jonka jälkeen sitä on todella vaikea saavuttaa uudestaan. Luottamusongelmien voi myös olettaa vaikuttavan lapseen tämän havaitessa oman vanhemman ja työntekijän välillä jotakin selittämätöntä. Kumppanuuden herkkyyttä lisää se, että vanhemmat ja työntekijät ovat molemmat henkisesti sitoutuneita lapseen (Leino 2006: 24-25) ja hänen hyvinvointinsa toteutumiseen, joten objektiivisuuden tavoittelu voi olla haastavaa.

Olen havainnut saman asian kuin Karila (2006: 97); vanhempien osallisuus on hyvin moninaista, ja haasteellista on tunnistaa vanhemman yhteistyöhalukkuuden taso. Yksinkertaisesti sanottuna kumppanuus on erittäin haasteellista toteuttaa, joten myös sen vuoksi aihetta on hyvä tutkia ja pohtia yhdessä vanhempien ja työntekijöiden kanssa. Suhteeseen vaikuttaa monet muuttujat kuten vanhemmat, työntekijät, lapset, henkilökemia, yhteisö, jokaisen odotukset ja käsitykset kuin myös vaatimukset ja tottumukset. Kumppanuussuhteessa tulee ottaa myös huomioon erilaiset ja muuttuvat tilanteet, jolloin tilannetaju on erittäin tärkeää. Kasvatuskumppanuudessa korostetaan vastavuoroisuutta, mutta miten nämä kaikki pystyy ottamaan huomioon jokapäiväisessä työskentelyssä? Ovatko vanhemmat ajatelleet myös kumppanuuden haasteellisuutta vai onko se heidän mielestään vaivatonta? Jotkut vanhemmat kokevat osallistuvansa tarpeeksi nykyisellään, toiset toivovat lisää osallistumisen mahdollisuuksia. Olisiko vanhempia kuitenkin mahdollista ja aiheellista vähän myös pakottaa yhteistyöhön?

11.4 Vanhempiin ja työntekijöihin kohdistuvat vaatimukset

Tämän päivän yhteiskunta on hyvin hektinen ja työelämän vaatimukset kovia. Kumpikaan ominaisuus ei tue vanhemman osallisuutta lapsen varhaiskasvatukseen ja oikeastaan vaan lisää vanhemman paineita ja syyllisyydentuntoa lapsen luota poisvietetystä ajasta. Hujala ym. (2007: 124) puhuvat perhelähtöisestä ammatillisuudesta, jonka sanotaan olevan haaste työntekijöille, mitä se varmasti on. Aiheellista on kuitenkin ottaa huomioon myös vanhempien näkökulma. Voiko työtä tekevilla vanhemmilla olla aikaa osallistua päivähoidon suunnitteluun, toteutukseen ja päätöksentekoon, jos jo vanhempainilta aiheuttaa päänvaivaa?

Kuten aiemmin mainitsin vanhemmat tuovat vastauksissaan esille, että oman työn yhteensovittaminen päiväkodin rytmiin on haasteellista. Päiväkodin työntekijät tekevät suunnittelu, toteutus ja arviointityötä työkseen, kun taas vanhempien voi ajatella käyttävän siihen vapaa-aikaansa, joka on valmiiksi monilla vähäistä muun muassa erilaisten harrastusten ja lapsiperheen kiireisen arjen vuoksi. Pyrkimys näin vahvaan osallisuuteen on enemmänkin kohtuuton vaatimus kuin mahdollisuus, mikä ei liene tarkoitus.

Vanhemmat vaikuttavat ajoittain odottavan työntekijän tekävän jotain asioiden eteen, mutta missä on vanhemman oma panos? Vain muutama vanhempi mainitsi selkeästi oman halun tai tunteen edesauttavan omaa osallisuutta. Odotin edesauttavien tekijöiden olevan enemmän vanhemman sisäisiä kokemuksia kuten motivaatio, kiinnostus, halu vaikuttaa, olla mukana ja olla tietoinen asioista tai se, että se on lapsen etu. Suurin osa edesauttavista tekijöistä liittyi kuitenkin työntekijän toimintaan. Vaikka monet asiat ovat työntekijän vastuulla, se ei tarkoita, ettei vanhemman kuuluisi ottaa vastuuta omasta osuudestaan. Yhteistyötä varmasti helpottaisi, jos vanhemmat tahoillaan olisivat avoimia ja ottaisivat asioita esille, näin ei syntyisi niin helposti turhia oletuksia ja vääristyneitä käsityksiä asioista. Tässä näkyy nyky-yhteiskunnan vaativuuden kulttuuri; aina on joku joka vaatii ja joku jolta vaatii.

Vanhemmat ovat nykyään aktiivisempia ja tietoisempia oman elämänsä suunnittelussa myös päivähoiton suhteen (Tiilikka 2010: 67) ja tietävät paremmin, mitä haluavat. Työntekijöiden tulee sopeutua kymmeniin erilaisiin kumppanuussuhteisiin ja lisäksi varmistaa, että jokainen on tasa-arvoisessa asemassa sekä tarjota kaikille samat mahdollisuudet huomioiden myös yksilöllisyys. Anu Korjus kirjoittaa Spiikki-lehdessä lähes samasta asiasta, viitaten siihen kuinka vaikeaa on vastata kaikkiin työntekijöille asetettuihin vaatimuksiin. Täytyy saada lapset viihtymään, vanhemmille tunne, että hänen lapsensa on tärkeä, hallita lapsiryhmä, mutta tukea silti jokaista yksilöllisesti. (Korjus 2013: 10.) Vaatimukset ovat suuria ja työntekijöillä on ikään kuin kaksi asiakasryhmää samanaikaisesti palveltavissa niin lapset yksilöinä kuin heidän vanhempansa ja koko perhe.

11.5 Kasvatuskumppanuuden yhteiskunnallinen merkitys

Tällä hetkellä puhutaan resursseista ja niiden niukkuudesta kaikilla aloilla. Tämä on tullut vahvasti esille jo aiemmin tässä opinnäytetyössä mainituissa tutkimuksissa, mutta omassa tutkimuksessani vanhempien vastauksissa vain yhden kerran puhuttaessa siitä, mihin yhteistyössä toivotaan kiinnitettävän huomiota. Eräällä vanhemmalla ei ollut toiveita, koska uskoo työntekijöiden tietävän, miten yhteistyötä toteutetaan heidän resurssiensa mukaisesti. Ilahduttavaa, että resursseja ei vedetä aivan jokaiseen keskusteluun liittyen toiminnan toteutukseen. Raumalla tehdyssä tutkimuksessa tiedusteltiin lastentarhanopettajien antamia merkityksiä kasvatuskumppanuudelle ja yksi asia oli se, että henkilöstöä tarvitaan lisää, koska kumppanuus vaatii aikaa (Myöhänen ym. 2005: 21). Resursseista puhuttaessa tämä on varmasti haaste nyky-yhteiskunnassa, jossa pätkätöllisyys, lomautukset ja kustannustehokkuus ovat päivän sanoja. Työntekijän yhdelle vanhemmalle tarjoama aika on lähes aina pois muilta vanhemmilta tai lapsilta.

Varhaiskasvatuksen asema lasten syrjäytymisen ehkäisyssä on ajankohtaisuudellaan noussut kiinnostuksen ja tutkimusten kohteeksi. Suomen lähi- ja perushoitajaliiton puheenjohtaja Sil-

ja Paavola toteaa, että syrjäytymisen ehkäisy tulee aloittaa jo päivähoidossa. Uuteen varhaiskasvatuslakiin tulisi ehdottomasti asettaa ryhmäkokorajo, joka estää liian suuret ryhmät. Ylisuurten ryhmien on havaittu lisäävän lasten välistä kiusaamista ja syrjintää, kun työntekijöillä ei ole silmiä kaikelle tapahtuvalle. (SuPer 2013.) Myös Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia on ottanut kantaa varhaiskasvatuslainsäädännön uudistamiseen. He korostavat lasten ja perheiden osallisuuden vahvistamista sekä syrjäytymisen ehkäisyä ja kasvatus tehtävän tukemista eli kasvatuskumppanuutta. (Talentia a.) Lisäksi lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman (LAPO) painopisteinä ovat ehkäisevä työ sekä varhainen ongelmiin puuttuminen, joita kasvatuskumppanuudella pyritään vahvistamaan (STM 2013: 42).

Syrjäytymisen ehkäisyn ollessa näin vahvasti esillä, on sitä tullut pohdittua väkisinkin. Puheessa käytetyt sanat ovat vahvoja, mutta se kertoo asian vakavuudesta. Lasten palveluista ei saisi leikata, koska lapset ovat satsaus tulevaisuuteen ja leikkaaminen nyt lisää vain pahoinvointia sekä menoja tulevaisuudessa. Kasvatuskumppanuuden juurruttaminen päiväkodin toimintaan on haasteellista, mutta voisi ehkäistä monia ongelmia sekä tukea myös vanhempien osallisuutta ja yhteistyötä myöhemmin lapsen siirtyessä koulumaailmaan.

Talentia linjaa myös, että oikeus palveluohjaukseen tulee kirjata lakiin, jolloin perheellä on mahdollisuus saada tietoa kaikista varhaiskasvatuspalveluista ja täten valita lapsen ja perheen edun sekä tarpeiden mukainen palvelu (Talentia a). Tähän liittyy keskustelu sosionomin asemasta päiväkodissa. Sosionomilla sanotaan olevan liian vähän lapsen kehitysvaiheisiin liittyvää osaamista, kun taas kasvatustieteiden kandeilla puutteita sosiaali- ja terveystieteiden tuntemisessa.

Talentia ajaa sosionomien asiaa ja perustelee heidän asemaansa niin, että sosionomi voi tarjota päiväkotiin erilaista yhteiskunnallista, yhteisöllistä ja sosiaalipedagogista osaamista. Tällainen osaaminen edesauttaa havainnoimaan lapsen tunteita ja tarpeita sekä vahvistamaan lapsen osallisuutta ja tunnistaa riskitekijöitä hyvinvoinnin saralla. Lisäksi sosionomi tuntee yhteiskunnalliset palvelut sekä muutokset ja osaa ohjata perheitä muiden palvelujen piiriin. (Talentia b.) Moniammatillinen yhteistyö on tässä vaiheessa erittäin ajankohtainen lähestymistapa myös varhaiskasvatuksen puolella ja sitä tulisi hyödyntää myös sosionomien ja lastentarhanopettajien yhteistyöllä.

Kaikkiin asioihin pystyy ja kannustetaan vaikuttamaan ja jokainen voi vaatia henkilökohtaista palvelua. Nyky-yhteiskunnassa on korostunut ihmisten individualisoituminen eli yksilöllistyminen. Vennisen ym. (2011: 16) tutkimuksessa kasvatuskumppanuuden yhteisöllinen luonne tuli esille mainintana yhtenä yhteistyömuotona vanhempaintoimikunta. Vertaistuen näkökulmasta vanhempaintoimikunta olisi varmasti yksinkertaisin tapa saada tukea ja apua tarvittaessa,

mutta vanhempien vastausten perusteella siihen ei olisi osallistuttu niinkään mielellään. Kokemuksen ja vanhempien vastausten perusteella yhteistoiminta vanhempien kesken on kuitenkin vähäistä, jos sitä on. Millaista toimintaa vanhemmat tekisivät mielellään yhdessä vai tekisivätkö?

Miten yhteisöllisyyttä saadaan aikaiseksi, jos toiminta menee koko ajan ”juuri sinulle sopivaksi”? Yksilöllisyys ja sen huomioiminen on erittäin tärkeää, mutta rajansa silläkin. Yhteistyön toteutuminen vaatii tutustumista muihin ihmisiin ja osittain henkilökohtaisten tarpeiden tai päämäärien sivuuttamista. Loppujen lopuksi yhteisö on monesti se, mikä kantaa yksilöä. Kasvatuskumppanuuden yhteisöllinen merkitys tulee esille, kun vanhemmat ja työntekijät voivat sanoa olevansa samalla puolella taistellen yhdessä lasten hyvinvoinnin puolesta.

11.6 Jatkotutkimusaiheet

Vaikka työntekijöiden näkemyksiä kumppanuudesta on tutkittu ahkerasti, kaikkein suurin hyöty saavutettaisiin tutkittaessa saman päiväkodin työntekijöiden sekä vanhempien näkemyksiä. Kumppanuus rakennetaan oman päiväkodin lasten vanhempien kanssa. Senpä vuoksi jatkossa voisi tutkia tämän opinnäytetyöpäiväkodin työntekijöiden näkemyksiä ja odotuksia, jotta saadaan näkemykset kohtaamaan. Kuten opinnäytetyöpäiväkodissa myös aiemmassa kirjallisuudessa (ks. Venninen ym. 2011) on mainittu kasvatuskumppanuuden ja osallisuuden ilmenevän vahvimmin lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Tämän perusteella olisi hyvä systemaattisesti havainnoida vanhempien ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta kyseisissä tilanteissa, mitä tilanteessa tapahtuu. Esimerkiksi kuka lasta hakee, mistä tilanteesta keskustellaan ja millä tavalla.

Kasvatuskumppanuuden myötä työntekijän ja vanhemman välinen suhde muuttuu tiiviimmäksi. Karilan (2006: 105), tutkimuksessa ilmeni, että vanhemmat kokivat kumppanuussuhteen kehityksen pysähtyvän alun tutustumisen jälkeen. Haasteena on siis kumppanuussuhteen syveneminen. Tämä tuli ilmi myös lukemassani Anna Leinon (2006b) pro gradussa Kasvatuskumppanuus päiväkodissa. Aloituvaiheen tärkeyttä ei voi vähätellä ja onkin hyvä, että opinnäytetyöpäiväkodissa panostetaan päiväkodin aloitukseen. Yhtä tärkeää on ylläpitää suhdetta ajan kuluessa, kasvattaa luottamusta ja kannustaa vanhempia osallisuuteen. Olisi tärkeää tutkia vanhempien kokemuksia kumppanuussuhteen kehittymisestä ja kehittymistä estävistä tekijöistä, jotta näitä voitaisiin parhaimmalla mahdollisella tavalla välttää. Mihin vanhempien mielestä tulisi kiinnittää huomiota kumppanuussuhteen eri vaiheissa?

Jatkotutkimusaiheena myös vanhempien keskinäinen yhteistyö olisi mielenkiintoinen. Onko vanhemmilla kiinnostusta ja halua tutustua päiväkodin lasten vanhempiin ja tehdä asioita yh-

dessä vai onko se vain työntekijöiden kuvitelma? Millaisia verkostoja vanhemmilla on ja miten he rakentavat niitä?

11.7 Opinnäytetyöprosessin onnistuneisuus

Opinnäytetyö on prosessi, joka harjaannuttaa tekijää tieteelliseen ajatteluun sekä tieteellisen tiedon hyväksikäyttöön. Lisäksi opinnäytetyötä tehdessä perehdytään johonkin oman alan erityiskysymykseen; minun tapauksessa kasvatuskumppanuuteen. (Heikkilä 2004: 24.)

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja aikaa vievä. Prosessi lähti käyntiin nopeasti ja olin hyvin innostunut aiheestani sekä työn tekemisestä yleensä. Pysyin aikataulussani suhteellisen hyvin, minkä oikeastaan tiesin jo etukäteen. Ehkä sen vuoksi, että koin aikataulutuksen helpoksi, se kuitenkin viivästyi hieman, kun tutkimuslupahakemuksen lähettäminen viivästyi, joten luvan saatuani alkoi tapahtua vauhdilla, jossa oli haasteellista pysyä mukana. Prosessissa oli myös tuuria mukana, kun päiväkodilla sattui juuri olemaan vanhempainkahviloita, joihin pääsin esittelemään opinnäytetyötäni vanhemmille. Tilaisuus oli avoin, joten heillä oli myös mahdollisuus jutella asiasta kanssani. Lisäksi kyselylomakkeen testaajat ilmaantuivat kuin satumatlta. Kaikki ei kuitenkaan ole sattumaa, vaan on vaatinut sinnikästä työtä tulosten saavuttamiseksi.

Tutkimusprosessi on ollut todella mielenkiintoinen vaikka siihen on kulunutkin paljon aikaa, energiaa ja vaivannäköä - joskus myös turhaa sellaista. Onneksi olin suunnitellut opintoni niin, että sain tehdä opinnäytetyötä rauhassa ainoina opintoina. Asioita tulee ottaa huomioon niin monesta eri näkökulmasta, että välillä oli itsellä pallo hukassa. Tutkimuslomakkeen tekeminen oli paljon haasteellisempaa kuin osasin kuvitella. Se on varmaan ollut koko työn haasteellisimman ja eniten turhautumista aiheuttanut osuus. Nyt kun minulla on vastaukset, huomaan kuinka epäselviä kysymykset ovat olleet ja mitä olisi pitänyt kysyä. Haastattelulla olisin saatanut saada syvällisempää tietoa ja sen toteuttaminen olisi ehkä kuitenkin ollut helpompaa, siihen toisaalta olisi mahdollisesti osallistunut vain valmiiksi yhteistyöstä kiinnostuneet vanhemmat. Tutkiminen on opettanut myös nöyryyttä ja kiitollisuutta. Tekisin monta asiaa nyt toisin ja osaan huomioida täysin uusia asioita, eli opittu on.

Olen oppinut uudenlaista periksiantamattomuutta, ahkeruutta ja sitoutumista. Yksin tehdessä kaikki vastuu on itsellä vaikka apua toki voi pyytää. Päätökset ovat kuitenkin kaikki olleet minun omia, mikä on lisännyt varmuuttani osaamisestani sekä tuonut onnistumisen kokemuksia. Olen kehittänyt argumentaatiotaitojani sekä kirjallista ilmaisua. Itselleni on kuitenkin ajoittain vaikeaa tehdä nopeita päätöksiä liittyen tutkimukseen. Kun olen tehnyt selkeän suunnitelman, on minun vaikea muuttaa sitä vaikka tilanne sitä mahdollisesti vaatisi. Olen tehnyt muutoksia ja nopeita priorisointeja tutkimuksen parantamiseksi, mistä olen ylpeä. Joissain

hetkissä kyllä huomaa, että en siihen pystynyt tai en kokenut sitä niin merkittävänä kuin se mahdollisesti olisi ollut. Periaatteen ihmisenä muutoksien toteuttaminen on kehityskohteeni.

Vaikka olen tehnyt työni yksin, olen hyödyntänyt tehokkaasti ohjaavalta sekä muilta opettajilta ja toisilta opiskelijoilta saadun avun. Lisäksi olen käynyt suunnitelma- ja julkaisuvaiheen seminaareissa, jotka ovat olleet hyvin mielenkiintoisia ja omaa oppimista sekä työstöä tukevia. Myös tiedonhankinnan, kvantitatiivisten ja kvalitatiivisten menetelmien sekä kirjallisen ilmaisun työpajat ovat vieneet eteenpäin työn tekemisessä. Avun pyytäminen ja sen hyödyntäminen ei aina ole itsestään selvää ja nyt olen pystynyt toteuttamaan näitä asioita, mihin olen tyytyväinen. Vaikka tekee työtä yksin, ei tarvitse olla yksin.

Päiväkoti saa tuloksista erittäin hyödyllistä ja arvokasta tietoa liittyen yhteistyöhön ja vanhempien kokemuksiin kumppanuudesta. Vanhemmat ja heidän osallisuutensa tutkimuksessa on huomioitu vielä jälkeinpäin niin, että he saavat kuulla tuloksista vuorovaikutteisessa tilanteessa, jossa toivon heräävän keskustelua vanhempien ja työntekijöiden välille. Tulosten ja kehittämis ehdotusten pohjalta vanhempien osallisuutta sekä vaikuttamisen mahdollisuutta voidaan edesauttaa ja työntekijöitä tukea sen toteuttamisessa. Opinnäytetyön tieto on tämän päiväkodin kannalta erittäin merkityksellistä ja ehkä uutta, vaikka se ei sitä olisikaan yleisellä tasolla. Tässä piilee myös laadullisen tutkimuksen ydin, jossa yksikin henkilö voi tuottaa itsessään merkityksellistä tietoa. Tämän ymmärtäminen on avannut myös omia silmiäni ja vähentänyt ennakkoluuloja sekä -odotuksia yhteistyötä tehdessäni.

Suurena onnistumisena koen yhteistyön työelämän kanssa. Yhteistyö ei ole yksinkertaista eikä aina helppoa, minkä olen huomannut tätä opinnäytetyöaihetta työstäessäni. Olen pitänyt osuuteni selvänä itselleni ja työntekijät ovat myös tienneet, mitä teen päiväkodilla. Olisin halunnut yhteistyöstämme tiiviimpää päiväkodin muun henkilöstön kanssa, mutta yhteistyöni painottui vahvasti johtajan kanssa pidettyyn yhteydenpitoon sekä tapaamisiin. Tämä oli toisaalta kuitenkin hyvin selkeää, koska tiesin kenelle minun tulee asioista sanoa ja sitä kautta viestini menisi kyllä eteenpäin.

Mielestäni olen saavuttanut muutkin omat tavoitteeni hyvin tutustuessani tutkimuksen tekemiseen. Aineistonkeruu, käsittely, analysointi ja raportointi ovat olleet haastavia ja erittäin palkitsevia vaiheita. Olen kartuttanut tietämystäni niin varhaiskasvatuksesta kuin kasvatuskumppanuudesta ja saanut erittäin arvokasta tietoa matkallani kohti ammatillisuutta. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tulee olemaan haasteellista, mutta varmasti mielenkiintoista ja erilaista erilaisten ihmisten kanssa. Itse valmistuessa sosionomiksi olen valmis perustelemaan alani hyviä puolia ja kehittämään itseäni paremmaksi lapsen elämän- ja kehitysvaiheiden tuntijaksi. Ammatillinen keskustelu on aina tervetullutta ja koulutuksen tasoa, laajuutta sekä monipuolisuutta on syytä arvioida ja kehittää aina tarvittaessa.

Lähteet

Julkaistut

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut varhaiskasvatuksesta päivähoidossa. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Neljäs uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Bruce, T. 2011. Early Childhood Education. 4th edition. London: Hodder Education.

Böök, M.-L. & Perälä-Littunen, S. 2010. Vastuullisen vanhemman velvoitteet. Kasvatus 1 (41), 41-52.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikku-noita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 179-203.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. 5., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2005. Kasvatuskumppanuus tuo kodin ja päivähoidon lähelle toisi-aan. Lastentarha (3), 17.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes oppaita 63. Helsinki: Stakes.

Karhuniemi, T. 2013. Kodin ja koulun välinen viestintä. Teoksessa: Lämsä, A.-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 71-93.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa: Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91-108.

Karlsson, M. 2012. Päiväkotien pienentää syrjäytymisriskiä. Tesso (5), 30-31.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos.

Kinos, J. & Palonen, T. 2012. Varhaiskasvatuksen lähihistoriaa. Teoksessa: Kettunen, P. & Simola, H. (toim.) Tiedon ja osaamisen Suomi. Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 229-248.

Kleipoedszus, S. 2011. Communication and Conflict: An Important Part of Social Pedagogic Relationships. Teoksessa: Cameron, C. & Moss, P. (toim.) Social Pedagogy and Working with Children and Young People. Where Care and Education Meet. Jessica Kingsley Publishers, 125-140.

- Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa: Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 73-104.
- Korjus, A. 2013. Spiikki (3), 10.
- Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakes raportteja 22/2008. Helsinki: Valopaino.
- Kronqvist, E-L. 2011. Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta. Teoksessa: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 13-30.
- Kytöpuu, K. 2013. Vuorovaikutus ja kohtaaminen. Spiikki (2), 14-15.
- Lainiala, L. 2010. Perhepolitiikan uudet tuulet - Perheen paluu. Perhebarometri 2010. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos - Katsauksia E39/2010. Viitattu 20.9.2013.
http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/fbafbbfdf67db16d966b2e5d04f0aa2f/1379322436/application/pdf/1019557/Perhebarometri%202010_net.pdf
- Laki lasten päivähoidosta (36/1973).
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).
- Lastentarhanopettajaliitto. Lasten oikeuksien rajaaminen tyrmistyttää lastentarhanopettajia. Viitattu 16.9.2013.
http://www.lastentarha.fi/portal/page?_pageid=535,475665&_dad=portal&_schema=PORTAL
- Leino, A. 2006. Kumppanuus elää keskusteluissa. Lastentarha (5), 24-25.
- Leino, A. 2006b. Kasvatuskumppanuus päiväkodissa - vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista. Pro Gradu. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta.
- Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa - perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa: Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 106-124.
- Lämsä, A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa: Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 49-67.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 3. painos. Vantaa: Pedatieto.
- Myöhänen, M., Kallio, S. & Viitanen, S. 2005. "Nyt meillä on menestystekijän resepti". Lastentarha (3), 19-21.
- Nutbrown, C. 2011. Key Concepts in Early Childhood Education & Care. Second edition. SAGE Publications.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Päivähoito on osa varhaiskasvatusta. Viitattu 20.9.2013.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>
- Pahkinen, E. 2012. Kyselytutkimusten otantamenetelmät ja aineistoanalyysi. Jyväskylä: JUL-PU, Jyväskylä University Library Publishing Unit.
- Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa: Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 17-47.

Siljamäki, T. 2011. Vasu-keskustelu - mahdollisuus kohtaamiseen ja kumppanuuteen. Lastentarha 74(2011):1, 30-31.

STM 2002. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Viitattu 16.9.2013.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/kasvatus/varkasv.htm#2>

STM 2013. Terveys 2015 -kansanterveysohjelman väliarviointi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistiota 2012:4. Viitattu 3.10.2013.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26108.pdf

SuPer 2013. SuPerin puheenjohtaja Silja Paavola: Syrjäytymisen ehkäisy aloitettava jo päivähoitossa. Viitattu 4.10.2013.
<http://www.superliitto.fi/fi/?newspage=871>

Talentia a. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian keskeiset linjaukset Varhaiskasvatuslainsäädännön uudistamiseen. Viitattu 4.10.2013.
http://www.talentia.fi/files/2208/Talentian_kannanotto_Varhaiskasvatuslainsaadannon_uudistamiseen.pdf

Talentia b. Sosionomi varhaiskasvatuksessa. Viitattu 4.10.2013.
http://www.talentia.fi/files/66/Sosionomi_varhaiskasvatuksessa.pdf

Tiilikka, A. 2010. Kasvatuskumppanuus - tulevaisuuden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Teoksessa Turja, L. & Fonsén, E. (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry, 66-79.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turja, L. 2011. Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 41-53.

THL - Lasten päivähoito 2011. Viitattu 16.9.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/lasten_sosiaalipalvelut/paivahoito

THL b. 2013. Kasvatuskumppanuus - menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Viitattu 26.9.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

THL 2013 - Kasvun kumppanit. Dialogisuuden muodostaminen ammattilaisen ja perheen välillä. Viitattu 10.7.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/dialogisuus_ammattilaisen_ja_perheen_valilla

Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valli, R. 2010. Vastaaja asettaa tulkinnalle haasteita. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 236-250.

Vantaa - Päivähoito. Viitattu 9.7.2013.
http://www.vantaa.fi/fi/opetus_ja_kasvatus/paivahoito

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2006. Stakes. Oppaita 56:2005. Toinen tarkistettu painos. Helsinki: Stakes.

Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä - mitä se lopulta tarkoittaa?” Lasten vanhempien ja henki-

lökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. VKK-Metro. Socca Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpapereita 2011:2.

Viestintätieteiden laitos - Viestintä. Viitattu 21.7.2013.
<http://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/ryhmaviesti/vuorovaikutus/viestinta.html>

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista. Viitattu 26.9.2013.
http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf

Ylitapio-Mäntylä, O. & Kutuniva, M. 2006. Erilaiset ja hankalat vanhemmat kasvatuskumppaneina. Lastentarha 69(2006):5, 22-23.

Julkaisemattomat

Päiväkodin johtaja. Puhelinkeskustelu. 29.10.2013.

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma 2013.

Kuvat

Kuva 1: Varhaiskasvatuspalvelut Suomessa. Viitattu 16.7.2013.
http://www.google.fi/search?q=varhaiskasvatuspalvelut+suomessa&bav=on.2,or.r_qf.&bvm=bv.48705608,d.bGE&biw=1366&bih=667&um=1&ie=UTF-8&hl=fi&tbm=isch&source=og&sa=N&tab=wi&ei=8PHkUYmJLOGL4gTPrYCQAQ#facrc=_&imgsrc=2hz86TDfuPCv2M%3A%3BkWPsqX4DRGxGpM%3Bhttp%253A%252F%252Fpre20031103.stm.fi%252Fsuomi%252Fpao%252Fvarhais%252Fimage%252Fkuva.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fpre20031103.stm.fi%252Fsuomi%252Fpao%252Fvarhais%252Fjulkaisu0209.htm%3B642%3B762

Kuvat

Kuva 1: Varhaiskasvatuspalvelut Suomessa	10
--	----

Kuviot

Kuvio 1: Vastaajien ikäjakauma (N=28, keskiarvo 34,1, keskihajonta 5,4)	36
Kuvio 2: Vastaajan koulutustaso	37
Kuvio 3: Asiakkuuden kesto kuukausina (N=27, keskihajonta 20,4)	38
Kuvio 4: Henkilökunnan puhe kasvatuskumppanuudesta	41
Kuvio 5: Kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutuminen yhteistyössä	42
Kuvio 6: Tietoisuus päiväkodin arjesta	50

Taulukot

Taulukko 1: Vanhempien odotukset kasvatuskumppanuudesta.....	39
Taulukko 2: Eriyisen hyvää kasvatuskumppanuudessa	43
Taulukko 3: Kasvatuskumppanuudessa kehitettävää	45
Taulukko 4: Yhteistyömuotojen toimivuus	46
Taulukko 5: Toimivin yhteistyömuoto	47
Taulukko 6: Mihin yhteistyössä toivotaan kiinnitettävän huomiota.....	48
Taulukko 7: Mitä päiväkodin arjesta halutaan tietää enemmän.....	51
Taulukko 8: Osallistuminen toimintoihin, jos ei ole estynyt	53
Taulukko 9: Mikä edesauttaa vanhemman osallisuutta	54
Taulukko 10: Henkilökunta voi edesauttaa vanhemman osallisuutta	55

Liitteet

Liite 1. Kirje vanhemmille	92
Liite 2. Kyselylomake	93
Liite 3. Muistutuskirje.....	98
Liite 4. Muistutuslappu.....	99

Liite 1. Kirje vanhemmille

Hyvä vanhempi/vanhemmat!

26.9.2013

Olen Riikka Kallio Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija. Opintoni ovat siinä vaiheessa, että teen opinnäytetyötäni yhteistyössä ***** päiväkodin kanssa. Olen ollut vanhempainkahviloissa kertomassa opinnäytetyöstäni sekä tutkimuksesta, jonka aion sen puitteissa toteuttaa. Tämä kirje tavoittaa toivottavasti sinutkin, jota en kahvilassa tavannut sekä toimii kertauksena muille.

Opinnäytetyöni aihe on kasvatuskumppanuus ja osallisuus vanhempien kokemana. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa kaikkea yhteistyötä ja vuorovaikutusta päiväkodin työntekijöiden ja lasten vanhempien välillä, kuten vanhempainkahviloita. Kasvatuskumppanuuden ydinajatus on jaettu kasvatustehtävä kodin ja päiväkodin välillä, jossa vanhemmat ja työntekijät ovat osallisia. Osallisuus taas on konkreettista osallistumista toimintoihin tai tapahtumiin sekä kokemuksellista osallistumista eli tuntuuko vanhemmasta siltä, että hän on osa päiväkotiympäristöä lapsensa kautta.

Toteutan tutkimukseni puolistrukturoituna kyselytutkimuksena eli osa kysymyksistä on rasti ruutuun ja osa avoimia omin sanoin vastattavia. **Vastausaika on 30.9-10.10.2013.** Vastaaminen tapahtuu päiväkodilla tai lomakkeen voi viedä kotiin ja palauttaa täytettynä palautuslaatikoihin, yksi talon kummassakin päädyssä. Vanhemmille jaetaan lomakkeet päiväkodilla.

Vastaaminen on vapaaehtoista, mutta haluan korostaa mielipiteidenne ja näkemystenne tärkeyttä yhteistyön toteutumisessa. Vastaamalla pystyt vaikuttamaan tulevaan työskentelyyn. Teidän odotukset ja ajatukset ovat tärkeää tietoa työyhteisölle, mitä kautta vastaamisen hyöty palautuu teille itsellenne ja lapsellenne. Myöhemmin tämän vuoden puolella tuloksista kerrotaan päiväkodilla järjestetyssä tilaisuudessa kaikille halukkaille kuulijoille.

Haluan korostaa tutkimuksen anonymia luonnetta eli vastaajan henkilöllisyys ei paljastu tutkimuksen misään vaiheessa. Jos sinulla ilmenee kysyttävää tutkimuksesta, älä epäröi ottaa minuun yhteyttä, sähköpostiosoitteeni on

Kiitän todella paljon yhteistyöstä ja vävännäöstä!

Ystävällisin terveisin, Riikka Kallio

PS. Kaikkien vastanneiden yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan kaksi Finnkinon elokuvalippua!

Liite 2. Kyselylomake

Hei arvoisat vanhemmat!

30.9.2013

Olen Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan yksikön sosiaalialan opiskelija ja teen opinnäytetyötäni yhteistyössä päiväkodin kanssa. Aiheena on kasvatuskumppanuus ja osallisuus vanhempien kokemana.

Kyselytutkimuksen tavoitteena on tutkia, millaisia odotuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta eli yhteistyöstä ja kuinka he kokevat sen toteutuvan tällä hetkellä. Lisäksi tavoitteena on tarkastella vanhempien osallisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

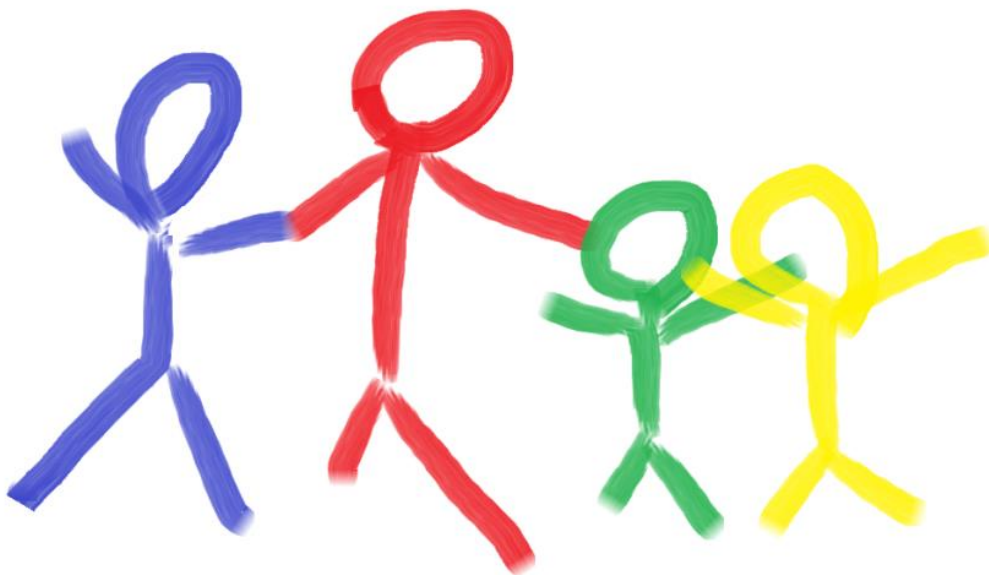
Vastaaminen vie aikaa vain 10-15 minuuttia. Huomioithan, että lomake on perhekohtainen. Lomakkeen voi täyttää päiväkodilla tai kotona ja palauttaa sen sitten päiväkodilla olevaan palautuslaatikkoon. **Vastausaikaa on torstaihin 10.10.2013 asti.**

Vastaamalla vaikutat! Vastaukset tulevat vain minun käyttööni ja ne käsitellään luottamuksellisesti. Tulokset raportoidaan anonymisti, joten vastaajien henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa.

Kaikkien vastanneiden yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan kaksi elokuvalippua!

Vastaan mielelläni tutkimukseen liittyviin kysymyksiin. Kiitos yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,
Riikka Kallio
Laurea-ammattikorkeakoulu Tikkurila

Kyselytutkimus kasvatuskumppanuudesta ja osallisuudesta päiväkodin vanhemmille

Vastaa jokaiseen kysymykseen joko kirjoittamalla sille varattuun tilaan tai rastimalla (x) sopiva vastaus. Tarvittaessa jatka vastaustasi sivun toiselle puolelle.

OSIO A. KASVATUSKUMPPANUUS JA SIIHEN LIITTYVÄT ODOTUKSET

HUOM. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan kaikkea päiväkodin työntekijöiden ja lasten vanhempien välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä yhteistä kasvatustehtävää.

1. Millaisia odotuksia sinulla on vanhempana kasvatuskumppanuudesta?

2. Henkilökunta on puhunut kasvatuskumppanuudesta? Rasti selkeästi yksi vastaus.

☐ Paljon ☐ Jonkin verran ☐ Vähän ☐ Ei ollenkaan

3. Kuinka vahvasti koet seuraavien asioiden toteutuvan yhteistyössä päiväkodin henkilöstön kanssa?

Rasti selkeästi yksi vastaus. (5=hyvin vahvasti, 4=vahvasti, 3=ei vahvasti eikä heikosti, 2=heikosti, 1=hyvin heikosti, 0=ei lainkaan)

Hyvin vahvasti 5 4 3 2 1 0 Ei lainkaan

- a. Luottamus
(henkilökunnan osaaminen, helppo jättää lapsi hoitoon)
- b. Kunnioitus
(kokemus hyväksytyksi tulemisesta)
- c. Dialogisuus (tasa-arvoinen puhe,
kummankaan mielipide ei ole koko totuus)
- d. Kuuleminen
(kokemus siitä, että työntekijöitä kiinnostaa)

a.						
b.						
c.						
d.						

4. Mikä kasvatuskumppanuudessa eli yhteistyössä on erityisen hyvää?

5. Entä mikä kasvatuskumppanuudessa olisi kehitettävää?

6. Seuraavat yhteistyömuodot olisivat mielestäni toimivia päiväkodissa. Rasti selkeästi yksi vastaus. (5=täysin samaa mieltä, 4=enemmän samaa kuin eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 2=enemmän eri kuin samaa mieltä, 1=täysin eri mieltä)

		Täysin samaa mieltä	5	4	3	2	1	Täysin eri mieltä
a. Kasvotusten puhuminen (esim. venti- tai hakutilanne)	a.							
b. Sovittu keskustelu (esim. varhaiskasvatuskeskustelu)	b.							
c. Puhelimessa puhuminen	c.							
d. Paperinen tiedote	d.							
e. Sähköinen tiedote	e.							
f. Ilmoitustaulu	f.							
g. Vanhempainilta	g.							
h. Erilaiset tapahtumat (esim. retket, myyjäiset)	h.							

Millainen yhteistyömuoto olisi sinulle toimivin päiväkodissa? Voit mainita myös sellaisen, mitä ei mainittu yllä.

7. Mihin asioihin toivot henkilökunnan kiinnittävän huomiota toteuttaessaan yhteistyötä?

OSIO B. OSALLISUUS:

HUOM. Osallisuudella tarkoitetaan mahdollisuutta olla mukana toiminnassa sekä tunnetta ”vanhempana olen osa päiväkodin porukkaa”.

8. Kuinka tietoinen olet siitä, millaista päiväkodin arki on? Rasti selkeästi yksi vastaus.

- ☐ Todella tietoinen ☐ Riittävän tietoinen ☐ Jossain määrin tietoinen ☐ Tiedän huonosti
- ☐ En tiedä, millaista päiväkodin arki on

Mitä haluaisit tietää enemmän?

9. Kun et ole estynyt, osallistuisit mielelläsi seuraaviin toimintoihin. Rasti selkeästi yksi vastaus.

(5=täysin samaa mieltä, 4=enemmän samaa kuin eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 2=enemmän eri kuin samaa mieltä, 1=täysin eri mieltä)

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 Täysin eri mieltä

- a. Varhaiskasvatuskeskustelu
- b. Vanhempainilta
- c. Päiväkodin tapahtuma (esim. myyjäiset)
- d. Retket
- e. Päiväkodin arki
- f. Vanhempaintoimikunta
- g. Erikoispäivä päiväkodissa (esim. äitienpäivä)

a.					
b.					
c.					
d.					
e.					
f.					
g.					

10. Mikä edesauttaa omaa osallisuuttasi päiväkodin toimintaan?

HUOM. Päiväkodin toiminnalla tarkoitetaan päiväkodin arkea, juhlia, sovittuja keskusteluja, vanhempainiltoja, erikoistapahtumia ja kontaktia henkilöstön kanssa.

11. Miten päiväkodin henkilökunta voisi edesauttaa osallisuuttasi?

12. Kommentteja päiväkodin henkilökunnalle tai tutkimuksen tekijälle:

Vastaajan taustatiedot:

Vastaajan syntymävuosi _____

Vastaaja

☐ äiti ☐ isä ☐ muu huoltaja

Vastaajan koulutustaso

- ☐ kansakoulu
- ☐ peruskoulu
- ☐ ammattikoulu
- ☐ ylioppilas
- ☐ ammattikorkeakoulu
- ☐ yliopisto

Päiväkoti-ikäisten lastesi syntymävuodet vanhimmasta nuorimpaan.

Kuinka moni lapsistasi on tässä päiväkodissa?

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 tai enemmän

Kuinka kauan asiakkuus kyseisessä päiväkodissa on kestänyt?

_____ Vuotta _____ Kuukautta

Kiitos arvokkaista vastauksistasi!

Jos haluat osallistua elokuvalippujen arvontaan, ole ystävällinen ja täytä tähän yhteystietosi. Voittajaan ollaan yhteydessä henkilökohtaisesti. Onnea arvontaan!

Nimi: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköposti: _____

Liite 3. Muistutuskirje

Hyvät vanhemmat!

4.10.2013

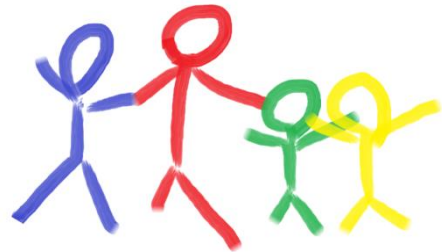
Muistuttaisin meneillään olevasta kyselystä liittyen kasvatuskumppanuuteen ja osallisuuteen. Jos olet vastannut, kiitän sinua suuresti avusta! Jos et vielä ole vastannut, sinulla on vielä aikaa.

Haluan ilmoittaa, että saamani palauttaa perusteella lomakkeen saa halutessaan täyttää lapsen kumpikin vanhempi. Jos perheeseen on tullut useampi kuin yksi lomake, voi toisen lomakkeen täyttää toinen vanhemmista. Mikäli tarvitsette toisen lomakkeen, niitä saa sinisestä muovitaskusta palautuslaatikon luota. Jos sinulle ei riitä lomaketta, pyydän ilmoittamaan asiasta työntekijöille tai suoraan minulle.

Vastausaikaa on torstaihin 10.10.2013 asti. Kiitos yhteistyöstä!

Minuun voi edelleen ottaa yhteyttä, jos ilmenee kysyttävää tutkimukseen liittyen.

Ystävällisin terveisin,
Riikka Kallio
Laurea-ammattikorkeakoulu Tikkurila

Liite 4. Muistutuslappu

HUOM!

HUOMENNA TORSTAINA
ON KASVATUSKUMPPANUUS
JA OSALLISUUS KYSELYN
VIIMEINEN PALAUTUSPÄIVÄ.
KIITÄN SUURESTI AVUSTANNE!

